

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Diplomová práce

2011

Eva Valchářová

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Středisko Iberoamerických studií

Diplomová práce

Eva Valchářová

VÝVOJ CESTOVNÍHO RUCHU NA KUBĚ VE 20. A 21. STOLETÍ

The progress of the tourism in Cuba in the 20th and the 21st century

Praha 2011

Vedoucí práce: Prof. Dr. Josef Opatrný, CSc.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Prof. Dr. Josefu Opatrnému, CSc. za odborné rady, množství tvůrčích připomínek a námětů pro rozšíření práce. Děkuji také panu Nelsonu Camayo Caro, tajemníkovi Kubánského velvyslanectví v Praze za cenné informace o současné situaci na Kubě.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.“

V .....dne .....

Podpis .....

Anotace

Tato práce se zabývá rozvojem cestovního ruchu na ostrově Kuba od počátku 20. století až do současnosti na základě cestopisů napsaných cestovateli pocházejícími převážně ze Spojených států amerických. Dále práce analyzuje cestovní ruch v průběhu 20. století. Sleduje vývoj kubánského cestovního ruchu z historického pohledu, kde zachycuje období komunistické nadvlády, rasismu a problémů s ním spojených až po dnešní dobu. Zmiňuje i další ne moc reprezentativní součást turismu, sexuální turistiku. Snaží se vyzdvihnout pozitivní stránky míst, které reprezentují cestovní ruch na Kubě.

Klíčová slova

Kuba, turisté, cestovní ruch, cestovní průvodci, rasismus, Havana, Spojené státy americké

Annotation

This thesis deals with the development of tourism on the island of Cuba from the beginning of the 20th century till the present time based on the travel books written by travellers who come mainly from the United States of America. Next, it analyzes tourism during the 20th century. It monitors Cuban tourism from the historic point of view, where it records the period of communist government, racism and similar problems till the present time. It mentions another, however not so representative part of tourism, sex tourism. It is trying to stress the positive aspects of places that represent the tourism in Cuba.

Key words

Cuba, tourists, tourism, travel guides, racism, Havana, The United States of America

Úvod.....	8
1. Počátky cestovního ruchu na Kubě.....	10
2. Podoby Kuby v turistických průvodcích z 19. stol.....	13
2.1. Historie objevení ostrova	13
2.2. Geografické a klimatické podmínky ostrova	14
2.3. Doprava na ostrov Kuba počátkem 20.století	16
2.3.1. Příjezd na ostrov.....	17
2.3.2. Vstup do země.....	17
2.3.3. Státní úřady	19
2.3.4. Doprava po ostrově	21
2.3.5. Odjezd z ostrova.....	23
2.4. Ubytování na konci 19. století a na začátku 20. století.....	25
2.4.1 Hotelové služby	27
2.5. Služby na Kubě na začátku 20. století	29
2.5.1 Měna	31
2.6. Svátky a prázdniny, důvod návštěvy ostrova.....	32
2.7. Zvláštnosti země	35
2.8. Volný čas	36
2.9. Rady pro turisty	43
2.10. Kuba ve 20. století	44
2.10.1 Havana ve 20. století	47
3. Vývoj turismu v době Castrovy politiky	50
4. Vliv rasismu na vývoj ekonomiky a cestovního ruchu.....	56
4.1 Trh práce	62
5. Cestovní ruch na Kubě v 50. a 60. letech	65
6. Cestovní ruch na Kubě v 90. letech a pozdější vývoj.....	72
7. Prezentace současného ostrova státem Kuba.....	77
7.1 Havana (La Habana)	86
7.1.1 Tropicana.....	86
7.1.2 Floridita	87
7.1.3 La Bodeguita del Medio	87
7.2 Varadero.....	89
7.3 Matanzas	90
7.4 Península de Zapata	91
7.5 Pinar del Río	92
7.6 Santiago de Cuba	94
7.6.1 Cayo Granma	96
7.7 Trinidad de Cuba	97
7.8 Camagüey	99
7.9 Cienfuegos	100
7.10 Granma.....	102
7.11 Holguín	104
7.12 Las Tunas	105
7.13 Villa Clara.....	107
7.13.1 Cayo Largo.....	108

7.13.2	Cayo Coco a Cayo Guillermo	108
7.14	Guantánamo	110
8.	Sexuální turistika	111
8.1	Sexuální turistika na Kubě	114
	Závěr.....	121
	Conclusion.....	123
	Bibliografie.....	125
	Seznam příloh.....	128

Úvod

Cestovní ruch dnes patří mezi významná odvětví světové ekonomiky. Je jedním z hlavních zdrojů příjmů různých zemí světa. Z ekonomického hlediska se turismus řadí do terciálního sektoru, do odvětví služeb.¹

Ve 20. století se na základě zvýšeného zájmu o tuto činnost objevil název masový turismus. Pro cestování se ustálil název cestovní ruch. Co vlastně znamená cestovní ruch a kam jej můžeme zařadit?

Pojmem cestovní ruch se rozumí aktivity, které lidé uskutečňují během svých cest a pobytů na místech odlišných od svého trvalého bydliště po dobu kratší než jeden rok. Motivem cesty může být práce nebo také zábava, apod.²

Cestovní ruch se může dělit na několik kategorií. Existuje domácí cestovní ruch a zahraniční cestovní ruch. Domácím cestovním ruchem se rozumí, že obyvatelé navštěvují různé památky a místa ve svém státě. Mezinárodního cestovního ruchu se účastní lidé, kteří se vydávají za hranice země, ve které žijí, například na dovolenou.

Dále se cestovní ruch zaměřuje na zájezdy: pobytové, poznávací, sportovní, se zaměřením na agroturistiku – aktivní pobyt na venkově, apod.

Cestování je dnes běžnou součástí života každého člověka. Lidé mají dostatek peněz a volného času, aby se mohli podívat do kterékoliv země na světě. V minulosti tomu tak nebylo. Avšak, díky cestovatelům, kteří se účastnili expedicí do různých zemí a zaznamenávali své poznatky do deníků a cestopisů, se lidé, jež neměli tu možnost vycestovat mimo svou zemi, mohli dozvědět o různých místech.

Informace obsažené v cestopisech autorů pocházejících ze Severní Ameriky, kteří navštívili Kubu, byly velmi přínosné pro tuto práci. Na jejich základě bylo možné popsat způsoby cestování na Kubu a stylu života na tomto ostrově v minulosti a udělat si představu, jak se ostrov v průběhu dvou století postupně proměnil do současnosti.

Práce neopomíná vývoj turismu na ostrově v době, kdy se na Kubě dostal k moci a tím k výkonu nejvyšších funkcí Fidel Castro. Na základě jeho příkazů se Kuba a život obyvatel tohoto ostrova změnil. V práci se také zmiňuje těžký život černochů, kterým jejich barva pleti způsobila mnoho problémů.

---

¹ HLAVIČKOVÁ, V., MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Introducción al Español de los Negocios*. Praha, 2005, s. 66.

² HLAVIČKOVÁ, V., MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Introducción al Español de los Negocios*. ...s. 66.

Vývoj cestovního ruchu na Kubě je doplněn o devadesátá léta, která byla pro Kubu přelomová. V této době na ostrov začalo postupně jezdit stále větší množství turistů, začaly se stavět nové hotely, restaurace a opravovat infrastruktura. Příjmy z cestovního ruchu se zvyšovaly a staly se významnou součástí státního rozpočtu.

Turismus i na Kubě vytváří mnoho nových pracovních míst pro vysoce kvalifikované odborníky i pro lidi s nižším vzděláním. Aktivitě spojené s turismem vykonávají cestovní kanceláře, hotely i restaurace, které si na práci najímají pracovníky na dobu neurčitou, ale také na dočasnou pracovní dobu, na tzv. sezónní práci.³

Díky vzrůstající oblibě cestování vznikly organizace pro cestovní ruch, které mají za úkol propagovat země jako atraktivní turistické destinace na domácím, ale i na zahraničním trhu. Organizace obvykle spadají pod Ministerstva pro místní rozvoj jednotlivých zemí světa.

Tato práce využívá informací ministerstva, pod které spadá kubánský cestovní ruch. Na Kubě byl v roce 1994 vytvořen MINTUR neboli Ministerio de Turismo, který má propagovat cestovní ruch této země ve světě.

Ostrov Kuba je na cestovním ruchu závislý, turismus tvoří velkou část příjmů do státní pokladny, a proto její vládní představitelé investují do tohoto odvětví mnoho peněz.

Práce se v posledních kapitolách zaměřuje na pozitivní i negativní stránky života na ostrově. Informuje zahraniční turisty o součásti turismu - sexuální turistice, která může některé cestovatele odradit od navštívení tohoto ostrova, ale také vyzdvihuje jednotlivé provincie Kuby s cílem poukázat na přírodní, historické a jiné krásy ostrova.

---

³ HLAVIČKOVÁ, V., MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Introducción al Español de los Negocios*. ...s. 66.

1. Počátky cestovního ruchu na Kubě

Cestovní ruch se na ostrově Kuba začal rozvíjet a později také prosazovat v sedmdesátých letech devatenáctého století, kdy byl v roce 1875 v centru hlavního města Havana postaven v neoklasicistním stylu první hotel *Inglaterra*. Kubánští prominenti si v té době nechávali stavět u pláží ve Varaderu své první vily, které jim sloužily na prázdninovou rekreaci.⁴

Do lokality Varadero začínali přijíždět první turisté trávit léto v 70. letech 19. století. Později v roce 1915 zde vzniknul první hotel nazvaný *Hotel Varadero*. V průběhu třicátých let dvacátého století v této lokalitě téměř veškerou pozemkovou půdu koupil *Irénée Du Pont*, americký podnikatel a milionář, který postupně rozprodával místní pozemky bohatým Kubáncům i jiným Američanům. Navíc si zde nechal postavit vilu se čtyřmi patry, později byla přestavěna a dnes je z ní luxusní hotel nazvaný *Mansión Xanadu*, který také slouží jako minimuzeum. Varadero se tak stalo známým přímořským střediskem, kde svoji vilu měli například jeden z nejznámějších šéfů americké mafie Al Capone nebo kubánský prezident z předrevolučního období, Fulgencio Batista.⁵

Místní pláže byly až do roku 1959 vyhlášené po celém světě, turisté zde trávili každoroční dovolenou. Na začátku padesátých let dvacátého století se začalo v letovisku Varadero stavět ve velkém, objevil se zde tzv. stavební boom. Toto stavební nadšení začalo stagnovat s příchodem Fidela Castra k moci.

V Havaně, velmi významný hotel nazvaný *Hotel Nacional de Cuba*, byl postavený ve třicátých letech dvacátého století, přesněji 30. 12. 1930 na pobřeží, v lokalitě Punta Brava, ve čtvrti Vedado. Díky svému umístění na kopci, jen několik metrů od moře, nabízel hostům krásný výhled na pobřeží, havanský přístav a na město samotné. Hotel byl zrenovován v padesátých letech dvacátého století. V současnosti je nejznámější a nejdůležitější z hotelového řetězce *Gran Caribe*, jehož je součástí. Hotel patří mezi největší hotelové stavby v Karibské oblasti, a tudíž disponuje velkým počtem pokojů. V nabídce jich má 457, následuje 15 apartmá a také královské a prezidentské apartmá. Během své dlouholeté historie zde pobývaly velmi významné politické,

---

⁴ Dostupné 5.1.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/turisticky-prumysl>.

⁵ Dostupné 5.1.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/turisticky-prumysl>.

kulturní i sportovní osoby jako např. *Ernest Hemingway, Frank Sinatra, Winston Churchill, Marlene Dietrich, Ava Gardner, Marlon Brando* a další. Tento pětihvězdičkový hotel je velmi oblíbený mezi turisty i dnes.⁶ Pokoje, ve kterých významní lidé přespávali, jsou dodnes udržované ve výborném stavu. Zachovaly tradici doby, kdy zde pobývali. Významný místní básník Alejo Carpentier jej v době otevření veřejnosti popsal jako „kouzelný hrad“⁷, který stále i v současnosti hostí významné mezinárodní události.

Kuba byla, co se týče cestovního ruchu, velmi oblíbenou destinací již ve třicátých letech dvacátého století. Ostatní karibské státy, byly v této oblasti zaostalé. Cestovní ruch v nich byl velmi malý anebo žádný. Zato Kuba v tomto období zažívala náhlý příval turistů. Na ostrově se střídali turisté ze Severní Ameriky, obchodníci a také velmi důležité osoby ze všech koutů světa.⁸ Turistický boom zahájili převážně občané Spojených států amerických, mezi kterými převažovali hlavně lidé z politické sféry, umělci a průmyslníci. Celkový počet Američanů, přijíždějících na Kubu, ročně dosahoval i sto tisíc. Velká výhoda byla geografická poloha obou zemí. Kuba se nacházela nedaleko Spojených států amerických a lístek na trajekt z Floridy na ostrov Kuba byl levný. Kromě toho měli turisté přijíždějící z Ameriky výhodu v přísunu neomezeného množství alkoholických nápojů. V USA byl v období 1914-1933 vyhlášen absolutní zákaz produkce a distribuce alkoholu.

Představitelé americké mafie jezdili na Kubu, kde se scházeli v hotelech hlavního města a společně se zde domlouvali na svých obchodech. Proslulá je jejich schůzka, která se uskutečnila v roce 1946 ve výše zmíněném hotelu *Nacional de Cuba* mezi šéfem americké mafie, který vystupoval pod přezdívkou *Lucky Luciano* a zástupci italské mafie *Cosa Nostra*. Měli si na ní rozdělit své pole působení pro obchod s drogami ve světě.

V letech, které předcházely Kubánské revoluci, cestovní ruch na ostrově vzkvétal. Každý rok zde přijíždělo okolo 350 000 turistů, hlavně z USA. Cestovní ruch dosahoval vysokých příjmů. Avšak nástup Fidela Castra do nejvyšší politické funkce na Kubě zastavil prosperitu této republiky. Začala Kubánská revoluce. Přestaly se stavět nové hotely, zaměstnanci v odvětví turismu museli začít pracovat v jiných

---

⁶ Dostupné 6.1.2010 na webových stránkách: <http://www.hotelnacionaldecuba.com/sp/historia.asp>.

⁷ Dostupné 6.1.2010 na webových stránkách: <http://www.hotelnacionaldecuba.com/sp/historia.asp>.

⁸ Dostupné 6.1.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/turisticky-prumysl>.

průmyslových sektorech, na které se nová vláda zaměřila. Cestovní ruch na Kubě prakticky přestal existovat na velmi dlouhou dobu.

„O naprosté stagnaci turistického ruchu hovoří jednoznačně čísla. V roce 1990 přicestovalo na Kubu 327 000 cizinců, což je o devět procent méně než v období před revolucí.“⁹

---

⁹ [cit. 2010-1-6]. Dostupné z: <http://www.hotel-kuba.cz/turisticky-prumysl>.

2. Podoby Kuby v turistických průvodcích z 19. stol.

2.1. Historie objevení ostrova

Kubu, největší z ostrovů Západní Indie a největší ostrovní stát v Karibské oblasti Severní Ameriky, objevil Kryštof Kolumbus. Se svou posádkou doplul 27. října 1492 k jejímu severovýchodnímu pobřeží. Tři lodě pod velením Kolumba, narozeného v italském Janově, objevily ostrov při své výpravě pro španělskou Korunu, když hledaly cestu k drahým kovům a asijskému koření.¹⁰ Kolumbus ostrov pojmenoval nejdříve Juana, na počest princezny Juany, prvorozené dcery katolických králů Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské. Sám král Ferdinand Aragonský si později přál, aby byla ostrovu udělena větší pocta a nařídil, aby dostal název Fernandina, který odkazuje na své královské jméno.¹¹ Ostrov byl proto po smrti krále Ferdinanda přejmenován na ostrov Fernandina, později na počest patrona Španělska nesl název Ostrov Santiago. Ještě později mu místní obyvatelé dali jméno Ostrov Ave Maria, aby vzdali hold svaté Panně Marii.¹² Přes různá pojmenování mu zůstal název, který získal pravděpodobně již před objevením.¹³

Mezi prvními psanými dokumenty, které popisují počátky cestovního ruchu na ostrově Kuba, jsou turistické průvodce z 19. století. Patří mezi ně například průvodce *The stranger in the tropics: being a hand-book for Havana and guide book for travellers in Cuba, Puerto Rico and St. Thomas* a průvodce *Cuba Illustrated*, který zpracoval J. C. Prince.

---

¹⁰ OPATRŇY, Josef. *Kuba*. Praha: Libri, 2002, s. 10.

¹¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. New York: American News Company, 1868, s. 35.

¹² PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. New York: Napoléon Thompson, 1893-4, 6.vyd., s. 25.

¹³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 35.

2.2. Geografické a klimatické podmínky ostrova

Výhodná geografická pozice ostrova, která zahrnovala vstup do Mexického zálivu, a dobré spojení mezi Severní a Jižní Amerikou činily Kubu velmi důležitou obchodně i politicky. Ne nadarmo byl a dosud je tento ostrov nazýván Perlou Antil.¹⁴

Ostrov Kuba se rozkládá od mysu Maizi na východě k mysu St. Antonio na západě, asi 180 km jižním směrem od Floridy. Leží mezi 19° a 23° severní zeměpisné šířky a 74° a 85° západní zeměpisné délky. Na délku měří 1275 km a na šířku asi 100 km. Tvar ostrova je mimořádně nepravidelný, podobá se půlměsíci. Kuba je nejzápadnějším ostrovem ze všech ostrovů Západní Indie, jejíž západní část vede do ústí Mexického zálivu. Na Kubě se nachází několik přístavů, na severu např. *Habana, Matanzas, Cárdenas, Guadiana*, atd., na jihu např. *Cienfuegos, Puerto Escondido, Manzanillo, Santiago de Cuba, Guantánamo*, a další.¹⁵ Patří jí ostrov Isla de la Juventud (Ostrov mládeže), který se nachází jižním směrem. Tento ostrov se do roku 1978 jmenoval Isla de Pinos, poté byl přejmenován na nynější název.¹⁶

Kuba má velmi příznivé klima. Ostrov leží v tropickém podnebí, které je ovlivněno obvykle z východu vanoucím pasátem. Vlhko, které zde panuje, je vhodné pro astmatiky, alergiky a osoby trpící nemocemi dýchacích cest. Vlhký vzduch pomáhá při léčbě kašle. Je zde příjemně jak na jaře, tak v zimě. Obyvatelé ostrova rozlišují dvě roční období. Období dešťů a období sucha. V létě, koncem měsíce května, někdy začátkem června, začíná období dešťů, které končí až koncem října. Kromě dešťů přicházejí v měsících říjnu a listopadu nepříjemné hurikány. Tyto hurikány jsou nebezpečné a způsobují zkázu jak na moři, tak na pevnině.¹⁷ Období sucha panuje po zbytek roku. Nejvíce zamračených dní je hlavně v měsících únoru, květnu a listopadu, kdy panuje přibližně osm dní v měsíci oblačno. Nejkrásnější počasí bývá nejčastěji v lednu a v dubnu.¹⁸

Povrch Kuby tvoří převážně mírně zvlněná rovina tvořená masou vápenatých hornin rozmanitého charakteru. Uprostřed severního pobřeží se vyskytují břidlicové formace.

---

¹⁴ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 30. („The Queen of the Antilles“, „The Key of the Gulf“, „The Sentinel of the Mississippi“, „The Beautiful Antille“, „The Gem of the American Seas“)

¹⁵ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 26.

¹⁶ Dostupné 7.9.2010 na webových stránkách:

http://www.cuba.com/cuba_category_314_isla_de_la_juventud_cuba.html.

¹⁷ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 14.

¹⁸ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 50.

Z nížin se zvedají pohoří. Nejvyšší je Sierra Maestra s nejvyšším vrcholem ostrova, Pico Turquino. Sierra Maestru lze spatřit na východní straně ostrova směrem k zálivu Guantanámo. Východním směrem navazuje Sierra del Cristal. Toto pohoří je nižší než Sierra Maestra. Mezi další pohoří patří Sierra de Trinidad ve středu ostrova. Západním směrem od hlavního města se táhne Sierra de los Organos.¹⁹

Mezi hlavní plodiny, které se zde pěstovaly a odtud také exportovaly do celého světa, patřily především tabák, cukrová třtina, dále káva, kakao, brambory, obilí, apod. Díky příznivému klimatu vhodnému k pěstování různých plodin, na ostrově rostly mnohé druhy kvalitního ovoce. Jmenovat můžeme: ananas, pomeranče, banány, kokosové ořechy, a také různé druhy typické pro Kubu.

Také zde rostlo obrovské množství lesů s drahocenným dřevem. Na svazích Sierry Maestre se zachoval tropický les s palmami, cedrovitými stromy, mahagonem. Produkty z něj vytvořené putovaly do rukou nejlepších truhlářů ve městech jako Paříž, Londýn nebo New York. Na projížďkách nebo procházením krajinou mohli turisté spatřit kapradiny a ve větších výškách borové lesy. Většina území ostrova byla pokryta savanou s porosty královských palm. Na ostrově žili většinou pouze drobní živočichové. Výjimku tvořili aligátoři.²⁰

Ostrov Kuba se rozděloval podle pobřeží na provincie. Těchto provincií bylo 5: *Trinidad, Havana, Cuba, Nuevitas a San Juan de los Remedios*. Tyto provincie byly pod správou hlavního velitele.²¹

---

¹⁹ BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie Zeměpis světa*. Praha: Columbus, 1994, s. 87.

²⁰ BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie Zeměpis světa*. ...s. 87.

²¹ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 33.

2.3. Doprava na ostrov Kuba počátkem 20. století

Na počátku 20. století vzrostl počet turistů přijíždějících na ostrov Kuba. Díky svému teplému klimatu byl vyhledáván především obyvateli Severní Ameriky. Tito návštěvníci se přijížděli zahřát hlavně v zimním období. K cestě na ostrov se využívaly parníky, které vyjížděly z různých měst v Severní Americe, z New Yorku, Chicaga, Bostonu, Philadelphie, Washingtonu nebo New Orleans.²²

Na obyvatele Severní Ameriky byli především zaměřeni turističtí průvodci. Američanům bylo doporučováno několik různých variant cesty na Kubu a s ní spojené dovolené zde. Mohli si vybrat mezi třicetidenní dovolenou včetně plavby na ostrov a zpět, která je vyšla přibližně na tři sta amerických dolarů. Dále mohli zvolit za cenu pět set dolarů šedesátidenní poznávací zájezd na Kubu a další ostrovy s ní sousedící – byla zde obsažena Kuba, Santo Domingo, Haiti – neboli ostrov Hispaňola, Portoriko a Sv. Tomáš. Pro nejnáročnější turisty byl v nabídce pětiměsíční zájezd za cenu tisíc dolarů, v rámci kterého mohli vidět všechna místa patřící do Západní Indie.²³

Ze začátku 20. století vyplouvalo ze Spojených států amerických na Kubu několik různých společností, mezi které patřily: *Ward's Line*, *Spanish Transatlantic Line*, *The Mallory Line* nebo *The Ocean Steamship Company*.

Z New Yorku vyplouval luxusní parník společnosti *Ward's Line*²⁴ každou středu do Havany a každou sobotu do Havany a Vera Cruzu, zatímco do města Cienfuegos plul pouze dvakrát za měsíc.²⁵ Cesta z New Yorku do Havany běžně trvala okolo čtyř a půl dní. Parníky společnosti *Spanish Transatlantic Line* vyplouvaly do Havany každých deset dní. Výhoda těchto parníků byla v tom, že si cestující mohli zvolit pro ubytování první třídu. V ceně pro cestující první třídy bývalo zahrnuto evropské stolní víno. Parníky společnosti *Mallory Line*, vyplouvající v sobotu, během cesty z New Yorku do Havany dělaly zastávku v Key Westu na Floridě, takže ji mohli využít i turisté cestující například do Tampy nebo do dalších měst jižní Floridy. Tento způsob dopravy byl levný a nejvhodnější. Z Kubu vyplouval pravidelně každý čtvrtek a sobotu parník patřící společnosti *Atlantic Mail Steamship Company*. Vozil poštovní zásilky do Spojených Států.²⁶

---

²² PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 33.

²³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 16.

²⁴ Dostupné 3.1.2010 na webových stránkách: <http://www.wardline.com/page/page/4557563.htm>.

²⁵ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 34.

²⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 17.

Kromě parníků se dalo cestovat i na plachetnicích, které také měly pohodlné ubytování. Cesta byla levnější, ale trvala více dnů.²⁷

Cestování na Kubu z jiných států Ameriky ovšem nebylo tak jednoduché jako z New Yorku. Z Washingtonu na Kubu bylo třeba využít Pensylvánské vlakové dopravy a poté lodní dopravy do přístavu Tampy. Z Philadelphie se používala stejná trasa jako z Washingtonu. Z Bostonu se cestovalo přes New York. Avšak z New Orleans odplouvaly parníky přímou trasou do Havany každý čtvrtek.²⁸

2.3.1. Příjezd na ostrov

Pro turisty mířící na Kubu byla zajímavá chvíle, kdy se loď přibližovala k ostrovu. Pokud parník plul ze severního směru, dříve než vjel do přístavu, proplouval okolo vysoké hory nazvané *Pan de Matanzas*, nedaleko od Havany. Doporučovalo se, aby pasažéři zůstali na palubě, aby nezmeškali krásný výhled na tuto horu, na Mexický záliv a první pohled na ostrov. Pokud plavba probíhala po stmívání a loď plula velice blízko pobřeží, mohli turisté zakusit nádhernou atmosféru svěžího větříku vanoucího z mořské pevniny, kterou popsal ve svém díle *Voyage* i Baron Humboldt. Sám napsal: „In the evening when the breeze came from the land, we perceived that delightful fragrance of flowers and honey so characteristic of the shores of Cuba.“²⁹ A dodal: „The aspect of Havana at the entrance of the port, is one of the gayest and most picturesque on the shore of equinoctial America north of the equator.“³⁰

2.3.2. Vstup do země

Při příjezdu parníků do Havanského zálivu vystoupil na palubu kormidelník, který se zde setkával s úředníky z kubánské celnice a hygieny. Ti byli pověřeni dávat povolení ke vstupu do země, vplutí lodi do přístavu. Lodě kotvily u přidělených bójí. Do loděnice mohly jen lodi španělské národnosti. Při vjezdu parníku do přístavu jej běžně obklopilo několik malých lodí, které připluly ze břehu.

Na palubu ovšem nikdo nesměl do té doby, dokud nebyla provedena všechna příslušná vládní opatření.³¹ Už při příjezdu parníku, obvykle v přístavu, čekali hoteloví agenti, aby si převzali turisty podle nahlášeného ubytování v určeném hotelu a rovnou

---

²⁷ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 20.

²⁸ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated.* ...s. 35.

²⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 53. [cit. 2010-1-10].

³⁰ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 53. [cit. 2010-1-10].

³¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 55.

za ně vše řešili. Pro turisty bylo výhodné předem si vybrat hotel, ve kterém se chtěli ubytovat. Agenti se postarali o celní kontrolu, vpuštění klientů do země i o zavazadla.³² Tímto předešli spoustě nepředvídatelných problémů.

Při žádosti o vpuštění cizince do země bylo třeba požádat o povolení o vstupu do země, o tzv. *boleta de desembarque*. Úředník mluvil několika jazyky a měl u sebe seznam pasažérů, kteří měli cestovat na lodi plující na ostrov. Turista byl povinen pouze oznámit své jméno.

Existovaly dva druhy povolení, které musely být zaplaceny španělskými kolky. Bylo možné je získat na příslušném místě v tzv. *baggage room*. První povolení bylo určeno pro turisty, jež měli v úmyslu zůstat na ostrově maximálně jeden měsíc nebo kratší dobu. Pro ně bylo určeno povolení *in transit*, za které zaplatili jeden americký dolar. Druhé povolení stálo dva dolary a získali je ti, kteří měli v plánu delší pobyt a s ním spojené cestování. Všechny tyto záležitosti mohl za turistu vyřešit již zmíněný hotelový agent. Jakmile byli cizinci v hotelu ubytováni, záleželo jen na nich, jakým způsobem budou trávit svou dovolenou na Kubě. Nikdo je ničím neomezoval, mohli si volně jít, kam chtěli.

Turistům bylo doporučeno naučit se alespoň základní slovíčka španělsky. Případně jim bylo doporučeno vzít si s sebou malý slovník španělštiny nebo knížku se základními frázemi, které mohli potřebovat v době svého pobytu. Zdejší obyvatelé angličtinu vůbec neovládali nebo ji ovládali pouze minimálně. A proto velice oceňovali jakoukoliv snahu přizpůsobení se místním zvykům i jazyku.³³

Také bylo potřeba dát si pozor na různé tropické nemoci. Na Kubě se sice nevyskytoval žádný místní speciální druh nemoci, ale jako v dalších zemích Západní Indie se zde lidé mohli nakazit nemocemi typickými pro tuto část světa, se kterými se obvykle v ostatních zemích vůbec neselekali. Patřily k nim například žlutá zimnice, černý kašel.

Tyto dva druhy nemoci se zde poprvé objevily až v létě 1761, kdy byli do Havany přivezeni vězni z Vera Cruzu, aby zde pracovali na opevnění města. I tak se žlutá zimnice a černý kašel po mnoho let nedostaly dál a onemocněli jimi „pouze“ obyvatelé Havany.

Další města byla od těchto nemocí ochráněna téměř až do konce století, kdy se nemoci začínaly šířit do měst na pobřeží. Žlutá zimnice se vyskytovala převážně

---

³² PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 41.

³³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 23.

v přímořských městech již od května, ale obvyklá doba byla od června do listopadu. V hlavním městě Havaně se výjimečně objevila v kterémkoliv měsíci v průběhu roku. Postihovala především Evropany a obyvatele ze Severní Ameriky, kteří nebyli zvyklí na tropické podnebí a pocházeli ze studenějších oblastí. Na místní obyvatele a Afričany tato nemoc nepůsobila a vyhýbala se jim. Žlutá zimnice se obvykle projevovala při doplutí do přístavu. Vyskytovala se přerušovaně v močálech a v oblasti vodních toků, ve vnitrozemí ne.³⁴

Mezi další nemoci a nepříjemnosti snadno dostupné na tomto tropickém ostrově patřily: malomocenství a křeče.

Na malomocenství se specializovali lékaři v nemocnici sv. Lazara v hlavním městě Havaně.

Na Kubě mohli lidé velmi rychle dostat křeče v jakékoli části těla. Tato náchylnost postihovala bez rozdílu jak bělochy, tak černochoy. Křeče snadno dostal zraněný člověk nebo nemocný po nějaké prodělané operaci. Pokud bylo lidské tělo vyhřáté a najednou bylo vystaveno chladnému větru a vlhku, snadno podlehlo křeči. Proti křečím pomáhal olivový olej, který si člověk vtíral na postižené místo, nebo šťáva z rozmačkaného česneku, konzumovaná pomocí kávové lžičky.

2.3.3. Státní úřady

Pokud turista přijel na Kubu jako jednotlivec a nevyužil služeb cestovní kanceláře, čekalo ho po přiletu do Havany a jejím opuštění vyplňování potřebných formulářů. Při odletu z Havany navíc ještě absolvoval i různé pohovory s imigračními úředníky. Také musel projít pasovou kontrolou, aby mohl být vpuštěn do země. V Havaně se nacházely různé státní instituce, které mohly být cizinci užitečné a které potřeboval.

Hlavní vládní budovy se nacházely v paláci hlavního velitele na náměstí Plaza de Armas. Úřední hodiny bývaly od 10 hodin ráno do 3 hodin odpoledne.

---

³⁴ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 52.*

Celní budova

Při příletu do země i při odletu ze země, pokud si cizinci přiváželi nebo odváželi některé druhy zboží, museli projít celní kontrolou. Zboží mohli dovážet do země a vyvážet ze země pouze registrovaní obchodníci, kteří si museli kvůli určitému druhu zboží zažádat o povolení v celní budově. Obchodníci se registrovali v městském oddělení obchodu. Kanceláře se nacházely v bývalém klášteře San Francisco na rohu náměstí Plaza de San Francisco a ulice Calle de los Oficios.

Cizinecká policie (passport bureau)

Nacházela se v prvním patře vpravo, v paláci, kde hlavní vstup byl z ulice Calle de Obispo. Řešily se zde záležitosti týkající se příletu do Havany a opuštění ostrova.

Policie

Hlavní policejní budova byla situovaná na ulici Calle del Emperado, číslo 87. Na základě policejních nařízení města Havany na ostrov nebyl povolen vstup osobám, které s sebou neměly pas. Výjimka se vztahovala na případy, kdy cizinec za ztrátu svých dokladů nebyl zodpovědný. Mezi tyto případy patřil například únos nebo ztroskotání lodi. V tom případě se za cizince musela zaručit jiná osoba.

Další nařízení policie města Havany, které mohly být pro cizince užitečné:³⁵

- pasažéři, kteří pluli ze zahraničních přístavů, museli mít svoje doklady ověřeny španělským konzulem
- kapitán nesměl na palubě své lodi přepravit z jednoho místa na druhé cizince bez dokladu, bez pasu. V případě, že tomu tak nebylo, hrozila mu pokuta 25 dolarů.
- kapitán nesměl na své lodi přepravit z jednoho bodu do druhého zběhlého vojáka ani námořníka. Pokud tak učinil, mohl dostat pokutu a trest předepsaný ve vojenském zákoníku.
- všichni černoši, kteří na Kubu přijeli z cizí země, mohli být okamžitě posláni do depozitu, určeného vládou, pro tyto osoby a zde zůstali do doby, než opustili ostrov nebo mohli za určitých podmínek zůstat na palubě lodi.
- na Kubě byl zákaz nákupu, prodeje nebo převážení všech druhů zbraní.

---

³⁵ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 74.*

Konzulové na Kubě

Jednotlivé státy světa měly na Kubě své zástupce v podobě velvyslanců a konzulů, kteří zde plnili funkci reprezentace svých zemí. Jejich funkce, kromě podpory a reprezentace svého státu, spočívala také v pomoci občanům těchto států, kteří žili nebo dočasně pobývali na Kubě.

Cizinci byli na ambasádě nebo na konzulátu v případě potřeby vždy přijati ochotně a velvyslanec nebo konzul jim mohl poskytnout cenné rady a doporučení týkající se jejich pobytu na ostrově.

Turisté měli možnost na konzulátu vyzvedávat poštovní zásilky ze své země a také je touto cestou odesílat na místo určení. Předem však museli zaplatit poštovné.

Zastoupení v podobě generálních konzulů zde měly pouze tři země na světě. Mezi ně patřili zástupci Spojených Států, Velké Británie a Francie.³⁶

Spojené Státy sídlily na adrese No. 92 Calle Aguiar

Velká Británie   No. 13 Calle Oficios

Francie   No. 106 Calle Teniente Rey³⁷

Své konzuly zde měly další země: *Argentina, Belgie, Čína, Dánsko, Dominikánská Republika, Guatemala, Haiti, Holandsko, Honduras, Itálie, Maďarsko, Mexiko, Německo, Norsko, Peru, Portugalsko, Rakousko, Rusko, Řecko, Švédsko, Uruguay a Venezuela.*³⁸

2.3.4. Doprava po ostrově

Na počátku 20. století na Kubě neexistovala městská hromadná doprava. Používaly se jiné dopravní prostředky. K přepravě cestujících po ostrově sloužil kočár tažený koňmi, do kterého se obvykle vešli dva muži nebo tři ženy. Jedna z nich, která seděla uprostřed, musela být ovšem drobnější, aby se tam vešly. Ta uprostřed seděla na pohyblivém sedátku, které bylo trochu vepředu, na rozdíl od ostatních. Tomuto sedadlu se, mezi místními obyvateli Havany, říkalo sedadlo krasavice, tzv. „niña bonita“.³⁹ Člověk, který seděl na koni a řídil povoz, se nazýval „calesero“.

---

³⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 75.*

³⁷ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated. ...s. 74.*

³⁸ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated. ...s. 75.*

³⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 85.*

Kromě tohoto druhu koňského povozu sloužily k přepravě i dopravní prostředky na čtyřech kolech, které předcházely pozdějším automobilům.

Tyto dva druhy dopravy byly hojně využívané především v horkých letních dnech, kdy chůze po rozpálených ulicích nebyla moc příjemná. Ceny za dopravu v Havaně byly stanoveny na základě policejních regulí určených pro veřejnou dopravu mezi 6 hod. ráno a 11 hod. v noci, v nočních hodinách se cena zvedla na dvojnásobek původní sazby. Již v tomto období platilo, že i v Havaně a také v jiných městech a obydlených místech řidiči zvyšovali běžné ceny za dopravu cizincům. Účtovali si pro sebe vyšší částku.

Ceny za dopravu se lišily podle počtu cestujících a podle vzdálenosti. Například dvě osoby zaplatily dvacet centů za cestu z jakéhokoliv místa v Havaně do dalšího místa, ale cesta nesměla překročit místo *Calzada de Belascoain*. Za stejný okruh platili čtyři cestující čtyřicet centů. O deset centů více si museli cestující připlatit při cestě z jakéhokoliv bodu Havany do míst jako *Quinta de los molinos*, *Calzada de la Infanta*, *Jesus del Monte*.

Další možností bylo najmout si vozidlo na hodinu. Za první hodinu cestující zaplatil osmdesát centů a za každou další hodinu šedesát centů za přepravu na dvou kolech. Za čtyřkolová vozidla se platil jeden dolar za první hodinu a za každou další padesát centů.⁴⁰

Také existovala možnost najmout si speciální luxusnější dopravu, bryčku taženou koněm, která byla v provozu vždy odpoledne a večer. Sazby byly ovšem vyšší než za běžnou dopravu a musela být uzavřena speciální smlouva.

Cena za využití těchto služeb bývala něco málo přes dva dolary za hodinu nebo čtyři dolary a dvacet pět centů za večerní jízdu. Kromě toho na neděle, prázdniny a také na dlouhé vzdálenosti bylo zapotřebí vyhotovit speciální smlouvu.

Dopravu bylo možné si zajistit pomocí hotelových služeb. Nástupní místa byla na *Plaza de Armas*, na náměstí před divadlem *Tacon* a v zadní části paláce hlavního velitele.

Velmi zajímavý a příjemný mohl být pro turisty jiný způsob přepravy, po vodě. Používaly se veslařské lodě, bez motoru, a proto když byl silný vítr, bylo třeba najmout více veslařů. Jeden veslař se o ni nedokázal postarat. Cizinci si mohli najmout loď

---

⁴⁰ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 85.*

kdykoliv v průběhu dne i s veslařem, který vesloval a staral se o příjemný zážitek z projížďky pro cizince.

2.3.5. Odjezd z ostrova

Cizinci mohli na Kubu přijet jen na určitou dobu. Nemohli zde zůstat, jak dlouho by si přáli. Aby mohli tento ostrov po své návštěvě opustit, museli splnit určité povinnosti. Obvykle se museli dostavit na Úřad pasové kontroly, který měl turisty na starosti. Každý cizinec musel mít u sebe pas, aby mohl opustit ostrov. O ten si musel zažádat ve výše zmíněné budově.

Úřední hodiny Úřadu pasové kontroly byly od 9 do 15 hodin. Žádosti o pasy musely být podané do 12 hodin. V jednu hodinu odpoledne pak obvykle úředníci ve všech veřejných úřadech vystavovali dokumenty, které bylo nutné podepsat, poté si žadatelé mohli své pasy vyzvednout nebo jim byly doručeny.

Poplatek za vyřízení pasu činil čtyři dolary. Žádost na vyřízení pasu nemusel podat turista osobně, mohl tak učinit prostřednictvím zástupce hotelu, ve kterém byl ubytován. Za malý poplatek se vyhnul případným problémům a ušetřil si čas na jiné aktivity. V případě, že cizinec dorazil na ostrov v doprovodu manželky a poté chtěl Kubu opustit sám, musel se dostavit na příslušný úřad a ukázat jim její písemný souhlas k tomu, aby mohl sám opustit ostrov.⁴¹

Nejjednodušší vyřizování pro opuštění ostrova měly ty osoby, které při svém příjezdu potvrdily, že jejich pobyt na ostrově nepřekročí jeden měsíc. Na základě jejich prohlášení obdrželi příslušnou propustku do země, tzv. *boleta de tránsito*. Turistům takto vpuštěným na Kubu stačilo na Úřadě pasové kontroly ukázat tento lístek a na základě toho dostali svůj pas zpět.

Turisté, kteří *boleta de tránsito* nevlastnili, měli povinnost jít si zažádat o průkaz totožnosti. Tento doklad si museli vyřídit na zastupitelském oddělení v místě, kde pobývali. Po předložení osvědčení o legitimaci dostali pas na příslušném úřadě, který měl pasy na starosti.

Pro cestování po ostrově bylo zapotřebí pouze jednoduchého povolení, které vydávala pasová kancelář. Povolení bylo platné jeden rok od vydání. Vydáním tohoto povolení již nebylo třeba žádat o vízum a další potřebné dokumenty. Podle zákona turista musel tohle povolení ukázat pokaždé, když o to byl požádán, a musel ho ukázat

---

⁴¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 147.*

každému majiteli domu, u kterého přespával. Hostitel nesl zodpovědnost za každého, koho u sebe nechal přespát bez příslušného povolení.⁴²

---

⁴² *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 146.*

2.4. Ubytování na konci 19. století a na začátku 20. století

Teprve ke konci 19. století začaly v Havaně vznikat první hotely sloužící pro turisty. Tyto hotely byly udržované a vybavené na velmi dobré úrovni, jejich vybavení se víceméně shodovalo s vybavením amerických i evropských hotelů a cizinec zde měl větší pohodlí než v soukromém ubytování. Některé hotely byly nově postaveny a jiné vznikly přestavbou budov. Dříve se pro tyto účely používaly velké soukromé obytné domy. Některé z malých hotelů a penzionů i později využívaly pro své služby původní stavby, které byly ve vlastnictví šlechticů.

Hotely v Havaně byly pojmenovány podle toho, jak moc byly významné. Například hotel, který byl situovaný před Parkem Isabely II., dostal název *Hotel Inglaterra*. Na náměstí Plaza de Armas byl postaven hotel *Santa Isabel*, na ulici Calle de la Industria stál *Hotel de Paris* a na náměstí Plaza de Cristina byl *Hotel de Ambos Mundos*.⁴³ Mezi další známé hotely v Havaně patřily *Hotel Mascotte*, *Hotel Pasaje*, *Hotel Perla de Cuba*, *Hotel Roma Continental*, *Hotel Telegrafo* a *Hotel Saratoga*. Tyto posledně zmíněné hotely byly doporučeny turistům samotným vydavatelem cestovního průvodce *Cuba Illustrated*. Hotel *Telegrafo* byl oblíbený mezi americkými turisty⁴⁴, zatímco Hotel *Mascotte*, který poskytoval ubytování pro 250 hostů, byl největším a nejlepším hotelem v Havaně díky poloze hotelu. Nacházel se na krásné promenádě, Paseo de Alameda, naproti zálivu. Hostům se naskýtal pohled na záliv s připlouvajícími parníky. Také byl tenhle hotel jediný v Havaně, který díky větrům vanoucím ze zálivu pomáhal hostům vyrovnat se se všemi možnými problémy vyplývajícími ze změny klimatu.⁴⁵ Hotel *Pasaje* byl situovaný v nejlepší části města Havany a jednalo se o jediný hotel první třídy, tedy o nejluxusnější hotel na ostrově Kuba.⁴⁶

V uvedených hotelích, kromě dobrého vybavení, zde mohli hosté počítat s obsluhou, která ve velké většině těchto ubytovacích zařízení mluvila několika jazyky. Byla zvyklá na různé požadavky a těm se dokázala bez problémů přizpůsobit. Z toho vyplývalo, že již na počátku dvacátého století byly hotely schopny vyhovět prakticky jakémukoliv přání zákazníka.

Každý velký hotel měl ve vlastnictví restauraci. Nejenom hotely se přizpůsobily americkým a evropským standardům a kvalitě, nýbrž i restaurace v Havaně se mohly rovnat svými službami a dobrým jídlem svým kolegům v Americe i Evropě. Havanské

---

⁴³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 69.*

⁴⁴ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated. ...s. 100.*

⁴⁵ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated. ...s. 198.*

⁴⁶ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated. ...s. 211.*

restaurace jako například *El Palacio de Cristal*, *Las Tullerías*, *El Casino* nebo *El Louvre* byly proslulé mezi nejvýznamnějšími představiteli Havany.⁴⁷

Na Kubě bývala obvyklá dvě jídla denně. Ke snídani, která se podle zvyků podávala od 9 do 11 hodin dopoledne, byla většinou servírovaná houska a káva. Navíc bylo podáváno ovoce. Někdy, místo večeře v hotelu, turisté vyráželi do města, do restaurací s venkovní terasou, kde si mohli také vybrat různé místní speciality. Jelikož na Kubě bývá večer velice příjemné počasí, cizinci tak mohli vyzkoušet i něco jiného. Například restaurace Chaix, která se nacházela blízko Havany u Mexického zálivu na místě nazvaném El Vedado, byla proslulá svými slavnostními večeřemi. Další možností povečeřet u Mexického zálivu bylo navštívení restaurace Cosmopolitan. Nacházela se v místě La Chorrera. Pokud neměli hosté zájem večeřet jinde, v hotelové restauraci se večeře podávala od čtyř do šesti hodin odpoledne. Ceny za stravování se odvíjely od typu ubytování každého jednotlivce. Pohybovaly se od dvou do sedmi dolarů za den.

Kromě těchto výše zmíněných hotelových restaurací ve městě existovalo i mnoho restaurací pro veřejnost.

Turisté měli v Havaně k dispozici k ubytování také penziony, ubytování přímo v domech, kde bydlela rodina a cizincům pronajímala zařízený pokoj nebo podnájem.⁴⁸

Penzion - bylo jich zde také několik a podmínky pro pobyt turistů v nich byly velmi dobré. V ceně bylo zahrnuto ubytování, dvě jídla denně a obsluha. Mezi oblíbené penziony patřily například penziony paní Rity a paní Tregentové. Penzion paní Rity byl situován v ulici Calle de Santa Clara a penzion paní Tregentové v ulici Calle de la Habana. Nájem se platil měsíčně a jeho cena vycházela na 42 dolarů za jednolůžkový pokoj a 34 dolarů za dvoulůžkový pokoj. V ceně bylo zahrnuto stravování.

Pro turisty, kteří do Havany jeli s úmyslem zůstat zde kratší dobu, byl vhodný například penzion paní Almyové, který se nacházel v ulici Calle de San Pedro. Pokoj stál 300 dolarů za jednu noc.⁴⁹

Ubytování v soukromí – pokud si cizinec nemohl dovolit hotel ani penzion, mohl si zajistit ubytování přímo v rodinném domě. Spousta místních rodin, především ze střední třídy, si takto přivydělávala. Zařídili pokoj nábytkem a ten pak pronajímali. Cena za pronajatý pokoj se pohybovala mezi 25 dolary a 34 dolary za měsíc. V ceně

---

⁴⁷ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 105.

⁴⁸ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 69.

⁴⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 69.

byla zahrnuta strava v rodině. Tento typ ubytování byl velmi výhodný a zajímavý pro ty, kteří se rychle chtěli naučit španělsky.

Podnájem – cizinec si v Havaně také mohl zvolit ke svému ubytování podnájem, pokud pobyt na Kubě měl trvat delší dobu. Jeho cena se pohybovala mezi 8 dolary a 25 dolary za jednolůžkový pokoj nebo apartmá. Pokoje byly nezařízené. Nábytek bylo možné pronajmout nebo nakoupit od prodejce.⁵⁰

2.4.1 Hotelové služby

Lázně

Na Kubě bylo zvykem dvakrát denně se vykoupat. Ráno před snídaní probíhala obvyklá studená ranní koupel a poté odpoledne před večeří následovala teplá koupel. Tyto zvyky se zde běžně dodržovaly především kvůli místnímu klimatu. Některé hotely proto nabízely ve svých službách lázně, jak pro své hosty, tak pro veřejnost. Hosté si mohli vybrat mezi horkými a studenými koupelemi, které měli k dispozici denně od 6 hodin ráno do 11 hodin do večera. Velké množství hotelů si tato zařízení nechalo postavit přímo v hotelovém komplexu, aby je hosté měli k dispozici kdykoliv a nemuseli do lázní daleko chodit.⁵¹

Tlumočníci

S přílivem turistů na ostrov Kuba a s ním se rozvíjejícím zahraničním cestovním ruchem vznikala na Kubě nová povolání. Cizinci, kteří přijeli na ostrov, si mohli v Havaně najmout služby průvodce. Najatý průvodce cizince doprovázel při jejich pobytu v hlavním městě i při cestování po ostrově. Kromě toho byl pro turistu důležitý jako překladatel, turisté obvykle neovládali španělský jazyk. Odměna pro průvodce a tlumočníka v jedné osobě se vždy lišila. Záleželo na množství a druhu služeb, které turista po průvodci požadoval.

Kromě tlumočnicků existovala možnost si v Havaně za malý poplatek zprostředkovatelské kanceláři najmout sluhu. Cizinec mohl zvolit ze širokého výběru různých národností a ras. Cena za služby se lišila podle množství a druhu práce. Kuchař mohl za svou práci požadovat měsíčně sedmáct dolarů až čtyřicet pět dolarů, za praní a

---

⁵⁰ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 69.

⁵¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 83.

žehlení se platilo mezi sedmnácti dolary a dvaceti pěti dolary a uklízečka si mohla říct o plat mezi sedmnácti dolary až jednapadesáti dolary za měsíc.⁵²

---

⁵² *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 84.*

2.5. Služby na Kubě na začátku 20. století

Nemocnice

V hlavním městě, Havaně, bylo několik nemocnic, do kterých měli turisté kdykoliv přístup. Byla zde vojenská nemocnice sv. Ambrosia. Nemocnice Paula byla určená především ženám. Nemocnice sv. Lázara byla zaměřená pouze na pacienty s malomocenstvím. Velká budova, kterou nešlo přehlédnout při vjezdu do přístavu, byla nemocnice sv. Felipeho a Santiaga.⁵³

Pošta

V Havaně hned u přístavu na ulici Calle Oficios se nacházela hlavní pošta. Zde si lidé mohli všimnout dvou různých poštovních schránek. Jedna sloužila pro tzv. národní poštu, kdy dopisy a pohledy byly odesílány v rámci ostrova, do Španělska a jeho držav. A druhý typ sloužil pro tzv. zahraniční poštu. Z této schránky byly dopisy a pohledy odesílány do ostatních zemí světa. Poštovní schránky bylo možné samozřejmě najít i v ostatních částech ostrova.⁵⁴

Jelikož na Kubě nebyly jmenovitě označeny a očíslovány všechny ulice, pojmenované byly pouze hlavní třídy, byl proto na hlavní poštu v Havaně posílán seznam dopisů a doručeny byly pouze dopisy, na nichž byla napsána přesná adresa. Tento seznam nedoručených dopisů se třídil podle názvu zemí. Zvláště se dávaly dopisy poslané ze Severní Ameriky a ze Severní Evropy. Lidé, kteří neměli poštovní schránky, si chodili vyzvedávat korespondenci na centrální poštu. Dopisy se tedy netřídily podle adresy, ale byly očíslované. Takto, na základě čísel, si je později lidé vyzvedávali. Tenhle způsob byl výhodnější i pro pracovníky pošty, kteří neznali všechny světové jazyky a tudíž by mohli mít problémy s vyslovováním různých cizích jmen a příjmení. Dopisy, které si lidé do dvou měsíců od doručení nevyzvedli, byly archivovány. Pokud nebyly vyzvednuty ani do dvou let od doručení na ostrov, byly spáleny, aniž by kdy byly otevřeny.⁵⁵

Pošta se rozesílala po ostrově každý den, poslední dopisy se ze schránky vybíraly v sedm hodin večer. Do Španělska se posílala dvakrát za měsíc, do dalších států jako například Portoriko, Sv. Tomáš nebo Vera Cruz dopisní zásilky rozvážely

---

⁵³ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 64.

⁵⁴ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 65.

⁵⁵ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 78.

španělské parníky jednou měsíčně. Zahraniční parníky rozvážely zásilky do ostatních evropských zemí, Kanady, Spojených Států, Mexika, apod.

Telegraf

Hlavní úřad, kde bylo možné použít telegrafního spojení, se nacházel na ulici Calle Oficios, v paláci hlavního velitele, ve stejné budově, kde sídlila i pošta, pouze vstup byl ze zadní strany budovy z ulice Calle de los Mercaderes.⁵⁶ Telegrafní linky byly na ostrově provozovány pod vládním dohledem a pouze v rámci Kuby. Kromě toho zde existoval druh telegrafu, kdy se díky kabelu vedenému pod mořem bylo možné zkontaktovat s Floridou a jejím prostřednictvím i se Spojenými Státy a Evropou.⁵⁷

Cena za použití telegrafu v rámci ostrova byla jednotná. Půl dolaru stálo jedno slovo až deset slov, sedmdesát pět centů se platilo za deset až dvacet slov a dále dvacet pět centů za každých deset nebo méně nových slov. K zaplacení poplatků se využívalo poštovních známek.

Poplatky za použití telegrafu do zahraničí byly vyšší. Odvíjely se od vzdálenosti, na kterou chtěla osoba telegraf poslat. Jedenáct dolarů byla například cena za jedno až dvacet slov do Nové Anglie, na západ od řeky Mississippi byly poplatky vyšší. Platilo se patnáct dolarů za jedno až dvacet slov.

Tržiště

Nejen v evropských zemích, ale také na Kubě byly velmi oblíbená tržiště s velkým množstvím a různými druhy tropického ovoce, zeleniny a také ryb. Nejstarším tržištěm v Havaně bylo tržiště *Mercado Cristina*, které se nacházelo na náměstí Plaza Vieja. Avšak nejlepším a největším tržištěm v hlavním městě bylo tržiště *Tacon*. Bylo tak velké, že všechny jeho obchody byly rozestavěny po celém bloku domů. Tržiště stálo na otevřeném prostoru a turisté zde nakoupili hodně věcí za málo peněz. Bylo doporučováno navštívit tento trh v časných ranních hodinách. Mezi další tržiště patřilo například *Mercado Colon* na ulici Zulueta.⁵⁸

---

⁵⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 80.

⁵⁷ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated.* ...s. 65.

⁵⁸ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated.* ...s. 63.

2.5.1 Měna

Turistům se doporučovalo vzít si na svůj výlet na Kubu aspoň minimální finanční hotovost pro nečekané výdaje. Na ostrově sloužily jako forma platidla španělské a španělsko-americké zlato a stříbrné mince. Americké zlato se mohlo vyměnit za španělská platidla ve kterémkoliv americkém přístavu. Sazba za výměnu peněz se pohybovala okolo 16 dolarů za unci. Na lodích, které pluly ze Spojených Států na Kubu, bylo dovoleno používat americkou měnu. Hodnota amerického zlata na Kubě stoupala a klesala jako ve kterékoliv zemi světa. Na Kubě se jako oficiální měna používaly bankovky vydané bankou *Banco Español*, španělské zlaté a stříbrné mince. Bankovky byly vydávány v dolarové hodnotě \$25, \$50, \$100, \$300, \$500 a \$1000.⁵⁹

---

⁵⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 76.*

2.6. Svátky a prázdniny, důvod návštěvy ostrova

Na Kubě je teplé počasí po celý rok díky tropickému klimatu a průměrná roční teplota se pohybuje okolo 25°C, výkyvy teplot v průběhu jednotlivých měsíců jsou minimální, což je pro turisty důvodem trávit zde svou dovolenou a pro děti prázdniny. Nejčastěji přijíždějí v období zimy, kdy je nejpříjemněji a nepanuje období nepříjemných dešťů a hurikánů, které způsobují velké škody. Teplota Karibského moře je příjemná po celý rok. Počasí zde celoročně ovlivňují pasáty.⁶⁰

Kromě přírodních podmínek si Kubu turisté volili a volí i díky různým svátkům, karnevalům apod., které se zde konají a slaví.

Vánoce

V průběhu vánočních svátků se na Kubě nepracuje a neprobíhají žádná obchodní jednání. Tyto dny jsou obdobím klidu a odpočinku od práce jak v Havaně, tak v ostatních městech a místech na ostrově mezi křesťany. Trvají od Vánoc po dvanáct dnů, do 6. ledna. Kubánci v těchto dnech navštěvují své příbuzné a přátele a užívají si volna. Pro turisty, kteří zde v době Vánoc tráví svou dovolenou, může být atraktivní návštěva půlnoční mše v Havanské katedrále nebo v jiném kostele. I zde na Kubě se totiž Štědrý den slaví jako ve všech křesťanských zemích, půlnoční mši v kostele a dalšími vánočními zvyky. Po mši se lidé vydávají na slavnostní večeři.⁶¹

Tři králové

Svátek Tří králů, ve španělštině nazývaný *El día de los reyes* končí období Vánoc. Tento svátek na Kubě slaví převážně černošské etnikum kubánských obyvatel. V tento den se vypraví do ulic skupiny černochoů, doprovázené domorodou hudbou a vůdcem oblečeným do podivného výstředního převleku. Skupiny se procházejí různými ulicemi okolo domů, předvádějí své prosté tance a od přihlížejících lidí žádají dary.

Velikonoce

Velikonoce se slaví podobně jako Vánoce ve všech křesťanských zemích ve stejné dny. Také na Kubě jako v jiných zemích začíná Velikonoční doba tzv. Květnou nedělí. V tento den se zahajují v Havaně slavnostní zvyky spojené se svátkem Velikonoc.

---

⁶⁰ <http://pocasi.orbion.cz/kuba/>

⁶¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 109.*

Lidé v Květnou neděli zaplní kostely. Věřící v nich dostávají posvěcené palmové větvičky.

Na Kubě se křesťanské velikonoční slavnosti slaví takto: čtvrtek slaví prostřednictvím obřadu ukřižování. Zvony na kostele přestanou znít v jedenáct hodin dopoledne, všechny dopravní prostředky jsou odklizeny z ulic, po kterých se část vojenské čety, která má zrovna službu, vydává na pochod. Pochodují po ulicích se zbraněmi na ramenou obrácenými dozadu a s národní vlajkou. V tento den nezvoní zvony, které odbíjejí čas, kolik je hodin oznamují řehtačky, které z kostela vynášejí ve vhodnou dobu chlapani oblečení do smutečních šatů, obklopeni věřícími, kteří přihlížejí této ceremonii ukřižování.

V pátek se ve slavnostním průvodu, jehož cesta je předem oznámena v novinách, nese tělo. Páteční noc jsou v ulicích „všichni“ obyvatelé Havany. Především katedrálu, ale také i další kostely je průvodci doporučováno v tuto dobu navštívit.

V sobotu dopoledne, okolo desáté hodiny, se slaví zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Poprvé od čtvrtku se zase rozezvoní zvony a chlapani se vzrušeně rozeběhnou ulicemi, na ulicích se znovu objeví vozidla, lodě v přístavech slavnostně vzdávají poctu střelbou a lidé ve městě se zase vrací k běžnému každodennímu životu naplnění radostí.⁶²

Na Kubě se slaví i další náboženské svátky, kdy se pod širým nebem konají různé oslavy a pořádají průvody, které turisté ve svých zemích neznají. V průběhu svátků jsou domy podél cest ozdobeny barevnými lampami, záclonami apod.

Nejen v době náboženských svátků, ale i v době oslav národních svátků je doporučováno na Kubu přijet a užívat si oslav s Kubánci. Národní svátky se slaví šestkrát do roka. V jejich průběhu, na východní straně pobřeží ostrova z pevnosti a z válečných lodí v přístavu zaznívá střelba na počest kubánského národa. V paláci v Havaně se v poledne koná slavnostní recepce, na kterou jsou pozváni nejdůležitější funkcionáři města, zástupci námořní pěchoty, armády, církve, zahraniční konzulové různých zemí, významní občané Kuby a také ti, kteří obdrželi nejvyšší vyznamenání za zásluhy.⁶³ Před budovou paláce na náměstí hraje vojenská kapela na přivítání účastníků recepce, kapela je oděna do svátečních národních uniforem.

---

⁶² *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 111.

⁶³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 112.

Svátky, kdy se koná dvorní recepce, následují v tomto kalendářním pořadí: 23. leden, 13. květen, 4. říjen, 10. říjen, 19. listopad a 28. listopad. Dny symbolizují události spjaté s patrony a vládnoucími panovníky Kuby.⁶⁴ Vztahují se ke dni jejich narození a dni, kdy se slaví svátek těchto patronů.

---

⁶⁴ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 112.

2.7. Zvláštnosti země

Kubánci jsou lidé velmi milí a přátelští a většině cizinců může toto srdečné chování připadat velmi zvláštní a nepochopitelné. Kubánci cizincům na každém kroku nabízejí různé služby a zahrnují je nespočetnými komplimenty. V této zemi je to běžný zvyk, který si ale turisté mohou vyložit různě. Jakýkoliv majetek nebo věc, který Kubánci vlastní, pokud mu jej cizinec pochválí, Kubánci mu na základě zvyků země automaticky odpovídá, že mu je tato věc k dispozici. *Co je moje, to je i Tvoje*. Kdyby to neudělal, byla by to od něj nevychovanost.⁶⁵

Na ostrově, především mezi potomky Španělů, není běžným zvykem ptát se, jak se daří manželce. Obvykle se jeden člověk ptá druhého, jak se má jeho rodina. Tento zvyk pochází pravděpodobně ze sedmi set let trvající nadvlády Arabů ve Španělsku. Na Kubě se lidé formálně jeden druhému nepředstavují, pokud si to někdo nevyžádá. Když se lidé náhodně potkají na ulici a znají se, pozdraví se a ihned se připojí do konverzace.⁶⁶ Je zde zvykem, že nejdříve pozdraví muž ženu.

Na začátku 20. století měly ženy na Kubě zakázáno řídit automobily. Procházet se po ulicích bez mužského doprovodu mohly pouze výjimečně ráno, to měly dovoleno v případě, že šly na mši nebo se z ní vracely domů. Kromě toho v Havaně panoval zvyk, kdy při přepravě ve vozidle muž vždy seděl po levici dámy, aby nebyla porušena kubánská etiketa. V případě, že se přepravovaly dvě dámy a jeden muž, mohly sedět na stejném sedadle, ale pokud jeli ve stejném vozidle dva muži a jedna dáma, nemohli sedět oba po boku ženy. Dámy, které nebyly doprovázeny pány, na veřejných místech nevystupovaly z kočáru.⁶⁷

Na Kubě je možné pozorovat mnoho afrických zvyků, jelikož velká část kubánských obyvatel je původem z Afriky. Afričané i jejich potomci se rádi veřejně předvádějí a k tomu využívají všelijakých možností, například různé tance pocházející z jejich původních afrických kmenů. Scházejí se každou neděli odpoledne v obecních domech a kdokoli může přijít a podívat se na jejich umění. Tančí dobrovolně, pro zábavu, někdy jsou za své umění obdarováni dolarovými mincemi.⁶⁸

---

⁶⁵ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 61.

⁶⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 62.

⁶⁷ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 60.

⁶⁸ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 66.

2.8. Volný čas

Turisté, kteří přijíždějí na Kubu, se dělí na dvě skupiny. První skupina prožívá volný čas na pláži a u vody. Druhou skupinu lákají památky a výlety po ostrově. Někteří ovšem rádi kombinují obojí a navíc vyzkoušejí různé sportovní atrakce a aktivity a účastní se pořádaných kulturních akcí.

Cizinci, kterým vyhovují spíše pobytové zájezdy, jedou obvykle k moři a navštěvují místní pláže. Pro ně je vhodná mořská koupel nebo mohou vyzkoušet minerální koupel.

Mořská koupel

Nejvhodnější doba na koupání v moři je v období jara a léta, když přestanou vát severní větry. Zejména místní obyvatelé se chodí hned brzo ráno koupat do moře, v tomto čase je vzduch velice příjemný a není moc velké horko.

Voda z Golfského proudu je velice zdravá a prospívá lidskému tělu, obsahuje větší množství jódu a soli než na jiných místech především severní zeměpisné šířky. Je vhodná k regeneraci.

Příjemné místo ke koupání lze nalézt na *Punta fort*, kde byla do skály vytesaná tzv. venkovní koupaliště.

Minerální koupel

Především tělesně postiženým turistům pomáhala návštěva minerálních koupelí *Barreto*. Voda v lázních měla podobnou teplotu jako teplota vzduchu a byla využívána jak ke koupání, tak k pití. Prameny obsahovaly hořčík a sirté prvky, a proto byly vhodné pro osoby s nemocemi, které se mohly léčit pomocí těchto prvků. Lázně se nacházely blízko Havany ve městě Guanabacoa.⁶⁹

Pokud turisté chtěli vyzkoušet i něco jiného než pouze moře a pláž a měli chuť zažít něco neobvyklého, mohli zajít na býčí nebo kohoutí zápasy, které byly na ostrově vyhlášené.

---

⁶⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 84.*

Býčí zápasy

Býčí zápasy zvané korida - ze španělského slova *corrida de toros*, pocházely z Evropy, ze Španělska a byly velice oblíbené i na Kubě. Tyto zápasy byly dlouholetou oblíbenou zábavou pro španělské občany, ale našly také zalíbení i mezi Kubánci. Koridu rádi navštěvovali především potomci španělských přistěhovalců, avšak i Kubánci se přišli podívat. Mezi kubánskými diváky převažovali obyvatelé vyšší třídy. Korida patřila ke kubánské národní zábavě. V hlavním městě Havaně se zápasy pořádaly během zimní sezóny. Každý týden se konaly zpravidla v neděli ve 3 hodiny odpoledne blízko Paseo de Carlos III. na Plaza de Toros, na místě nazvaném *Regla*, blízko sirotčince. Lístky na zápasy se daly koupit na mnoha místech. Ze Španělska, z Léridy se na Kubu na každou sezonu za velkou sumu peněz dováželi ti nejlepší býci a představení vedli ti nejlepší toreadoři a matadoři, mezi které patřil i Luis Mazzantini. V cestovních průvodcích se turistům doporučovalo, aby se na stadion dostavili co nejdříve, aby stihli pozdrav prezidenta a zahájení, které vykonával. Výhodou pro cizince bylo, že za 50 centů je ke stadionu z kterékoliv části města dovezl kočár.⁷⁰

Kohoutí zápasy

Kohoutí zápasy na Kubě byly proslavené po celém světě. Španělští kolonizátoři přivezli na Kubu býčí zápasy, ale mezi typické kubánské „sporty“ vždy patřily kohoutí zápasy, při kterých divák podobně jako u býčích zápasů prožíval adrenalinové vzrušení. Tyto „sporty“ nebyly pro každého. Ne všichni snesli pohled na zabíjení zvířat. I přesto se kohoutí zápasy staly na ostrově tradicí. Zápasová sezóna probíhala od ledna do května. V každém městě bylo vládou povoleno jedno místo, kde se zápasy mohly pořádat. V Havaně se kohoutí zápasy konaly každou neděli odpoledne na ulici Manrique, kousek od Calzada de Belascoain v Campo de Peñalver.⁷¹

Večer se všichni mohli účastnit společenského života. Nejen místní obyvatelé, ale i turisté si mohli vychutnat atmosféru kubánské opery a divadla a po představení navštívit některý z večerních klubů. Četná místní sdružení pro volný čas pořádala různé kulturní akce, což znamenalo další možnost kulturního vyžití. Zajímavé okamžiky mohli cizinci prožít zejména v období karnevalu, který se konal každý rok.

---

⁷⁰ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 59.

⁷¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 101.

Baseball

Baseball vždy patřil mezi nejoblíbenější druhy sportu na Kubě. Sportovní utkání byla hojně navštěvována místními obyvateli. Na Kubě existovalo hned několik baseballových klubů. Hlavní klub nazvaný *Almendares* se nacházel naproti letnímu sídlu hlavního vůdce Kuby. Zápasy se hrály každou neděli v odpoledních hodinách. Diváky lákaly zejména zápasy proti Američanům. Ti sem přijížděli sehrát zápasy téměř každou sezonu.⁷²

Opera a divadlo Tacon

I na ostrově Kuba byla opera velmi populární. Kubánci byli proslulí svojí vášní pro hudbu a tanec, zpívali a tancovali kdykoliv a kdekoliv. Rytmus pro tanec měli vždy v krvi a k tanci patřila samozřejmě i hudba a zpěv. Divadelní a operní představení byla velmi oblíbená a především italská opera bývala v hojné míře navštěvovaná. Italská opera se hrála v divadle Tacon, které sídlilo v Parque de Isabel II. Mnoho umělců, kteří v místní opeře vystupovali, navštívilo Spojené Státy Americké.

Divadlo Grand Tacon se nacházelo v popředí proslulého Central Parku mezi ulicemi Consulado a Prado, v bohatší části města Havana. Toto divadlo zaujímalo plochu 6176 čtverečních yardů a postavil jej v roce 1837 Francisco Marty na památku pozdějšího velitele Kuby, kapitána-generála Dona Miguela Tacona. Cena stavby byla odhadnuta na přibližně 400 000 dolarů.⁷³ Divadlo bylo slavnostně zahájeno představením „Don Juan de Austria“.⁷⁴ Představovalo významnou státní památku.

O několik let později bylo divadlo zrekonstruováno. Do divadla byly nově přidány bysty Danteho, Tassa a Ariosteho. Rekonstrukce stála 20 000 dolarů.

Divadlo mělo k dispozici 2287 sedadel, ale kapacita byla větší. Pohodlně se sem vešlo asi 3000 návštěvníků. V divadle bylo k dispozici k sezení 552 předních křesel v přízemí divadla, 1203 židlí ve předních a zadních řadách, 56 divadelních lůží v prvním a druhém patře, 8 lůží ve třetím patře, 112 křesel ve třetím patře a další typy míst k sezení.⁷⁵

Opera se zde hrála čtyřikrát týdně a repertoár se skládal z nejznámějších světových děl. K dispozici bylo v archivu okolo 1200 děl různých žánrů opery, drama,

---

⁷² PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 74.

⁷³ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 49.

⁷⁴ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 51. [cit. 2010-2-5].

⁷⁵ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 49.

komedie, tragédie, apod. V těchto žánrech bylo použito velké množství klavírních skladeb, různých písní, ale také i vojenská hudba.

Nejvíce diváků sem zavítalo v průběhu svátků a v neděli. Návštěvníci si mohli zakoupit lístek do opery pouze bez určeného sedadla, protože ceny za vstupné a ceny za výběr sedadla byly oddělené.⁷⁶ Některé řady byly rozdělené na část se vstupem pouze pro dámy, další byly pro dámy i pány dohromady a jiné měly vstup pro černošské obyvatelstvo a pro prosté obyvatele.

Jako i v jiných operních sálech na celém světě i na Kubě bylo možné si zakoupit předplatné do opery. Poté měli diváci možnost získat některé lístky za sníženou cenu. Kromě toho zde bylo běžným zvykem, že si jednu permanentku koupili dva lidé, zaplatili ji napůl a poté se střídali v návštěvě operního představení.

Pokud dámy seděly odděleně od pánů, bylo zvykem, že pánové během jednotlivých jednání navštěvovali své dámy na jejich místech.

Po ukončení představení publikum tleskalo. V případě, že se publiku představení nelíbilo, mohlo se stát, že místo potlesku bušilo nohama do země. Tento způsob vyjádření nespokojenosti byl používán pouze v omezené míře. Pokud se publiku opera líbila, bylo krajně nevhodné k vyjádření spokojenosti použít místo rukou nohy.

I v době, kdy se nehrála operní představení, měli obyvatelé Kuby i turisté možnost navštívit v *Taconu* divadelní představení, které bylo provozováno španělskou divadelní společností.

Na Kubě existovalo mnoho dalších divadel.

Divadlo *Villanueva* se nacházelo pod Neptunovou fontánou nedaleko Parque de Isabel II. Toto divadlo bylo menší než divadlo Tacon, ale vstupné bylo stejné jako v divadle Tacon. Také zvyky spojené s jeho návštěvou se shodovaly. Hrála se zde jak činoherní, tak operní představení, také bylo možno vidět jezdecké představení.

Divadlo *Irijoa* bylo vystavěno později, jednalo se o pěknou a prostornou budovu, která byla upravena tak, aby se zde mohla hrát letní představení. Každou sezónu se zde pořádaly plesy. Bylo pojmenováno po svém majiteli panu Irijoavi, který se vystavěním této budovy stal známou osobou. U hlavního vstupu překvapila návštěvníky zahrada s fontánami. Tyto fontány byly instalovány takovým způsobem, že si jich musel všimnout každý ihned při vstupu. Dále byly na zahradě rozmístěny malé

---

⁷⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 96.*

stoly určené k občerstvení. Takové uspořádání připomínalo hlavní město Francie, Paříž a její proslavené kavárny a nejznámější třídu Champs Elysées.⁷⁷

Divadlo *Albisu* se nacházelo v budově Centro Asturiano, řadilo se mezi nejhezčí divadla svého druhu. Hrála se zde dramata, komedie i opera. Divadlo bylo později restaurováno.

Operní dům *Payret* byl postaven na ulici Prado, blízko hotelu Grand Hotel Pasaje, na okraji Central Parku. V roce 1883 byla budova částečně poničena tornádem, a do doby než byla opravena, se zde přestala hrát veškerá představení. Operní dům byl opuštěn a začal chátrat. V roce 1890 proběhla celková rekonstrukce a usídlila se zde významná škola opery.⁷⁸

El circo de tiradores

El circo de tiradores byl klub určený pouze mužům. Nacházel se v Parque de Isabel II. V klubu se vyučovala bojová umění a také byl využíván k různým atletickým cvičením.

Liceo

Tento společenský klub se nacházel blízko havanské katedrály na Calle de los Mercaderes. Byl rozdělen do několika sekcí, ve kterých se členové věnovali různým zábavním činnostem. Členství mohlo být získáno i na jeden měsíc a pro jakoukoliv vybranou sekci. Některé sekce byly zaměřeny na studium umění a vědních oborů, dávaly se hodiny hudby, vyučovaly se jazyky. Členové měli možnost využívat různé výhody, které jim jejich členství v tomto klubu nabízelo. Ve svém volném čase mohli navštívit divadelní představení, jež zde pořádali amatérští herci, ale také profesionálové, mohli vyslechnout koncerty nebo se zúčastnit plesů. Další formou zábavy byla hra biliáru a hra šachy v místnostech se stoly k těmto hrám připravenými.⁷⁹

Nejoblíbenější dobou pro návštěvu se stala zimní sezona, jejímž vrcholem byl karnevalový týden. Také se konalo mnoho plesů. Veškeré zábavné akce byly hojně navštěvovány lidmi s vysokým postavením ve společnosti.

---

⁷⁷ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 53.

⁷⁸ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 51.

⁷⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 98.

La Merced, El Recreo, El Pilar

Tato společenská sdružení organizovala karneval, který se konal každý rok v průběhu celého jednoho týdne. Během roku pořádala rovněž různé plesy a zábavné akce pro obyvatele ostrova i návštěvníky. Tento druh zábavy byl oblíben převážně u mladých lidí z celé Kuby, včetně turistů.

Karneval

Karnevalový týden na Kubě dosáhl velké popularity jak mezi obyvateli Kuby, tak mezi turisty. Během týdne se pořádaly maškarní bály, jejichž účastníci se oblékali do pestrých kostýmů. Především cizince tento druh zábavy velmi lákal.

Těmi nejvelkolepějšími a nejdelšími bály bylo proslulé divadlo Tacon. Maškarní bály se zde konaly každou neděli po představení. Začínaly v poledne a končily za rozbřesku.⁸⁰ Karneval se konal proto, aby se lidé bavili a odreagovali od svých běžných denních starostí. Dalším důvodem bylo představení typických kulturních prvků Kuby a zdůraznění bezstarostnosti. Rovněž šlo o zviditelnění havanské společnosti. Divadlo Tacon bylo pro běžná představení rozdělené do různých cenových kategorií a oddělení, do některých z nich mohli například vstoupit pouze muži. V době konání festivalu se proměnilo a muži i ženy mohli vstoupit do kterékoliv části. Vstup byl zadarmo, a proto se bálů mohli zúčastnit i obyčejní lidé. Hrála se typická kubánská taneční hudba a tančit bylo dovoleno ve všech prostorech divadla.

Divadla byla plná zábavy a tance. V jejich okolí na ulicích se zpívalo, tančilo, hrálo na různé hudební nástroje. Lidé se veselili a bavili se. K tanci mohl muž v masce vyzvat ženu, která měla taky masku, ale nebyla to povinnost. V průběhu karnevalových bálů mohl tančit kdokoliv s kýmkoliv, pouze lidé z vyšší společnosti respektovali svá pravidla zdvořilého chování.

Ve dnech, kdy se konal karneval, byly promenády a hlavní třídy přeplněny lidmi různého věku i pohlaví. Někteří lidé se oblékli do masky, ostatní se pouze přišli podívat na průběh karnevalu. Záleželo na rozhodnutí každého člověka.

Účast na karnevalu nebyla podmíněna nošením kostýmu, ale pokud si chtěl člověk užít zábavy spojené s dohadováním, kdo se pod maskou asi skrývá, mohl si vzít například škrabošku, nebyla to však povinnost. Kostýmy a škrabošky se daly půjčit v různých půjčovnách, ceny za půjčení byly přijatelné.⁸¹ Lidé s maskami se na ulici

---

⁸⁰ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 55.

⁸¹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana*. ...s. 99.

obvykle nepoznali a byli ušetřeni posměšků ze strany svých maskovaných kamarádů. V divadle ani na ulici nebyla přípustná snaha sundat komukoliv masku z očí, aby se zjistilo, kdo se pod maskou skrývá.

Hudba hrála celou noc až do rána, záleželo na lidech, jak dlouho se chtěli a vydrželi bavit. Zábava obvykle vrcholila okolo půlnoci, kdy pro účastníky karnevalu začínalo speciální představení. Na scénu přicházela tzv. *comparza*. Jednalo se o skupinu mladých lidí, mužů i žen, kteří v rámci svého volného času vynalézali nové symbolické tance. Ty pak v době vrcholení karnevalu představovali účastníkům karnevalu pro pobavení. Přitom byli oblečení do kostýmů a masek.⁸²

Karneval poté pokračoval tzv. *piñatou*, loterií nebo podobnou formou zábavy. Piñata byla velká papírová koule vyplněná různými předměty, která bývala pověšena nad tanečním parketem. V předem stanovenou hodinu, obvykle o půlnoci, se tato koule spustila dolů, směrem na taneční plochu, ale pouze do takové výšky, aby se na ni dalo dosáhnout tyčí. Tu pak používali dobrovolníci, kteří se se zavázanýma očima snažili na kouli zaútočit. Ti, co přihlíželi, si dělali legraci z těch, co se pokoušeli trefit tyčí kouli. Když se někomu konečně podařilo kouli zasáhnout a propíchnout, vysypal se veškerý její obsah a lidé dotyčného zahrnuli potleskem.

Po skončení *piñaty* mladí lidé dál pokračovali v zábavě a starší se obvykle odebrali na cestu domů.⁸³

---

⁸² *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 100.

⁸³ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 100.

2.9. Rady pro turisty

Život na Kubě ubíhá pomalu a nejen místní obyvatelé si tenhle svůj styl života užívají. I cizinci si většinou velmi rychle zvyknou, že není nutné s ničím spěchat. Času je dost a co se nestihne dnes, může se zařídit zítra. Tropické klima je příčinou toho, že jsou lidé rychle unavení, a proto dělají vše velmi pomalu.

Nejen na tomto ostrově, ale i v jakékoliv jiné zemi je třeba zůstat mnohem déle než jeden nebo dva týdny, aby cizinec mohl poznat její krásy a způsob života místních obyvatel.

Cestovní průvodce *Cuba Illustrated* radil turistům, cestujícím na Kubu, aby si opatřili od úředního notáře oprávnění k této cestě, které jim mělo pomoci vyhnout se jakýmkoliv problémům. Na základě informací z amerických novin konstatuje, že americkým občanům, kteří se na Kubu chystali vyrazit, už v roce 1887 stačilo předložit pouze certifikát o identifikaci podepsaný americkým konzulem, kterým se prokázal statut amerického občana. Při příjezdu na ostrov ani při odjezdu z něj nebylo jejich povinností ukazovat cestovní doklady podepsané španělským konzulem v celním přístavu. Certifikát o identifikaci jim vystačil na cestování po celém ostrově.⁸⁴

Cestovní průvodci doporučovali zahraničním turistům, aby si před svou cestou na Kubu prostudovali různé stránky věnované tomuto ostrovu. Mohli si přečíst různé zajímavé poznatky a rady od lidí, kteří zde již byli, atd. Tyto rady jim mohly usnadnit cestu na ostrov a následný pobyt. Také radil turistům, aby si před svou cestou na Kubu raději dopředu rezervovali pokoje v hotelu, mohlo se stát, že byly obsazené. Cizinci, kteří neovládali španělský jazyk, si měli dát větší pozor na své peníze. Někteří prodavači nebo jiní nepoctiví lidé je mohli ošidit.

---

⁸⁴ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 102.

2.10. Kuba ve 20. století

Cestování po ostrově bylo již na začátku 20. století bezpečné, stejně jako v mnoha dalších zemích světa. Na ostrově byla zavedena železniční doprava. Skoro všechna velká města na Kubě byla již propojená pomocí železničních tratí. Po železnici mohli turisté procestovat téměř celý ostrov.

Vlakové spoje jezdily pravidelně po celý den. Pokud turistům nevyhovovala cesta vlakem, mohli využít automobilovou dopravu. Automobily byly přizpůsobené místnímu klimatu a pro cestování velmi pohodlné.

Další druh pohodlného a pro turisty příjemného dopravního spojení mezi severním a jižním pobřeží ostrova představovaly parníky, které zajišťovaly pravidelnou dopravu. Turista je využil zejména na místech, kam nebyla zavedena železniční doprava. Kromě pravidelného spojení patřily k výhodám parníků také relativní rychlost a pohodlná přeprava. Parníky proplouvaly na jihu ostrova kolem mnoha malých ostrůvků, což mohlo být také jedním z lákadel pro využití tohoto druhu přepravy. Výhodou lodní dopravy mohlo být i to, že parníky v některých přístavech v průběhu plavby zastavovaly a lidé tak měli dostatek času, aby se zašli podívat do měst situovaných blízko těchto přístavů a prohlédli si je.

Cizinci si mohli udělat svoji vlastní túru po ostrově nebo si mohli zvolit jednu z nabízených okružních jízd rozprostřených do několika dnů. V krátkém čase tak viděli to nejdůležitější a nejzajímavější, co bylo na ostrově k vidění mimo Havanu.⁸⁵

První poznávací okruh

První den začínal odjezdem z Havany. V ranních hodinách se vyjíždělo z Havanské zátoky lodí nebo po železnici směrem na Matanzas. V tomto městě následovala snídaně a poté prohlídka města spojená s návštěvou jeskyně. V Matanzas se také večerelo. Po večeři si mohli zájemci prohlédnout Plaza de Armas a navštívit noční kluby.

Druhý den okruh pokračoval přejezdem do Cumbre, zde účastníci posnídali a dopoledne si prohlédli město. Odpoledne následoval přejezd vlakem do sirných lázní Madruga.

Třetí den před snídaní se odjíždělo na prohlídku plantáží a následoval odpočinek.

---

⁸⁵ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 174.*

Čtvrtý den ráno se cestovalo vlakem do Guines. Odpoledne se účastníci poznávacího zájezdu vydali prohlédnout další plantáže.

Pátý den ráno byla naplánovaná cesta do Loma de la Candela. Po dopolední prohlídce se vlakem přejíždělo zpět do Havany, kde končila okružní jízda po ostrově zhlédnutím nejzajímavějších míst tohoto města. Na úplný závěr exkurze se v Havaně podávala večeře.

Druhý poznávací okruh

Cestovní průvodci také navrhovali druhý poznávací okruh, který se zaměřoval na požadavky turistů, jenž toužili poznat kubánský život hlouběji. Pro tuto příležitost doporučovali navštívit místo nazvané San Diego de los Baños.

Na začátku zájezdu bylo nejvhodnější využít vlakovou dopravu z Havany do Batabanó. Nacházela se v provincii La Habana. Odtud vyplouval parník do Dayaniguas. Na své trase proploval kolem ostrovních útesů. Parník plul přes celou noc a do přístavu připlouval následující ráno. A poté cesta trvala ještě další dvě hodiny, až do dopnutí k pramenům.

Turista se ocitl v lázních s léčivými prameny obklopený krásnou okolní přírodou. Bylo zajímavé udělat si procházku po okolí a navštívit a na vlastní oči spatřit tabákové plantáže, proslulé po celém světě.

Po železnici přes město San Cristóbal bylo možné se vrátit zpět do Havany.⁸⁶

Kuba vycházela vstříc v co největší míře také tělesně postiženým osobám. V cestovních průvodcích se doporučovalo invalidním lidem, aby se nebáli cestovat a spíše si svůj pobyt na Kubě prodloužili, protože zdejší nejen klimatické podmínky měly velmi příznivý vliv na zlepšení zdravotních problémů. Mimo jiné se těmto zdravotně postiženým osobám doporučoval pobyt mimo Havanu, na místech, kde lidem nevadily stálé větry vanoucí ze severu. Mezi místa, která se obvykle doporučovala, patřilo například město Trinidad na jižní straně ostrova nebo místo Guines.

Město Trinidad se mohlo pyšnit svým geografickým umístěním, které bylo velmi vhodné pro osoby s různými druhy zdravotních problémů. Nacházelo se v kopcích, nedaleko od mořského pobřeží. Panovalo zde zimní klima, ale přesto teploty byly mírné, podobné těm ve zbytku ostrova. Návrat do Havany se jim doporučoval až

---

⁸⁶ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. ...s. 175.*

poté, co ustaly severní větry, kdy si mohli v klidu a bez jakýchkoliv problémů prohlédnout město a okolí. Podle cestovních průvodců jediné nebezpečí, které pak mohlo těmto turistům hrozit, byl jejich příliš rychlý návrat zpět domů.⁸⁷

Zvláště lidé se zdravotním postižením měli brát ohledy na to, že klimatické podmínky na Kubě jsou tropické. Užitečné rady pro cestu na tento ostrov jsou popsány v knize autora, který Kubu navštěvoval tři roky a zdejší podmínky mu pomohly ke zlepšení jeho zdraví. Autor knihy, Dr. Wurdiman, ve své knize *Notes on Cuba, by a Physician*⁸⁸, popisoval zážitky ze zdejšího pobytu, zejména se věnoval těm, které se týkaly zdraví.

Vyzdvihoval zejména příznivé klimatické podmínky, jež jsou mnohem lepší, než může nabídnout kterýkoliv stát v Evropě. Podmínky jsou vhodné pro osoby, které mají problémy způsobené zimou a počasím panujícím v průběhu tohoto období a také problémy s dýcháním – plicní potíže. Pasáty jsou mnohem mírnější než v jiných oblastech. Pouze v prvních zimních měsících mohou někdy přijít prudké závany větru.

Měsíce říjen, listopad a prosinec je lépe strávit na jižním pobřeží Kubu, v místech, jako jsou San Antonio de los Baños nebo Guines. Tyto jsou díky svému geografickému umístění ve velké míře chráněné od jevů provázejících severní větry, v tuto dobu očekávané. Turisté zde jsou chráněni před prudkými dešti, protože mraky, které přicházejí, se stačí roztrhat.⁸⁹

V cestovních průvodcích byla také doporučována vesnice Madruga, která byla vzdálená asi dvacet pět mil od Matanzas a čtyřicet mil od Havany. Vesnice Madruga se nacházela ve vyšších polohách a proto v těchto místech během jara panovalo příjemné počasí.

Invalidním osobám se naopak pobyt v Matanzas nedoporučoval. Vyskytovala se zde totiž malárie, jelikož jí teplé počasí svědčilo.

---

⁸⁷ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 175.

⁸⁸ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 27.

⁸⁹ *The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana.* ...s. 28.

2.10.1 Havana ve 20. století

Město Havana bylo založené na výhodném vyvýšeném místě, chráněném pevností *Morro* a komplexem *La Cabaña*. Vchod do přístavu je chráněn z jedné strany opevněním *La Punta* a z druhé strany pevností *Santos Reyes del Morro*, kterou v době založení střežilo okolo 800 vojáků. Až 4000 mužů byla schopna ukrýt tvrz *San Carlos de la Cabaña*, která se nacházela na svahu nad městem na jihovýchod od pevnosti *Morro*. V různých pevnostech bylo uschováno asi 245 zbraní. Kromě výše zmíněných pevností se na Kubě nacházely ještě další pevnosti, kde bylo ukryto dalších asi 650 zbraní. Mezi tyto pevnosti patřila pevnost *La Chorrera*, *Santa Clara*, *San Nazario*, apod.

Počátkem 20. století byla Havana jedním z nejdůležitějších a nejhezčích měst Západní Indie a Jižní Ameriky vybudovaných na ostrovech v Karibské oblasti. Žilo zde okolo 250 000 obyvatel a řadila se mezi kosmopolitní města.

Dopravní prostředky na Kubě se velmi lišily od těch, které se používaly ve Spojených státech amerických. V dopravě se využívalo koní. Ti byli velikostí o polovinu menší než koně v Americe. Kromě nich v historickém centru tohoto města jezdily za velmi nízké ceny další dopravní prostředky. Při projíždění úzkými uličkami centra staré Havany se řidičům naskytl zajímavý pohled do obchodů na prodavače v košilích s krátkými rukávy. Tito muži v obvykle dobré náladě postávali za pultem, pokuřovali doutník a byli připraveni kdykoliv předvést vybrané dovážené zboží, které nabízeli a prodávali.

Kuba v mnoha hlediscích připomínala Španělsko, jehož znaky tu bylo možné najít na mnoha místech. Cestovatel Kryštof Kolumbus doplul na Kubu v roce 1492 a byla to jeho první cesta, o které si myslel, že objevil Nový svět.

Papež Alexandr VI. v roce 1493 přenechal vládu nad ostrovem Kuba Španělsku. Španělé nebyli spokojeni, protože zlata, o které měli největší zájem, bylo málo. Ostrov Kuba jim později začal sloužit jako základna pro dobytelské cesty na další území v Americe. Z přístavu na Kubě Španělé na lodích odváželi bohatství získané v Novém světě do Španělska.

V 17. století se zvýšil počet obyvatel na Kubě. Růst obyvatelstva zapříčinili Španělé spolu s africkými otroky, kteří připlouvali na Kubu.⁹⁰

---

⁹⁰ *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami*. Praha: Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2005, s. 402.

V 18. století vznikla kreolská aristokracie. Tito lidé měli španělský původ, ale narodili se již na Kubě. Jejich život ovlivnili Španělé, indiáni i afričtí otroci. Vedli koloniální způsob života, který v sobě nesl prvky španělských, afrických a indiánských tradic.

Tito obyvatelé si nechávali stavět domy, na které se můžeme podívat i v současnosti. Byly stavěny v barokním slohu. Návrhy, jak měly domy vypadat, byly přivezeny z Evropy. Byly však přizpůsobeny tropickému podnebí a postaveny tak, aby v nich bylo co nejvíce stínu a zároveň se daly větrat. Typicky španělským prvkem bylo hlavní nádvoří uprostřed.

Příkladem kubánské barokní architektury byl a dosud je *Palác generálních kapitánů*.

Tento skvostný palác byl postaven v letech 1776 až 1792. V paláci byla guvernérova rezidence, vězení a kapitula. Palác byl sídlem španělské vlády.

V letech 1791 až 1898 prožilo v Paláci část svého života 65 generálních kapitánů neboli koloniálních vládců. V tomto období vzrůstal obchod s cukrem a také s otroky. V roce 1899 skončila španělská vláda na Kubě.

Tato budova se v roce 1902 stala sídlem Kubánské republiky a později, v roce 1967 se přeměnila na městské muzeum (Museo de la Ciudad).

I když se vlády měnily, původní struktura bohaté rezidence se nezměnila⁹¹. Komplex jako celek nabízí pohled na historii Havany od pozůstatků starého hřbitova *Espeda* a kostela *Parroquial Mayor* po vzpomínky na válku za nezávislost v 19. století.

Dalšími barokními drahokamy v Havaně jsou *Palác druhého Cabo*, postavený v roce 1776, jedna z rezidencí španělského viceguvernéra a havanská katedrála, jejíž stavba byla započata v roce 1748.

Stará Havana, do níž patří i Palác Generálních kapitánů, byla v roce 1982 zapsána do Seznamu přírodního a kulturního dědictví UNESCO⁹².

Město Havana bylo jako španělská města malebné a tento aspekt bylo možné vidět všude. Havana představovala na počátku 20. století muzeum plné kuriozit.

Při procházce městem turista narazil na spoustu obchodů. Díky tomuto průvodci mohl v různých obchodech, které jsou v průvodci inzerované, ušetřit na svých

---

⁹¹ *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami*. Praha: Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2005, s. 402.

⁹² *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami*. ...s. 402.

nákupech. Tím, že tento průvodce ukázal prodavači. Navíc byl prodavačem rychle a mile obskakován.

Obchody byly situované především na těchto hlavních ulicích: *Calle del Obispo* a *Calle Bishop*. V *Calle Bishop* byla doporučována návštěva obchodů zaměřených na hedvábí a textilní zboží, mezi něž patřily *Las Ninfas*, *La Habana*, *La Granada*; Wilsonovo americké knihkupectví; velkoobchod zaměřený na tabák a cigarety *La Carolina*; obchod se suvenýry *La Complaciente* a *La Especial*. V ulicích *Riela* a *Muralla*, které byly souběžné s hlavní ulicí *Calle del Obispo*, se nacházely velkoobchodní domy, zatímco další ulice *Oreilly*, která byla také souběžná s hlavní ulicí *Calle del Obispo*, byla známá jako ulice fotografů. Nacházela se zde slavná módní galerie *S. A. Cohner*.⁹³

Kuba si v 19. století vedla dobře jak ekonomicky, tak i ve sféře cestovního ruchu. Nicméně, doba se změnila a s ní nastaly změny na ostrově.

---

⁹³ PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. ...s. 45.

3. Vývoj turismu v době Castrovy politiky

Dnes je Kuba socialistickou zemí. K budování socialistického zřízení na ostrově Kuba přispěla kubánská revoluce v 50. letech 20. století. Byla to revoluce bojující proti cizímu vměšování, za zlepšení života dělníků a rolníků, ne ale za socialismus.⁹⁴

Svržením Batistova režimu byla ustanovena nová kubánská vláda v čele s Fidelem Castrem.

Castro ihned při příchodu k moci sliboval lidem velké množství pracovních nabídek. Některé sliby uskutečnil již v roce 1959, mnohé nebyly uskutečněny. Avšak v brzké době se začaly objevovat hospodářské problémy.

V listopadu 1961 se uskutečnil 11. Sjezd Svazu kubánských dělníků (CTC = Central de Trabajadores de Cuba), který dosvědčil ztrátu nabytých práv ze strany dělnické třídy. Kromě toho byl o několik měsíců později na Kubě zřízen přidělový systém. Tento systém se dotýkal všech občanů ostrova a měl velký dopad na jejich každodenní život.⁹⁵

I přes to, že se začala na ostrově projevovat nouze, jak u pěstitelů zemědělských plodin a výrobků jiných produktů i u spotřebitelů, obyvatelé byli nadšeni změnami ve vládě a nadále podporovali Fidela Castra a změny, které přišly s jeho režimem.

Změny se týkaly různých sfér běžného života každého obyvatele Kuby. Postupně mizela nezaměstnanost, zmenšovaly se rozdíly mezi sociálními vrstvami obyvatelstva. Začala se prosazovat politika rovnoprávnosti, což vyhovovalo především níže postaveným občanům, kteří dosud mohli pouze závidět svým lépe situovaným spoluobčanům.⁹⁶

Změna režimu se projevila i v cestovním ruchu. Mimo hospodářské změny se kubánská revoluce také zasloužila o zachování některých kulturních a architektonických památek, muzeí a galerií. Bez tohoto úsilí by návštěvníci neměli co obdivovat.

Před revolucí neměly tyto kulturní památky žádnou ústřední správu a byly odkázány většinou na soukromou podporu. Jedinou výjimkou bylo Národní muzeum v Havaně. Pro tuto památku by byl výstižnější název Národní galerie, jejíž moderní budova dnes ukrývá obrazy slavných španělských a holandských mistrů. Krásná je expozice řecké keramiky, která uchvátí návštěvníky svou bohatostí. Mísy, poháry i vázy

---

⁹⁴ OPATRŇY, Josef. *Zajímavosti z Kuby*, Praha: Albatros, 1983, s. 113.

⁹⁵ HOROWITZ, Irwing Louis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959-2003*, New Jersey: Transaction Publishers, 2003, s. 122.

⁹⁶ HOROWITZ, Irwing Louis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959-2003*, s. 122.

s okrasnými motivy ze starověkého Řecka obdivuje mnoho Kubánců i zahraničních turistů.⁹⁷

Výstavní síně se staly místem poučení pro laiky i odborníky, kteří měli zájem poznat způsob života obyvatel tohoto ostrova v dávné minulosti i současnosti.

Velkým problémem pro všechny zaměstnance muzeí byla vlhkost, ničící zejména papír a textil. Bylo proto nutné zavedení speciálních přístrojů zbavujících vzduch vlhkosti. Nejznámější prací kubánských restaurátorů byl velký obraz znázorňující havanskou společnost na počátku 19. století. Dnes je přístupný veřejnosti.⁹⁸

Mnohé architektonické památky byly v horším stavu než muzea. Revoluce zachránila jen část koloniální Havany a historické centrum města. Původní zástavba měla být zbořena a na jejím místě vystavěny betonové kostky hotelů pro cizince. Od roku 1964 fungovala zvláštní komise, která rozhodovala o osudech historických budov, z nichž se některé staly národními památníky. Některé městské čtvrti – v Havaně, Matanzasu, Santiagu i jinde, byly na základě rozhodnutí opraveny.⁹⁹

Po roce 1959 se jedním z vybraných turistických středisek Kuby stalo město Trinidad. Vláda Fidela Castra se rozhodla přeměnit Trinidad v městskou rezervaci, protože si toto město zachovalo starý koloniální ráz.¹⁰⁰ Pro většinu Kubánců a také pro cizince byl Trinidad příkladem nové kulturní politiky kubánské vlády, věnující velkou péči historickým památkám ostrova, aby mohly být zachovány příštím generacím k obdivu, radosti i poučení.

Jsou však místa na ostrově, která se netěšila oblibě Fidela Castra. Mezi ně patřilo i Varadero.

Jde o velmi rušnou turistickou oblast rozkládající se na celé ploše dvacet pět kilometrů dlouhého ostrova. Až do násilného převratu v roce 1959 byly místní pláže nejvyhlášenější rekreační oblasti Kuby; pyšnily se pověstí moderního turistického centra. Celé jeho pobřeží je pokryto čistým bílým pískem. Pobřežní vody jsou klidné a průzračně čisté. Toto turistické centrum nabízelo návštěvníkům veškerý myslitelný přepych na ubytování ve velkém množství pohodlných hotelů až po dostatek pestré zábavy.

Každý rok přijížděly tisíce bohatých Američanů, aby zde prožili pěkné chvíle svého života. Přiváželi také dostatek finančních prostředků.

---

⁹⁷ OPATRŇY, Josef. *Zajímavosti z Kuby*. ...s. 179.

⁹⁸ OPATRŇY, Josef. *Zajímavosti z Kuby*. ...s. 179.

⁹⁹ OPATRŇY, Josef. *Zajímavosti z Kuby*. ...s. 180.

¹⁰⁰ OPATRŇY, Josef. *Zajímavosti z Kuby*. ...s. 181.

Poté co Fidel Castro se svými přívrženci převzal moc na Kubě, úroveň zdejších zařízení prudce poklesla, protože turistický ruch se dostal na okraj zájmů nové vládní hierarchie. Postoj vlády ke kapitálu plynoucího z turistického ruchu se radikálně změnil až na počátku devadesátých let dvacátého století. Od této doby začaly na poloostrov znovu plynout zahraniční investice, ale Varadero i přes zlepšené podmínky se marně snaží získat svůj bývalý věhlas.¹⁰¹

Uvedené dvě ukázky přístupu vlády Fidela Castra k hodnotám, které tento ostrov nabízel svým obyvatelům, nám ukazují, že turistický ruch pro spokojený život v této oblasti, je nezbytný.

Mnoho změn prožili obyvatelé Kuby po nástupu Fidela Castra k moci v roce 1959. Z toho dobrého, co jim sliboval, zůstalo jen málo.

Pracovní režim Fidela Castra byl založen na pracovní době. Dělníci na splnění pracovního úkolu potřebovali mnoho hodin, ale odměna za odvedenou práci byla velmi malá. Od počátku bylo obyvatelům Kuby zřejmé, že tento pracovní režim není a nebude příznivý. Cílem nové vlády bylo zvýšit objem pracovní síly a tím i objem státního kapitálu. Pro pracující to znamenalo, že dlouhodobý odpočinek a vyšší plat nepřipadal v úvahu.¹⁰² Naopak byly zavedeny směrnice, které měly za úkol snížit platový strop. Kombinací disciplíny a trestání mělo být dosaženo co největšího možného výkonu pracovníků.

Díky událostem v roce 1959 se celá ekonomika na Kubě monopolizovala. Všechny druhy obchodu v soukromé sféře, mezi něž patřil místní i zahraniční obchod, byly po revoluci zestátněny a jakýkoliv pokus o podnikání byl prohlášen za protirevoluční.

Kubánská ekonomika byla až do revoluce velmi úzce spjatá s americkou ekonomikou, jelikož Spojené státy americké byly do té doby jejím hlavním obchodním partnerem a jejich zahraniční investice přinášely ostrovu velký objem peněz.

Rozchod se zájmy USA nejvíce poškodil kubánskou ekonomiku a tím snížil i životní úroveň prostých lidí.

Problémy mezi Kubou a Spojenými státy americkými vrcholily 1. ledna 1961. Na základě příkazu Fidela Castra musel všechen americký personál, který pracoval na americkém velvyslanectví v Havaně, opustit Kubu. Vláda Spojených států amerických reagovala tím, že okamžitě zrušila veškeré diplomatické vztahy s touto zemí a zakázala

---

¹⁰¹ *Turistické průvodce: Karibik*, Brno: Nakladatelství Jota, 2006, s. 265.

¹⁰² HOROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 123.

svým občanům cestovat na tento ostrov. Protože američtí občané do této doby tvořili převážnou většinu turistů směřujících na ostrov Kuba, příjmy z turistického ruchu se velmi rychle začaly zmenšovat. Příjmy od amerických občanů do státní pokladny najednou neexistovaly. Kuba kvůli americkému embargu přišla o obrovské dolarové příjmy.¹⁰³ Na ostrově nastaly těžké časy jak pro kubánskou vládu, tak pro obyčejné obyvatele ostrova.

Američtí občané mohli začít znovu cestovat na Kubu jako turisté od roku 1977, kdy v období vlády Jimmy Cartera Washington uvolnil omezení cestování na Kubu. Za svůj pobyt na Kubě platili Američané dolary. V platbě byly zahrnuty existenční a cestovní výdaje v rámci ostrova. Vše nasvědčovalo tomu, že se situace pomalu obrací k lepšímu.

V roce 1978 americká vláda povolila občanům, aby posílali svým příbuzným na Kubě americké dolary na zlepšení jejich životní situace. Také mělo dojít ke znovu obsazení funkce velvyslance. K tomu však nedošlo. Vzájemné vztahy mezi Washingtonem a Havanou se znovu změnily k horšímu.¹⁰⁴ Americká politika vůči Kubě v té době odpovídala arogantnímu chování Fidela Castra ke Spojeným státům americkým. Někteří stoupenci Castra namítali, že jeho arogantní přístup vůči USA je výsledkem nepřátelství Spojených států amerických vůči jeho režimu i jemu samotnému.

Vzájemné vztahy mezi USA a Kubou zůstaly téměř stejné až do roku 1980, kdy k moci nastoupil nový americký prezident Ronald Reagan. Washington znovu zasáhl a striktně omezil cestování na Kubu.

Později, v roce 1982 byla omezení ještě více zpřísněna a na ostrov mohli cestovat jen vědci a ty osoby, které se na Kubě chystaly zabývat výzkumem.

Americké embargo vůči Kubě využil Sovětský svaz, který začal s Kubou spolupracovat.¹⁰⁵ Nabídl Castrovi úvěr na nákup zbraní převážně z Československa, poskytl hospodářskou pomoc v dodávkách ropy, odkoupil ohromné množství kubánského cukru. Po rozpadu Sovětského svazu se množily různé rady a názory, zda mají Spojené státy americké embargo vůči Kubě zmírnit nebo ne. Embargo vůči tomuto ostrovu pokračovalo dál.

---

¹⁰³ HOROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 455.

¹⁰⁴ HOROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 457.

¹⁰⁵ HOROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 458.

Kolaps Sovětského svazu a režimů ve východní Evropě těžce zasáhl ekonomiku Kuby a na počátku 90. let očekávali západní ekonomové úplné zhroucení kubánského hospodářství a Castrova režimu vůbec. Castrova vláda začala provádět ekonomické reformy, které měly ztraktivnit kubánskou ekonomiku tak, aby přilákala zahraniční investory do různých sektorů, mezi něž patřilo také odvětví cestovního ruchu.

V roce 1992 vznikl zákon, který upravoval pracovní podmínky z hlediska spravedlnosti vůči pracovníkům nazvaný *Base Law on Labor Justice Organs*. Tento zákon se týkal určitých sektorů, mezi které patřil i cestovní ruch. Cestovního ruchu se týkalo 22 různých závazků a 46 zákazů.

„V letech 1993 – 1996 Castrova vláda povolila Kubáncům vlastnit a používat dolary a jinou zahraniční měnu, povolila svým obyvatelům vykonávat individuálně samostatně výdělečnou činnost ve více než 100 kategoriích práce. Vláda také začala vítat zahraniční investice, zvláště v oblasti cestovního ruchu, zatímco striktně kontrolovala pronájmy a platby pracovníků stejně jako schopnost obyčejných Kubánců využívat nové rekreační příslušenství“¹⁰⁶

V roce 1996 ve Spojených státech amerických prezident Bill Clinton podepsal *Helms-Burtonův akt*, který měl za cíl rozšířit již probíhající embargo Spojených států amerických vůči Kubě a zahraničním společnostem, které by chtěly s tímto ostrovem spolupracovat. Tento akt zahrnoval mimo jiné mezinárodní sankce vůči kubánské vládě a ekonomické embargo jakékoliv společnosti mimo USA, které by chtěly ekonomicky spolupracovat s Kubou. Pro ně by tato spolupráce mohla znamenat zákaz vstupu na americký trh. Ale jedním ze sektorů, které byly výjimkou, byl turismus.¹⁰⁷

„Po roce 1990 se staly příjmy z turistiky jednou z priorit vlády a ve spolupráci se španělskými a kanadskými společnostmi bylo v posledních letech vybudováno mnoho hotelů na ostrůvcích u pobřeží, kde byli turisté izolováni od obyvatelstva. Podle úředních údajů přinesla turistika v roce 1997 do státní pokladny 1,39 miliard dolarů.“¹⁰⁸

Příjmy z cestovního ruchu se vyvíjejí velice příznivě. Díky těmto příjmům se kubánské ekonomice daří zhladit ztráty, které nabyly v jiných ekonomických sektorech, které způsobilo podepsání a uskutečnění Helms- Burtonova aktu.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ HORROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 461.[cit.2010-3-13].

¹⁰⁷ HORROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 465.

¹⁰⁸ OPATRŇÝ, Josef. *Kuba*. ...s. 97. [cit.2010-11-13].

¹⁰⁹ HORROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 466.

I přesto, že roste hrubý příjem plynoucí z turismu, narůstají také náklady sloužící na jeho provoz a udržení. Hrubý výnos z roku 1990 narostl z 38% na 67% v roce 1996. Čistý příjem z turismu v roce 1996 byl jen okolo 429 milionů dolarů, což se nedá srovnávat s příjmem, který Kuba ztrácí v roce 1997 důsledkem poklesu sklizně cukrové třtiny.¹¹⁰

---

¹¹⁰ HOROWITZ, Irving Luis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959 – 2003*. ...s. 466.

4. Vliv rasismu na vývoj ekonomiky a cestovního ruchu

V roce 1912, kdy ve volbách zvítězili konzervativci, se počet černochoů a mulatů v kongresu snížil a byl potlačen vliv strany PIC (Partido Independiente de Color). Objevily se snahy o oddělení černochoů od ostatních ras. Tyto snahy ztroskotaly kvůli úspěšným kampaním realizovaným hlavními vládními stranami, které potřebovaly ve volbách hlasy afrokubánců, a také národní ideologii, která prohlašovala, že všichni Kubánci jsou si rovni.¹¹¹

V té době existoval rasismus. Nefungovala společnost, ve které by spolu ve shodě žili všichni občané Kuby. I přes tyto problémy sílila myšlenka, že v budoucnosti při zlepšení zdravotních i společenských podmínek, by taková společnost mohla vzniknout. Na počátku 20. století rostl význam škol. Kladl se důraz na to, aby se Afrokubánci vzdělávali, aby mohli dosáhnout sociálního vzestupu a zastávat práce ve veřejném sektoru. Černoši na Kubě měli tu výhodu, že veřejné školy mohly navštěvovat všechny děti bez rozdílu barvy pleti. Mohly se vzdělávat bez omezení, na rozdíl od Spojených států amerických, kde tyto problémy s návštěvou škol existovaly.¹¹²

Černoši a mulati, kteří měli to štěstí, že se jim dostalo odborného vzdělání, se okamžitě snažili odlišit od ostatních černochoů a těch byla většina. Distancovali se od nich jak sociálně, tak kulturně. Báli se ztráty nedávno nabytého společenského postavení. Kromě toho se považovali za nové vůdce celé své rasy.¹¹³

Téma barvy pleti bylo na Kubě počátkem 20. století velmi silné a projevovalo se zejména ve střední vrstvě na pracovním trhu. Afrokubánci, kteří zde pracovali, se setkávali s nejvyšší diskriminací. Čím vyšší a lepší pracovní pozice, tím menší podíl černochoů, který na těchto pozicích pracoval.

Dalším problémem, se kterým se kubánští černoši a mulati setkávali, byl proces proletarizace venkovského černého obyvatelstva v období let 1920 až 1940. Ten měl vliv na získání pracovního uplatnění těchto lidí v různých sektorech ekonomiky v průmyslové výrobě, zemědělství a také v sektoru služeb.¹¹⁴

---

¹¹¹ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos. Raza, desigualdad y política en Cuba*. Madrid: Colibri, 2000, s. 34.

¹¹² DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 35.

¹¹³ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 35.

¹¹⁴ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 36.

Stát a zaměstnavatelé měli v úmyslu zaplavit trh imigranty na úkor místního černošského obyvatelstva. Byly zde snahy o to, aby nejlepší pracovní místa na Kubě získali běloši.

Existence rasových problémů se na Kubě projevila i při návštěvě afroamerického člena kongresu Arthura W. Mitchella, pocházejícího z Chicaga, který sem zavítal v prosinci roku 1937 se svou rodinou na prázdniny. Mitchell, jako první Afroameričan, byl zvolen za stranu demokratů do Amerického kongresu. Díky tomu, že byl v té době jediným zástupcem Afroameričanů v tomto kongresu, byl na ostrově vřele uvítán představiteli afrokubánských politiků. I přesto se zde Arthur Mitchel i jeho rodina setkali s rasovou diskriminací, když je chtěl jejich místní hostitel pozvat do hotelu *Saratoga* v Havaně na večeři. Nechtěli je posadit ke stolu a dát jim večeři. Tento incident se okamžitě rozšířil mezi místními obyvateli a vzbudil velkou nevoli u různých afrokubánských organizací na celém ostrově. Došlo to tak daleko, že vznikly petice určené prezidentovi Kuby, ve kterých lidé požadovali vyhoštění majitele hotelu ze země. Důvodem bylo porušení kubánské ústavy a urážka na cti.¹¹⁵

Rasový problém se netýkal jen Kuby, ale i dalších států Latinské Ameriky, Venezuely nebo Brazílie. Postupně se rozrostl do té míry, že v hlavním městě Venezuely, Caracasu, v roce 1945 tři různé hotely odmítly ubytovat zpěváka Roberta Todd Duncana kvůli barvě jeho pleti. Byl to Afroameričan. Díky tomu byl schválen zákon o zákazu rasové diskriminace, který se týkal veškerých veřejných služeb.

V Brazílii, představitelé jednoho hotelu, odmítli ubytovat afroamerickou tanečnici Katherine Dunhamovou. Toto odmítnutí vyvolalo nevoli, na jejímž základě byl v roce 1951 přijat zákon nazvaný *Ley Afonso Farinos*, který zakazoval jakoukoliv formu diskriminace na veřejných prostranstvích a v zaměstnání.¹¹⁶

Zejména ve společenské oblasti byla rasová otázka aktuální. Jednalo se o viditelnou překážku mezi lidmi, kteří se pohybovali na vyšším společenském žebříčku. Pro rozdílnou barvu pleti se občané potýkali s různými druhy problémů. Patřilo mezi ně získání kvalitního zaměstnání, právo získat bydlení na úrovni. Nestávalo se to běžně, protože toto jednání vzbuzovalo řadu protestů. V Havaně se stal následující případ: v novinách *Información* vyšel inzerát na pronájem domů. V něm bylo uvedeno, že domy nabízené v tomto inzerátu si mohou pronajmout „pouze lidé bílé pleti“.¹¹⁷

---

¹¹⁵ Dostupné 4.9.2010 na webových stránkách: http://rhr.dukejournals.org/cgi/pdf_extract/2003/87/19.

¹¹⁶ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 38.

¹¹⁷ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 225.

V padesátých letech dvacátého století se stalo nelegální, aby žadatel o práci byl posuzován na základě barvy pleti. Avšak instituce si uměly poradit a vymyslely si různé způsoby, aby nemusely zaměstnávat černošské obyvatelstvo. Požadovaly, aby jejich zaměstnanci měli reprezentativní vzhled, což splňovali víceméně pouze běloši. Mezi tyto instituce se řadily např. *Ekonomický výbor pro válku* nebo *Banka pro zemědělský a průmyslový rozvoj*. Po uchazečích o práci v jejich společnosti požadovali informace o jejich členství v jednotlivých společenských a rekreačních spolcích. Z uvedených údajů si mohli odvodit jejich rasovou příslušnost, na základě čehož bylo patrné, že rasová diskriminace dál existovala, i když byla skrytá.

Podle Alejandra de la Fuenteho se obvykle veřejné prostory zamaskovaly tak, že vypadaly jako soukromé a také tak byly prezentovány. Byly přístupné pouze pro členy. Tento druh strategie byl využíván v různých barech, kabaretech, restauracích, na plážích a v dalších rekreačních zařízeních. Lidé se tak rozlišovali podle rasy. Strategie se nejvíce využívala na luxusních místech, které byly ve velké míře navštěvovány zejména turisty ze Severní Ameriky.¹¹⁸

Tam, kde nešla použít tato strategie, týkalo se to hotelových zařízení apod, se majitelé rozhodli diskriminovat černé obyvatele jinými způsoby. Ředitelé některých hotelů nařizovali svým zaměstnancům, aby lidem černé pleti, pokud by si chtěli objednat pokoj, sdělovali, že všechny pokoje jsou obsazeny. Alejandro de la Fuente ve své knize uvádí příklad. V roce 1940 v hotelu *Andino* v Havaně si jedna učitelka – černoška rezervovala pokoj. Jakmile se objevila na recepci hotelu, rezervace hotelového pokoje jí byla ihned zamítnuta.¹¹⁹

Podobné případy nevhodného jednání s lidmi se nestaly poprvé. Již v dřívějších letech odmítli ubytovat ve dvou luxusních hotelech v Santiagu de Cuba kubánského nejznámějšího reprezentanta v boxu Eligio Sardiñas y Montalva, přezdívaného Kid Chocolate i přesto, že byl do města pozván místními představiteli jako čestný host.

Majitele hotelů museli udat přijatelný důvod, proč tyto osoby nemohli ubytovat, jelikož hotely byly vymezeny jako druh zařízení určený pro veřejnost, čili pro všechny návštěvníky bez výjimky. Tyto případy zdůvodňovali tím, že kapacita pokojů v jejich hotelech byla plná, apod.¹²⁰

---

¹¹⁸ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 226.

¹¹⁹ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 228.

¹²⁰ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 228.

Kromě problémů s ubytováním v hotelu měli černoši i nepříjemnosti při pronajímání bytu, které se vyskytovaly zejména u těch v luxusnějších čtvrtích Havany. Obvykle majitelé černošům sdělili, že byt již byl pronajat někomu jinému.

Problémy pokračovaly. V roce 1954 zasáhla vláda a na základě vládního nařízení byl založen Club Nacional de Sociedades Cubanas. Tento klub byl vytvořen pro Afrokubánce se záměrem vybudovat pro ně oddělenou soukromou pláž a s tím spojené vybavení vhodné pro aktivní trávení volného času. Prezident Fulgencio Batista nechal na provoz klubu vyčlenit půl milionu pesos.¹²¹

Fidel Castro se snažil rasismus vymýtit. Upozornil na něj v jednom ze svých projevů, který přednesl v prezidentském paláci po svém nástupu k moci v roce 1959. Chtěl se tím vyhnout rasovým nepokojům, které mohly vypuknout. Jejich důvodem mohlo být zamítnutí ubytování i služeb příslušníkům povstaleckých vojsk černé pleti v hotelu, ve kterém bílým příslušníkům stejného vojska hotel ubytování poskytl. Toto jednání vyvolalo nepokoje na celém ostrově.¹²²

I sám Fidel Castro přiznával, že existovaly dvě podoby rasismu na Kubě. A jednou z nich byla právě rasová diskriminace černých obyvatel, která se týkala zamítnutí jejich vstupu do rekreačních a kulturních center. Druhá podoba rasismu byla spojena s prací a problémy spojené s jejím získáním.¹²³

Existovala snaha o odstranění rasových bariér v práci zaměřených především na obyvatele černé pleti a jejich volný vstup do rekreačních center. Tento proces postupoval velmi pomalu. Jedním z prvních cílů skupin, které se snažily o změnu, byl přístup na všechny pláže. Ty nejlepší se totiž staly majetkem nejluxusnějších hotelů a soukromých klubů a přístup na ně byl omezen jen pro hosty těchto zařízení. Afrokubánci měli kvůli rasové diskriminaci zamítnut vstup do většiny hotelů a také na pláže, které k nim patřily.

Předchozí vlády se snažily o vytvoření tzv. oddělených pláží, kde by měli volný přístup všichni obyvatelé Kuby včetně černošů.

Fidel Castro po svém nástupu k moci prohlásil, že pláže budou přístupné všem Kubáncům. Tím měl na mysli i nejlepší pláže na ostrově v lokalitách jako Varadero nebo Santa María del Mar. O něco později, v roce 1959, byly i soukromé pláže v Havaně, Santiagu a ostatních místech na ostrově prohlášeny veřejnými. Týkalo se to

---

¹²¹ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 345.

¹²² DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 359.

¹²³ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 362.

pouze pláží a jejich přístupu na ně. Soukromé restaurace, hotely, bazény, apod. zůstávaly přístupné i nadále pouze svým členům.¹²⁴

Koncem dubna roku 1960, vláda znárodnila soukromé kluby. Prvním znárodněným klubem se stal klub *Havana Biltmore Yacht and Country Club*, známý jako *Cubanacán*.¹²⁵

Havana Biltmore Yacht and Country Club byl komplex budov, jehož hlavní část byla postavena v roce 1928. Původně byl tento klub postaven jako soukromý klub pro příslušníky místní vyšší společenské třídy. Navštěvovali ho především mladí lidé z nejvyšších kubánských vrstev a bohatí Američané, kteří se zde věnovali různým sportům na amatérské úrovni.¹²⁶

Byl to první klub určený pro občany bílé pleti. „Klub symbolizoval exkluzivitu elity a její důvěrné vztahy se zahraničními investory, především ze Spojených států amerických.“¹²⁷

Později byli majitelé klubu obviněni, že přijali částku milion dolarů od Fulgencia Batisty, který jim ji údajně daroval. Z tohoto důvodu byl klub znárodněn a začal sloužit zábavě místních příslušníků třídy pracujících, kteří platili členské příspěvky podle výše platů.

Postupně byly na příkaz Fidela Castra na Kubě takto znárodněny další privátní kluby. V říjnu roku 1961 bylo jen v Havaně přeměněno 13 klubů, mezi které patřily i ty elitní jako *Vedado Tennis Club*, *Miramar Yacht Club* nebo *Havana Yacht Club*.

Po nástupu Fidela Castra k moci se začalo o klubech určených černochům velmi diskutovat. Některým vzdělaným afrokubánským občanům se existence těchto klubů nelíbila a měli vůči nim spoustu námitek. Znamenaly pro ně pouze problémy v revoluci, které jim překážely k uskutečnění záměru národní integrace.¹²⁸

O rasismu na Kubě se spíš mluvilo, než psalo. Neoficiálně se na ostrově stále vyskytoval. Mezi občany toto téma bylo stále aktuální. Kdy bude rasistická nesnášenlivost odstraněna, se nedalo blíže určit. Černoši pořád nesměli navštěvovat některé kluby.

---

¹²⁴ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 370.

¹²⁵ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 373.

¹²⁶ Dostupné 4.9.2010 na webových stránkách:

<http://www.cubacaribbeantravel.com/clubhavanacitycubahabana.htm>.

¹²⁷ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 373. [cit.2010-3-21].

¹²⁸ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 386.

Obyvatelé Kuby rasismus odsuzovali a Fidel Castro se rozhodl o rasismu debatovat i v tisku a v médiích. Rozšířily se tak možnosti k propagaci národní kultury, která se již v dřívějším období obohatila o afrokubánské prvky. To vše znamenalo jedinečnou příležitost k tomu, aby se kubánská kultura stala společnou jak pro bělochy, tak pro černochoy.

Na veřejnosti se začalo diskutovat o afrických prvcích a jejich vlivu na kubánskou hudbu, umění, apod.

Kulturní akce, dosud určené pouze pro bílou populaci ostrova, nyní mohli konečně začít navštěvovat i černoši. V roce 1959 poprvé při volbě královny krásy ostrova „Miss Cuba“, bílé vítězce soutěže předával trofej černochoy. Tuto událost komentovala i americká ambasáda s konstatováním, že některým obyvatelům to připadalo nevhodné. Od tohoto roku však bylo stále běžnější, že se černoši podobných kulturních akcí jako soutěž „Miss Cuba“ nebo „Královna karnevalu Havany“ účastnili, dokonce jim předsedali.¹²⁹

Zástupci kubánské komise pro turismus pozvali na konci roku 1959 na vánoční návštěvu skupinu Afroameričanů. Kubánská vláda jim slíbila uhradit všechny náklady spojené s jejich pobytem na ostrově. Účastnili se různých akcí i banketu s Fidelem Castrem. Mezi hosty byli novináři z nejznámějších amerických černošských novin, americký šampion v boxu Joe Louis a další. Účelem tohoto pozvání bylo dát světu najevo, že kubánská revoluční vláda vítá afroamerické turisty na svůj ostrov.¹³⁰

Aby potvrdili svou snahu o to, aby Afroameričané cestovali na Kubu, kubánská vláda pozvala jejich další představitele. Na státní svátek 26. července 1960 na ostrov dorazili také slavní spisovatelé John Henrik Clarke nebo Julian Mayfield. Tuto cestu rovněž platila kubánská vláda.

Jejich kampaň měla úspěch, protože americká periodika začala psát o Kubě a o její snaze vymýtit rasismus ze země.¹³¹

---

¹²⁹ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 392.

¹³⁰ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 407.

¹³¹ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 407.

4.1 Trh práce

Za druhé světové války začalo hospodářství na Kubě prosperovat. Různá odvětví výroby se více rozvíjela a vykazovala zisky. V období let 1940 až 1950 se zdvojnásobila průmyslová výroba. Podniky byly umístěny především v hlavním městě, Havaně, protože právě zde žil velký počet obyvatel ostrova. Kromě průmyslu se rozvíjel také obchod, doprava i služby.

V roce 1953 se stal jedním z hlavních odvětví veřejný sektor, kde téměř devět procent aktivního obyvatelstva ostrova Kuba pracovalo pro stát.

Důležité bylo odvětví cestovního ruchu. V letech 1946 až 1954 byl zaznamenán velký příliv turistů na ostrov. Díky tomu, že se zdvojnásobil počet obvyklých zahraničních návštěvníků z minulých let, mohla vzniknout nová pracovní místa.¹³²

Od roku 1950 se během následujícího desetiletí na Kubě začal cestovní ruch rozvíjet ve velkém. Zahraniční turisté mířili především do centra země, do Havany. S rasovou otázkou se člověk setkával na všech místech určených pro turisty. Byla to hotelová zařízení, zábavní parky, náměstí, rekreační centra, apod.

Problémy s návštěvou těchto míst po celém ostrově měli všichni lidé černé pleti. Turisté je nemohli navštěvovat na základě vymyšleného důvodu. Bylo jim řečeno, že tato zařízení a místa jsou určena pouze pro členy „klubů“.

Uchazeči o práci v těchto institucích, kteří měli černou pleť, byli obvykle odmítnuti z důvodu nedostatečné schopnosti nebo proto, že nebyli dostatečně vhodnými kandidáty na pozici, o kterou se ucházeli.

Na základě takového jednání vůči černochům se afrokubánští aktivisté s pomocí ústavy snažili prosadit zákon, který by odsuzoval rasovou diskriminaci vůči černochům. Jejich snaha nebyla úspěšná.¹³³

Kubánská vláda se dlouhodobě snažila o odstranění rasových problémů souvisejících s rozvojem ekonomiky Kuby, chtěla dosáhnout toho, aby si všichni občané Kuby byli z rasového hlediska rovni. Vláda zaznamenala úspěchy a postupně se jí dařilo dosáhnout toho, aby na některá pracovní místa byli přijímáni černoši, což byl jeden z vytyčených cílů. Protože se v období devadesátých let dvacátého století rozpadl Sovětský svaz, který byl jedním z jejich hlavních spojenců v ekonomické oblasti, Kuba znovu musela začít řešit hospodářské problémy.

---

¹³² DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 164.

¹³³ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 342.

V letech 1986-1993 prudce klesl hrubý domácí produkt a vláda v čele s Fidelem Castrem se zaměřila na řešení ekonomické situace země. Rasové problémy se dostaly na okraj jejích zájmů.

„Po roce 1993 byla kubánská vláda donucena zavést různá opatření, která měla podporovat rozvoj trhu a oživit stagnující ekonomiku Kuby. Mezi tato opatření patřily: legalizace severoamerického dolaru, různé formy drobného podnikání, podpora zahraničních investic, atd.“¹³⁴

Alejandro de la Fuente ve své knize *Una nación para todos* uvádí, že tyto ekonomické změny postihly široké spektrum obyvatelstva ostrova bez ohledu na rasu, vzdělání, apod.

I sami Kubánci v posledních deseti letech dvacátého století potvrdili, že problémem nebyly rasové rozdíly. Skutečným problémem nebyl rozdíl mezi černými a bílými obyvateli ostrova, ale hospodářské potíže, do kterých se tato země dostala.¹³⁵

Kvůli hluboké hospodářské krizi, která na Kubě nastala v roce 1991 s rozpadem Sovětského svazu, kubánská vláda zavedla reformy, se kterými se museli vyrovnat všichni obyvatelé ostrova. Některé z těchto reforem, mezi které patřila např. legalizace dolaru, postihly sociálně odlišné skupiny. Se zavedením zmíněné reformy se kubánská společnost rozdělila na občany, kteří měli přístup k dolarové měně, a na občany, kteří jej neměli.

V roce 1993 a v dalších letech mohli Kubánci obdržet americké dolary dvěma různými způsoby. Prvním zdrojem byli příbuzní z Ameriky, kteří svým příbuzným na Kubě poskytovali dolary finančním převodem. Druhým zdrojem byla oblast kubánské ekonomiky napojená na obchodování se zahraničními státy.

Kuba se otevřela zahraničním společnostem. Umožnila zahraničním firmám jejich zařízení a začalo obchodování. Jedním z nejdůležitějších příjmů se stalo podnikání v oblasti cestovního ruchu. Vláda v čele s Fidelem Castrem si začala uvědomovat, jak velký význam pro státní pokladnu by mohly mít výnosy z turismu.

Také někteří místní spisovatelé a umělci za svou práci dostávali dolary. V poměru s příjmy, které se pohybovaly v cestovním ruchu, byl jejich plat za odvedenou práci velmi malý a nedal se srovnat se mzdou, kterou pobírali zaměstnanci v cestovním ruchu.¹³⁶

---

¹³⁴ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 435. [cit.2010-4-1].

¹³⁵ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 436.

¹³⁶ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 436.

Odvětví cestovního ruchu se na ostrově vyvíjelo tak rychle a rozrůstalo do takové míry, že lidé opouštěli svá dosavadní pracovní místa, která jim sice vyhovovala, ale jejich platy zdaleka nedosahovaly takové výše, jako platy v cestovním ruchu. Proto hledali práci v tomto sektoru, který se stal velmi lukrativním. Lidé začali vydělávat více peněz a jejich životní podmínky se postupně zlepšovaly. Cestovní ruch představoval obrovskou konkurenci pro další hospodářská odvětví pro Kubu velice důležité např. zemědělství. Kubánská ekonomika znovu začala prosperovat.

V osmdesátých letech dvacátého století v odvětví cestovního ruchu pracovali především černoši. Tvořili velkou část pracovní síly, která byla zaměstnána v různých hotelech, restauracích, barech a dalších zábavních zařízeních a službách s nimi propojených. Téměř polovina černochoů a míšenců nalezla práci v sektoru služeb.

Většinou pracovali na nejnižších pozicích. Při hledání práce měli větší problémy než běloši a především kariérní růst byl pro ně velmi těžký, někdy téměř nemožný.¹³⁷

Bylo jim vyčítáno, že neměli dostatečné vzdělání k tomu, aby jednali se zahraničními návštěvníky, také jim scházely odpovídající vlastnosti a fyzický vzhled. Černoši však měli stejné nebo podobné vzdělání jako běloši. Přesto afroamerický žadatel o práci v sektoru turistického ruchu, který měl diplom, často neuspěl a běloch s nižším stupněm vzdělání ano. Co se týká fyzických předpokladů, u černochoů se obecně předpokládalo, že nebyli vzhledem dostatečně reprezentativní.

Jelikož majitelé hotelů na Kubě, ať už se jednalo o nové hotely nebo původní, často pocházeli ze zahraničí, vláda jim do výběru zaměstnanců moc zasahovat nemohla, protože díky nim do státní pokladny přišly nové a ne malé příjmy. Vláda se proto snažila s těmito investory vycházet v dobrém a vytvářet pro ně příjemné prostředí, i když se jim jednání s místními černochoy nemuselo líbit.¹³⁸

---

¹³⁷ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 437.

¹³⁸ DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos*. ... s. 440.

5. Cestovní ruch na Kubě v 50. a 60. letech

Turismus na ostrově Kuba existoval dříve než v padesátých letech dvacátého století, jak jsme se dozvěděli pročitáním průvodců již prezentovaných. S vývojem ekonomiky se postupně vyvíjel i cestovní ruch a s ním spojené služby, které nabízel. Změny se projevily i na Kubě. Velký turistický boom nastal v padesátých letech dvacátého století, kdy se na Velkých Antilách objevili zástupci americké mafie. Spojené státy americké byly tehdy hlavním zdrojem příjmů pro tento ostrov. Členové americké mafie jezdili na Kubu trávit dovolenou do svých luxusních vil a hotelů. Využívali přitom příjemného podnebí, které tady celoročně panuje. Hráli hazardní hry a volné chvíle trávili s prostitutkami, o něž v té době nebyla nouze a nabízely své služby kdekoliv.

Turismus se v této době stal jedním z hlavních zdrojů ekonomiky. Dalším významným zdrojem ekonomického rozvoje Kuby byla těžba, zpracování a export niklu. Významná byla i finanční pomoc rodinám od Kubánců žijících v exilu ve Spojených státech amerických, především v Miami. Bez této pomoci by ekonomická situace mnoha lidí, žijících v této zemi, byla na velmi nízké životní úrovni.

A factful and colorful guide to Havana, cestovní průvodce Kubou a jejím hlavním městem, který pochází z konce padesátých let dvacátého století, nazývá Havanu vstupní bránou známou jako „Paříž Ameriky“. Za více než 400 let své existence získala pověst moderního, živého, kosmopolitního města díky svým kontaktům s americkými a evropskými zeměmi.

Knižní průvodce lákal turisty na rozlehlé bulváry obklopené zajímavými místy, ve kterých se nacházely parky a zahrady určené pro volný čas a budovy ultramoderní architektury.

Havana, popisovaná jako město zábavy, byla vyhlášena karnevalovými fiestami, nočními kluby, yacht kluby, restauracemi, hotely, kasiny, závodními dráhami a plážemi. Tato místa určená k zábavě byla v protikladu s historií zvěčněnou v kamenných pevnostech jako byly Morro Castle, La Punta a La Fuerza postavených v 16. století. Havana si udržela všechny zajímavé aspekty, vzhled a kouzla, půvab koloniálních časů. Pozůstatky těchto časů bylo možno nalézt v původním městě s úzkými točitými ulicemi s prodavači v mini obchůdcích, starodávnými kostely, útulnými malými náměstími a mnoha dalšími zajímavými místy.

Cestovní průvodce turistům doporučoval poznávací zájezdy po tomto tropickém ostrově. Mohli využít hlavní silnici, která vedla napříč ostrovem Kuba z východu na západ a byla dlouhá více než 700 mil. Projížděním po krásném ostrově mohli spatřit panorama měst, hor a údolí zároveň se jim naskytl pohled na plantáže tabáku, cukrové třtiny, ananasu a dalších tropických plodin.¹³⁹

Vrozená pohostinnost kubánských obyvatel zaručovala přátelské přijetí zahraničních návštěvníků a značně zpříjemnila jejich pobyt v zemi.

Občané z různých zemí světa, kteří cestovali na Kubu, museli mít platné pasy pro bezproblémový vstup do země. Výjimkou byli turisté ze Spojených států amerických a Kanady, pro které platily méně přísné podmínky. K tomu, aby mohli navštívit tento ostrov, jim stačily platné doklady o prokázání občanství jedné z těchto dvou zemí. Kromě platného pasu, který sloužil jako doklad, museli cizinci z ostatních zemí mít platné vízum. Z evropských zemí nepotřebovali vízum obyvatelé Švýcarska, Francie, Velké Británie a Severního Irsku.¹⁴⁰

Po příjezdu na ostrov mohli turisté navštívit centrum – *Cuban Tourist Commission*, které bylo speciálně zřízené pro potřeby turistů a sídlilo na adrese *109 Carcel, u Prado Boulevard*. Zde se zadarmo dověděli informace, které jim mohly být užitečné v průběhu jejich pobytu na ostrově, a také se zde mohli informovat na různá zajímavá místa této země. Centrum jim mezi dalšími informacemi také poskytlo kontakt na cestovní kanceláře, které organizovaly zájezdy po ostrově.

Turisté na Kubě byli chráněni speciálním právem. Národní policie měla zvláštní oddělení, které se věnovalo jejich ochraně a péči. Její příslušníci nosili odznak „Národní policejní oddělení turistické divize“.

Návštěvníci po příjezdu na ostrov si mohli za nízké ceny pronajmout anglicky mluvícího průvodce. Vybraný průvodce musel mít pro vykonávání své profese speciální licenci.

Cizincům bylo dovoleno přivézt si na Kubu své automobily, mohli je využít na okružní cesty po ostrově, a nemuseli za ně platit clo. Stačilo si vyřídit povolení k oprávnění řídit vozidlo. Pokud si své auta na ostrov nedovezli, měli možnost využít půjčoven aut nebo služeb taxi.¹⁴¹

---

¹³⁹ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. Habana: Roberts Tobacco Company, 1956, s. 2.

¹⁴⁰ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 4.

¹⁴¹ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 3.

Turisté měli dovoleno si s sebou na Kubu přivést také přívěsy, kamery a fotoaparáty nebo rybářské vybavení a maximálně 400 kusů cigaret. Z ostrova si mohli odvézt dárky. Existovaly předpisy, kterými se ovšem cizinci museli řídit.

Obyvatelé Spojených států amerických si mohli pro vlastní spotřebu z Kubu odvézt nakoupené zboží v hodnotě maximálně 200 amerických dolarů, za které nemuseli platit dovozní clo, pokud jejich pobyt v zemi byl delší než dva dny a kratší než dvanáct dnů. Mezi toto nakoupené zboží se zahrnovaly např. cigarety a alkohol v míře stanovené příslušnými nařízeními. Pokud byl Američan na Kubě déle než dvanáct dnů, měl právo si s sebou odvézt nakoupené výrobky ve větší hodnotě, aniž by platil clo, ale zboží muselo být určeno pro vlastní domácnost jako suvenýr. A mezi zboží v rámci této navýšené částky nesměl být zahrnut ani alkohol, ani tabákové výrobky. Přeprava těchto předmětů byla vymezena pravidly *Cuban Tourist Commission*.¹⁴²

Turisté se ihned po svém příjezdu mohli účastnit pořádaných akcí. Cestovní průvodce jim doporučoval během dne návštěvu různých výstav, které se nacházely především v galeriích hlavního města Havany. V hlavním městě se nacházelo několik muzeí a knihoven, dále množství kostelů, různých monumentů, soch, apod. Večer si pro změnu mohli zajít na nějaký koncert, do divadla nebo na jinou kulturní akci.

Mohli využít cestovních kanceláří, které jim nabízely prohlídku mnohých pamětihodností i význačných staveb převážně v hlavním městě, provincii Havana a také v dalších provinciích jako jsou Matanzas a Pinar del Río. Takovýchto cestovních kanceláří zde bylo mnoho. Registrovaly se pod *Cuban Tourist Commission*.

Podle průvodce cestovní kanceláře nabízely následující výletní trasy: okruh městem, noční okruh, cesta napříč ostrovem a prohlídka pevnosti. Dále zařizovaly cesty do Matanzasu v provincii Matanzas, do Marielu v provincii Pinar del Río a do Batabana v provincii Havana.¹⁴³

Protože na Kubě po celý rok bývá velice příjemné počasí, mohli se turisté kromě okružních jízd, projížděk Havanou i dalšími městy a místy na ostrově, věnovat různým aktivitám ve svém volném čase. Mohli vyzkoušet několik druhů sportů a zábavných činností i v blízkosti Havany. Cestovní agentury nabízely například tenis, golf, baseball, rybaření, plavání, plavbu na lodi a další. Velmi populární byly také závody psů a koňské dostihy.

---

¹⁴² HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 4.

¹⁴³ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 7.

Turisté si mohli zpříjemnit svůj pobyt také nakupováním. V Havaně se nacházelo velké množství obchodů, které se specializovaly na prodej porcelánu, šperků a jiných suvenýrů. Jiné se zaměřovaly jen na oblečení. Nejlepší obchody se nacházely na ulici Calle de San Rafael. Další významnou ulicí s obchodním centrem byla Calle de Galiano. Na této ulici byl umístěn také obchod *El Encanto*, ve kterém se dalo koupit prakticky cokoliv. Průvodce tvrdil, že byl jedním z nejlepších na světě. Blízko Central Parku na Calle Consulado bylo situováno několik různých obchodů se starožitnostmi. Za výhodné ceny různé evropské společnosti prodávaly španělské a francouzské parfémy. Co se týkalo doutníků a cigaret, kubánské značky patřily a stále patří k nejkvalitnějším na světě. Problémy s nákupy neměli mít turisté ze žádného státu, protože v Havaně byly umístěny pobočky téměř všech zahraničních bank. Obchody obvykle nenesly jméno svého majitele, ale dostaly specifické názvy. Existovaly zde obchody se jménem *El Pensamiento*, *El Encanto*, *La Purísima Concepción* nebo třeba *La Poesía Moderna*.¹⁴⁴ Záleželo na každém majiteli, jak si svůj obchod pojmenoval, obvykle se inspiroval zbožím, které nabízel zákazníkům.

I v padesátých letech dvacátého století byly mezi lidmi velmi oblíbené noční zábavy, tzv. fiesty a především karneval, který se konal každoročně v zimním období v Havaně. Tyto slavnosti sem vždy přilákaly mnoho turistů z různých zemí světa a místním obyvatelům se naskytla další možnost zpestření svého běžného život. Hlavním lákadlem karnevalu pak byla přehlídka tzv. *Comparsas*, což byli typičtí Afrokubánci oblečení do pestrobarevných kostýmů, kteří představovali tradiční oslavu otroků na kterou dostali jeden den v roce volno od svých pánů. Tento průvod byl doprovázen tanci a písněmi pocházející z Afriky a přitom byly používány tamní hudební nástroje jako bubínky, apod.¹⁴⁵ Tento karneval byl charakterizován jako jedinečný na světě a lidé se ho velice rádi účastnili.

Ani turisté nezapomínali na dobré jídlo. Kubánské restaurace, především ty v Havaně, byly vyhlášené na celém světě. Kubánci si vždy zakládali na dobrém pití a hlavně na dobrém jídle. Na Kubě se propojovala kuchyně různých zemí světa. Vařila se zde kuchyně španělská, francouzská, americká i místní kubánská. Některá z typicky kubánských jídel zahrnovala kuře a rýži. Velice oblíbeným jídlem byl humr na

---

¹⁴⁴ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 31.

¹⁴⁵ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 15.

majonéze servírovaný za studena, tzv. *Moorish Crab*. Mezi další znamenitá kubánská jídla patřily:

Filet of Pargo, což byla ryba, původem z místních kubánských vod, s kousky loupáných mandlí servírovaná na speciální omáčce

Hot Tamale, čerstvá strouhaná kukuřice s rajčatovou omáčkou připravená spolu vepřovým a nebo kuřecím masem

Congri, rýže s černými nebo červenými fazolemi vařená v provincii Oriente

Picadillo, kubánská verze hovězí sekané, oblíbené jídlo podávané s rýží a sázenými vejci

Na ostrově rostlo velké množství tropického ovoce. Obyvatelé si proto mohli vybírat. Mezi oblíbené druhy patřil kokos, ananas, avokádo, banány, papája anebo mango, které bylo mezi místními Kubánci asi nejoblíbenější.

Po obědě přicházel jako i v jiných zemích na řadu moučník. Nejlepší dezerty nesměly postrádat *Guava Jelly* neboli želé ze sladkého ovoce guava. Jako moučník se v restauraci obvykle nabízel nastrohaný kokos podávaný s krémovým sýrem.

V hlavním městě Havana, ale také v jejím okolí, se nacházelo velké množství restaurací. Některé z nich byly proslulé na celém světě, jiné byly zahraničním turistům méně známé. Mezi oblíbené restaurace patřily:

*Arboleda, America, Bahia, Carmelo, Castillo de Jagua, Chez Merito, Club 21, The Colony, Las Culebrinas, El Faro de Sagua, Floridita, La Vendome, Miami, Mary Tierra, Palermo, Paris, Prado 86, Puerto de Sagua, Radiocentro, La Reguladora, Siglo XX, Sevilla, Casa Suarez, Tallyho, El Templete, Terraza, Vienes, Vedado Hotel, Willie's Bar Restaurant, La Zaragozana, Pullman Restaurant, El Pacifico, Nanking Restaurant, Charley Sing, El Oriental, Canton Restaurant, El Asia, Chao y Cia, Len-Bing y Cia.*¹⁴⁶

Kromě restaurací byly na ostrově populární tyto kavárny:

Alcazar, Astral, Avenida, Blanquita, Blue House, Cafeteria L and 27, Colonial, La Copa, Radiocentro, Lisboa, Lucky, Miramar, Norma, A. Nunez, Rialto, Rita, Mayita, Woolworth.

A také tyto kluby a bary:

---

¹⁴⁶ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba.* ... s. 25.

Bambu Club, El Aljibe, El Chico, El Sitio, La Concha, Fishing Club, Mr. Lucky, Mulgoba, Rio Cristal, Rio Rita, Terraza Club, Topeka Club.

Havana byla vždy známá svým nočním životem jak místních obyvatel, tak turistů. Nacházelo se zde mnoho kabaretů a nočních klubů, kam bylo možné vyrazit za zábavou. Vystupovali zde rodilí Kubánci, kteří hráli původní hudbu, ale také mezinárodní hudební hvězdy. K populárním nočním klubům můžeme zařadit tyto:

Bambu Club, Cocktail Lounge, Club 23, El Cortijo, Johnnie's 88, Johnny's Dream Club, Maxim's, Mocambo Club, Montmartre, Morocco Club, Mulgoba, Palermo Club, Sans Souci, Topeka, Tropicana, Turf Club.

Asi nejznámějším z těchto nočních klubů byl klub *Tropicana*. Jednalo se o klub kategorie první třídy na otevřeném prostranství, který se nacházel na předměstí Buenavista na Avenida Truffin. Kromě toho, že se zde návštěvníci setkali se skvělou hudbou a exotickými tanečníky a jejich vystoupením, si tady také mohli zahrát ruletu o peníze.¹⁴⁷

V Havaně byly postaveny ty nejznámější a nejdražší kubánské hotely. Bylo zde několik kritérií ubytování, podle kterých poté byly hotely zařazeny do cenových kategorií. Jedním z nejluxusnějších hotelů byl *Hotel Nacional de Cuba*, který byl postaven na útesu v havanské čtvrti Vedado. Díky své poloze mohli hosté hotelu vidět oceán ze všech světových stran, pevnost nazvanou *Castillo de los Tres Reyes Magos del Morro* a nebo také přístav. Dalšími významnými hotely byly například *Hotel Plaza* u Central Parku, *Hotel Sevilla-Biltmore*, umístěný ve výhodné poloze na Trocaderu v centru hlavního města nebo *Hotel Presidente*, jehož velkou výhodou byla blízkost moře a klid.

Havana, díky existenci svých univerzit, nabízela i možnost vysokoškolského vzdělání. Jedna z těchto univerzit nazvaná *Universidad Católica de Santo Tomás de Villanueva*, což je původně soukromá katolická univerzita založená roku 1946 americkými Augustiniány, nabízela každý rok během července a srpna i letní kurzy speciálně pro americké studenty, kteří se zde přijeli naučit nebo procvičit španělštinu.

---

¹⁴⁷ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba.* ... s. 29.

Známější univerzitou byla *Universidad de La Habana*. Byla založená již v roce 1728 a v padesátých letech dvacátého století na ní studovalo více než 17 000 studentů. Univerzita vlastnila jednu hlavní a několik menších knihoven, botanickou zahradu, patřily k ní antropologické a přírodovědné muzeum a další. I tato univerzita nabízela letní kurzy pro zahraniční studenty, jichž se účastnili převážně studenti a učitelé z Kanady a Severní Ameriky.¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. ... s. 6.

6. Cestovní ruch na Kubě v 90. letech a pozdější vývoj

V osmdesátých letech dvacátého století se znovu otevřel přístup zahraniční klientele na ostrov, avšak turisté sem začali jezdit ve velkém až od roku 1990, kdy se vytvořilo moderní zázemí. Postavily se nové hotely, staré se zrekonstruovaly a celkově se zlepšily služby pro turisty, díky kterým na Kubu znovu začaly proudit příjmy z tohoto odvětví.

Dne 21. 4. 1994 bylo na základě kubánského právního systému vytvořeno Ministerstvo cestovního ruchu, tzv. *MINTUR*. MINTUR je státní orgán, který má na starost cestovní ruch na Kubě, jeho vývoj, regulaci a kontrolu aktivit týkajících se tohoto sektoru. Jeho úkolem je starat se o následující strategické cíle:¹⁴⁹

- navrhnout a vyvinout účinnější marketing pro rozvoj cestovního ruchu
- zvýšit a rozšířit konkurenceschopnou nabídku produktů cestovního ruchu
- začlenit více zahraničního kapitálu do vývoje cestovního ruchu
- rekonstruovat a zvýšit kapacitu současných hotelových zařízení
- zvýšit ekonomickou účinnost stávajícího systému cestovního ruchu
- zpřístupnit na nejpokročilejší úroveň počítačové a komunikační systémy
- rozšířit perspektivu vývoje cestovního ruchu a jeho organizační struktury

Ministerstvo cestovního ruchu je rozděleno do dvou řídicích úrovní. Do první úrovně se řadí a nejvýše je postaven ministr a jeho zástupci, víceministři. Do druhé úrovně jsou poté zařazeni funkcionáři, kteří mají na starosti jednotlivé oblasti práce, jako jsou: Marketing, Investice, Obchod, Reklama a podpora prodeje, Mezinárodní vztahy, Administrativa, Právní záležitosti, Personalistika, apod.

MINTUR má kromě toho k dispozici v různých oblastech delegáty, díky kterým má zpětnou vazbu na jednotlivé operace uskutečňované v rámci cestovního ruchu a taky na jeho rozvoj. Delegáti jsou rozděleni do těchto oblastí: Ciudad de La Habana, Cienfuegos, Pinar del Río, Matanzas, Camagüey, Holguín, Santiago de Cuba,

---

¹⁴⁹Dostupné 11.5.2010 na webových stránkách:
http://www.cubaminrex.cu/English/Look_Cuba/Economy/economy_Ministry%20of%20Tourism%20.htm

Guantánamo, La Habana, Ciego de Ávila, Las Tunas, Sancti Spiritus, Granma a Cayo Largo del Sur.¹⁵⁰

Ministerstvo cestovního ruchu na Kubě nechalo vytvořit internetové stránky *Cubatravel*. Tyto stránky jsou spravovány Národním úřadem pro turistické informace, který má za úkol řídit správu Národního informačního systému pro návštěvníky země. Organizace je zodpovědná za propagaci cestovního ruchu v této zemi a poskytování informací turistům, kteří mají zájem o turistické zajímavosti na ostrově. Na svých webových stránkách se tato organizace prezentuje tím, že veškeré informace pro návštěvníky jsou poskytovány vysoce kvalifikovanými odborníky a to rychle a v rámci nejnovější aktualizace.¹⁵¹

Své pobočky mají v různých zemích světa, v Evropě se jedná o tyto země: Španělsko, Francie, Velká Británie, Německo, země Beneluxu, Švédsko, Itálie. Cubatravel má také zastoupení v Kanadě, Číně, Rusku, Mexiku, Argentíně a Venezuele.

Na internetových stránkách se turistům nabízí v abecedním pořadí přehled hotelů a dalších ubytovacích míst v různých lokalitách po celé zemi, informuje o událostech a akcích pro volný čas, které se na tomto ostrově konají. Mezi tyto události patří různé mezinárodní kongresy, veletrhy, sympózia, ale také festivaly a jednotlivé svátky, kvůli kterým sem speciálně přijíždějí lidé z celého světa. Jedním z významných festivalů je *Mezinárodní festival latinskoamerické kinematografie*, konaný každoročně na konci roku v prosinci v Havaně na Plaza de la Revolución. Další akcí je například svátek latinskoamerické kultury, ve španělštině nazvaný *Fiesta de la Cultura Iberoamericana*, který se slaví v říjnu v provincii Holguín. Těchto akcí je mnoho a všechny důležité informace o nich jsou vypsány na webových stránkách Cubatravelu.

Na Kubě byl dále vytvořen tzv. FORMATUR, což je národní systém pro profesionální vzdělání v oblasti turismu. Do tohoto systému je zapojeno 19 škol rozmístěných v celé zemi a také zahrnuje dvě pobočky ve východních provinciích Guantánamo a Las Tunas. Má za úkol vzdělávat a zlepšovat profesionalitu a kvalitu zaměstnanců v oboru turistického ruchu a jejich služby vůči návštěvníkům země. Díky tomuto systému má být zaručena kvalita turistického průmyslu na ostrově. V čele systému FORMATUR stojí Miriam Rendón Fernández.

---

¹⁵⁰ Dostupné 12.5.2010 na webových stránkách: http://www.cubagob.cu/des_eco/turismo.htm.

¹⁵¹ Dostupné 12.5.2010 na webových stránkách: http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=54&lang=es.

V rámci systému lidé mohou navštěvovat kurzy jazyků, jako jsou angličtina, němčina, francouzština nebo italština a kurzy základního výcviku v oboru cestovního ruchu. Také se zde konají kurzy zaměřené na střední a vyšší management. Kurzy se týkají například vaření, pečení, dále se zde účastníci kurzu připravují na hotelovou recepční nebo hotelového animátora, který vymýšlí pro turisty zábavu pro volný čas.

FORMATUR je součástí Panamerické konfederace škol hotelnictví a turismu. Na Kubě je možné studovat vysokoškolský magisterský obor nazvaný Turismus.¹⁵²

Aby mohla Kuba usilovat o komplexní rozvoj cestovního ruchu, začal zde fungovat strukturovaný systém, který je tvořen z hotelových organizací a jiných služeb, jež mají autonomní charakter v rámci turismu. Tyto hotely a jiné zařízení mají za cíl podporovat činnost těchto zařízení.

Mezi hlavními turistickými hotelovými subjekty jsou vyčleněny tyto:¹⁵³

- **Cubanacán S.A.** – vedoucí společnost všech hotelových řetězců na Kubě a veškeré činnosti v oblasti cestovního ruchu na Kubě, jak objemem investic společnosti, tak uvedením nových čtyř a pěti hvězdičkových ubytovacích prostor na trh
- **Gran Caribe** – akciová společnost, hotelový řetězec, který provozuje své vlastní hotely čtyř a pěti hvězdičkové. Zajišťuje různé kongresy a další události, gastronomické, rekreační a obchodní služby ve svých hotelech i na jiných místech jako jsou například restaurace La Bodeguita del Medio a Floridita nebo bar Tropicana
- **Islazul** – hotelový řetězec, který se zaměřuje na turismus v rámci ostrova
- **Habaguanex** – společnost se zabývá provozováním hotelových zařízení, služeb a aktivit v rámci cestovního ruchu v historickém centru staré Havany
- **Gaviota** – zabývá se prodejem a propagací hotelových služeb a turismu, specializuje se především na rybaření, potápění, mořeplavectví a zdraví, apod.

---

¹⁵² Dostupné 13.5.2010 na webových stránkách:
http://www.caribbeannewsdigital.com/es/noticias/22917/cuba_sistema_formatur_garantiza_profesionalidad_de_trabajadores_del_turismo.

¹⁵³ Dostupné 13.5.2010 na webových stránkách: http://www.cubagob.cu/des_eco/turismo.htm.

- **Comunidad Las Terrazas** – zaměřuje se na horskou a ekologickou turistiku a poskytování služeb v tomto odvětví. Je významná díky poloze umístění. Sídlo se nachází v horách, Sierra del Rosario v oblasti Pinar del Río. Tato zóna byla v roce 1985 prohlášena organizací UNESCO za první biosférickou rezervaci na Kubě¹⁵⁴
- **Grupo Empresarial Campismo Popular** – věnuje se převážně ekoturistice a táboření, kempování
- **Horizontes** – orientuje se na zahraniční klientelu, které nabízí zdravotní služby zaměřené na fyzickou a psychickou rehabilitaci. Především poskytuje služby lázeňské

Mimo hotelové společnosti, které nabízejí především ubytovací služby, existují další subjekty poskytující také služby v oblasti cestovního ruchu, které se ale netýkají ubytování. Mezi ně patří:¹⁵⁵

- **Cubatur** – tato cestovní kancelář na Kubě existuje čtyřicet let a je tzv. incomingovou cestovní kanceláří, která se orientuje na turisty přijíždějící do země. Zajišťuje ubytování v hotelech různých kategorií, mezinárodní i vnitrostátní letenky a také zprostředkovává exkurze po ostrově. Zajišťuje transfery a průvodcovské služby. Organizuje speciální programy pro turisty, připravuje kongresy a další významné události¹⁵⁶
- **Caracol** – provozuje síť prodejen všeho druhu orientované na cestovní ruch
- **Rumbos** – turistům poskytuje nabídky různých zábavních činností a aktivit pro rekreaci a trávení volného času
- **Turarte** – společnost je zapsaná pod Ministerstvem cestovního ruchu, má na starost velké inscenace v kabaretech, hudební pořady s účastí živé hudby a taneční představení, při kterých se turistům představuje národní kultura. V portfoliu společnosti jsou zahrnuta vystoupení cirkusová a také vodního baletu Havana. Scénáře jsou realizovány současně v několika turistických destinacích na ostrově v těch

¹⁵⁴ Dostupné 13.5.2010 na webových stránkách: <http://www.dtcuba.com/ShowReport.aspx?c=48>.

¹⁵⁵ Dostupné 14.5.2010 na webových stránkách: http://www.cubagob.cu/des_eco/turismo.htm.

¹⁵⁶ Dostupné 14.5.2010 na webových stránkách: http://www.cubatur.cu/sobre_nosotros.html.

nejznámějších nočních podniků, které na Kubě existují. Mezi tyto kluby se řadí: bar Tropicana v Havaně, Copa Room patřící hotelu Riviera, kabaret Parisiën hotelu Nacional, Tropicana Varadero, Continental patřící hotelu Internacional ve Varaderu, Tropicana v Santiagu de Cuba a kabaret Rumayor v Pinar del Río. Název Tropicana je celosvětově uznávaná značka pro havanský kabaret, který je na Kubě zastoupen i v dalších dvou městech a to v Santiagu de Cuba a ve Varaderu.¹⁵⁷

- **Transtur** – vedoucí společnost na trhu v oblasti dopravy po ostrově. Firma existuje více než dvacet let a má na starost pronájmy aut zahraničním turistům, taxi služby a jinou formu dopravy nejen na Kubě, ale i po jiných Karibských destinacích. Týká se ostrovů Antil.¹⁵⁸ Prezentují se tím, že jejich zaměstnanci mluví několika světovými jazyky od španělštiny přes angličtinu, francouzštinu, němčinu až po italštinu.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Dostupné 15.5.2010 na webových stránkách: <http://www.traveltradedecaribbean.com/noticias/cuba-es/1526-turarte-transmite-el-mensaje-de-la-cultura-cubana-.html>.

¹⁵⁸ Dostupné 15.5.2010 na webových stránkách: <http://www.cuba.tc/TransturAutoRenta.html>.

¹⁵⁹ Dostupné 15.5.2010 na webových stránkách: <http://www.cuba.tc/>.

7. Prezentace současného ostrova státem Kuba

Současná Kuba je prezentována jako perla Karibského moře, kterou by každý člověk měl navštívit alespoň jednou za život. V této zemi je mnoho nádherných míst k vidění, konají se zde různé kulturní a sportovní akce a exkurze. Kuba se pyšní krásnou přírodou, pěknými plážemi a teplým podnebím vhodným ke koupání prakticky po celý rok.

Turisté by si před příjezdem na Kubu měli zjistit základní údaje o životě na ostrově. S pomocí průvodců *Karibik* a *Kuba*, z roku vydání 2005 a 2006, jsou shrnuty následovně:

Zdravotní turistika

V současné době turisté nemohou jet na Kubu s přesvědčením, že bezplatná zdravotnická péče se vztahuje i na zahraniční návštěvníky. Vláda využila výhod, úspěchů v lékařství a zdravotnictví k dalším svým příjmům. Uvedla do činnosti systém zdravotní turistiky.¹⁶⁰

Do něj spadá síť protistresových klinik, které nabízejí masáže a mnoho dalších terapií, ale vybírají dosti stresující poplatky od všech pacientů, kteří se léčí v nemocnicích.

Nejvíce postiženou oblastí je zásoba léků. V některých nemocnicích nemohou z tohoto důvodu efektivně léčit.

Většiny zahraničních návštěvníků se těžkosti kubánského zdravotnictví zvláště nedotknou. Může se však stát, že se nešťastně ocitnou v některém z místních zařízení a v nich by se problémy s léčením mohly objevit. V zemi je vybudováno několik specifických nemocnic – většina z nich patří pod instituci *Servimen* zabezpečující zdravotní turistiku. V nemocnicích přijímají domácí i zahraniční pacienty. Ale jsou tady nejméně jedno nebo dvě zdravotnická zařízení určená pouze pro cizince. Velmi oblíbená je *Clínica Central Cira García* v hlavním městě oblasti Miramar. Některé z nejlepších nemocničních zařízení mají zvláštní oddělení pro pacienty, kteří platí dolary. Příkladem je *Hospital Hermanos Ameijeiras* v Havaně.¹⁶¹

Pokud by cizinec byl nucen se léčit v některé z kubánských nemocnic, měl by někdo z příbuzných nebo známých kontaktovat co nejdříve organizaci *Asistur*, která se

---

¹⁶⁰ *Karibik*. ...s. 162.

¹⁶¹ *Karibik*. ...s. 162.

většinou v zastoupení nemocnice zabývá pojištěneckými nároky. V méně závažných případech je lepší promluvit o zdravotních problémech s lékařem. Pokud by turista byl ubytován v *casa particular*, situace se stává o něco komplikovanější. V případě zdravotních potíží by bylo vhodné informovat domácího, který by měl zavolat rodinného lékaře (*médico de la familia*) přímo do domu. Tento postup je na Kubě běžný.

A dalším překvapením pro nemocné turisty, by mohlo být zakoupení léků v lékárně. Na ostrově existují dva typy lékáren. První jsou určené pro turisty, kteří platí v dolarech. Druhé jsou určené pro místní obyvatele a účtuje se v pesos.

Turisté mohou využívat i lékáren vybírajících pesos. Musí počítat s tím, že jsou to zastaralá zařízení. Málokdy se dá však koupit užitečnější lék, než je aspirin. Lepší je proto zeptat se na adresu nějaké dolarové lékárny. Tyto jsou však pouze ve větších městech a jsou uvedeny v průvodcích. Většina z nich patří pod správu organizace *Servimed*. Zde cizincům také poradí, kde je nejbližší *Clínica Internacional*. Ale ani v těchto zařízeních se nedají pořídit všechny důležité léky. Výběr není veliký. Pro turisty je vždy lepší mít své oblíbené nebo nutné léky v dostatečné zásobě s sebou. V několika hotelích, ke kterým i Hotel Nacional v Havaně, mají vlastní lékárny. Některé turistické nemocnice provozují farmaceutickou přepážku, která slouží zdravotníkům k prodeji léků.¹⁶²

Očkování

K návštěvě Kuby nemusí být žádné očkování. Turisté, kteří přijíždějí ze země s výskytem žluté horečky či cholery, musí mít vystavené lékařské osvědčení o bezinfekčnosti. Ale je rozumné nechat se před cestou na Kubu očkovat proti žloutence typu A, B a břišnímu tyfu.¹⁶³ Všichni, kdo jezdí na Kubu častěji, by si měli zapamatovat, že přeočkování proti žloutence typu A během šesti až dvanácti měsíců od prvního očkování zajistí ochranu před touto nemocí na deset let dopředu.

Na cestách je nutné nosit s sebou lékárníčku, léky proti bolesti a zásoby všech léků, které by mohly být během pobytu potřebné. Jejich dostupnost je omezena.¹⁶⁴

---

¹⁶² *Karibik*. ...s. 162.

¹⁶³ FROESE, G. *Kuba*. Ostfildern: Mairdumont, 2006, s. 100.

¹⁶⁴ *Karibik*. ...s. 160.

Jídlo a voda

Není vhodné pít vodu z vodovodních kohoutků ani v hotelích s tou nejlepší pověstí. A pokud turistům někdo nabídne skleničku vody, ať v restauraci nebo v soukromí, měli by být ujištěni, že je převařená. Je to velmi důležité, protože v zemi už dlouho nefunguje systém čistících zařízení a plány na hygienické čištění odpadních vod nemají dlouhého trvání. Proto se musí kupovat voda balená nebo se musí převařovat voda z kohoutků, a to alespoň dvě minuty. Největší nebezpečí otravy jídlem představují potraviny zakoupené na ulici, kde prakticky nefunguje hygienický dohled. Zdrojem nákazy může být pizza, masové chuťovky, zmrzlina u pouličních prodejců. Spolehlivější jsou dolarové restaurace a paladares¹⁶⁵, malé rodinné restaurace na Kubě. Jsou nezávislé a státem schválené.

Poučení, jak se má turista chovat při nakažení, by mu měl poskytnout jeho lékař před cestou do ciziny. Měl by doporučit vhodné léky, které jsou k dostání v lékárně. Je důležité toto poučení dodržovat.¹⁶⁶

Pojištění

Při cestě do zahraničí by bylo dobré uzavřít „Pojištění léčebných výloh pro cesty a pobyt v zahraničí“. Ošetření nebo hospitalizace všude v zahraničí je velmi drahá záležitost. Mohlo by se stát, že cizinci zaplatí v přepočtu tisíce korun českých za základní ošetření lékařem. Výhodou jsou mezinárodní platební karty. Je třeba se informovat u své banky, jak by to bylo s placením v zahraničí. Většina vlastníků těchto karet má pojištění léčebných výloh v zahraničí zdarma. Pokud by to platilo pro cestu na Kubu, ušetřil by cestující značnou částku peněz. Cizinci za ošetření platí. U praktického lékaře zaplatí 25 USD za pohovor o svých zdravotních problémech.¹⁶⁷

Informace

Než se turisté vydají na Kubu, měli by si doma zjistit co nejvíce informací o způsobu života na ostrově. Nejvýhodnější je orientace na internetu. Taková příprava na cestu je velmi vhodná, protože na Kubě je málo turistické literatury, ze které je možné čerpat informace. A pokud je k dispozici, je třeba si uvědomit, že je pod kontrolou státu a informace nejsou nestranné. Na Kubě existují turistické agentury, jako jsou Cubatur a

---

¹⁶⁵ Dostupné 11.12.2010 na webových stránkách: <http://www.cuba-junky.com/cuba/cuba-paladars.htm>.

¹⁶⁶ *Karibik*. ...s. 160.

¹⁶⁷ *Karibik*. ...s. 159.

Rumbos¹⁶⁸, ale i ty řídí stát. Proto pokyny pro ubytování, stravování, cesty nemusí odpovídat skutečnosti. Před odjezdem na Kubu by se turisté měli spojit s pobočkou *Kubánského úřadu* turistického ruchu, kde by mohli získat důležité údaje a mapy. Podobnou službu by jim poskytlo Kubánské velvyslanectví nebo Karibská turistická organizace se sídlem na Barbadosu. Tato organizace má své pobočky v USA, Kanadě a ve Velké Británii.¹⁶⁹

V dnešní době bychom nenašli na Kubě žádnou celonárodní turistickou organizaci. Kromě velkých turistických center je získání spolehlivých informací velkým problémem. Existuje turistická informační síť Infotur, ale ta se zaměřuje na zájezdy, ubytování, pronájmy automobilů. Něco málo se dá dozvědět o dopravě autobusy společnosti Víazul. O ubytování nebo stravování v soukromí se většinou nedá dozvědět nic. I přesto je tato instituce považována za nejlepší zdroj informací. Podle průvodce Karibikem, zaměstnanci Infoturu vždy rádi pomohou, pokud je to v jejich silách.¹⁷⁰

Internet

Nabývá na významu, počet internetových stránek věnujících se Kubě se obrovsky zvýšil. Získat informace tímto způsobem je daleko snazší i díky webovým stránkám Cubatravel a Cubanet, které jich poskytují nejvíce. Obsah stránek podléhá kontrole státních orgánů. I přes tuto kontrolu je internet jediným zdrojem aktuálních informací. Připojení na internetovou síť je problematické, protože země má jednu nebo dvě internetové kavárny. Soukromé domácí připojení je podle zákona zakázáno. Důvodem tohoto rozhodnutí je snaha o udržení kontroly státu nad vším, co se na Kubě děje. Ale situace se pomalu zlepšuje. Zvyšuje se počet automatů s příslušenstvím pro e-mail a internet. Obyčejní Kubánci se k tomuto připojení dostávají s potížemi, protože téměř všechny tyto služby jsou umístěny v Havaně a Varaderu. Nicméně, zahraniční turisté mají výhodu v tom, že mnohé hotely již nabízejí internetové služby.¹⁷¹ Většina internetových stránek o Kubě vznikla v USA.

---

¹⁶⁸ *Karibik. ...s. 163.*

¹⁶⁹ *Karibik. ...s. 162.*

¹⁷⁰ *Karibik. ...s. 162.*

¹⁷¹ FROESE, G. *Kuba. ...s. 97.*

Pomoc občanům České republiky

Pomoc občanů ČR, kteří se v zahraničí ocitli v nouzi, poskytují konzulární pracoviště zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí.

Na tuto pomoc mají nárok občané v případě mimořádných událostí, které by je mohly postihnout a které by nebyli schopni řešit sami bez zastupitelského úřadu.

Například:

- náhlé onemocnění
- autohavárie
- odcizení nebo ztráta finančních prostředků
- odcizení nebo ztráta dokladů
- náhlé úmrtí

Pravidla pro poskytnutí pomoci v nouzi

Finanční pomoc spočívá zejména v umožnění prodeje valut a ve výjimečných případech půjčky.¹⁷²

Tato pomoc má pokrýt náklady na:

- návrat do ČR a ve výjimečných případech na ubytování a stravu
- poskytnutí lékařské první pomoci
- řešení přírodní katastrofy
- extrémní politickou situaci
- přepravu občana do ČR – důvodem přepravy může být náhlé onemocnění, úraz, který si vyžádal hospitalizaci

Ztráta nebo odcizení cestovních dokladů

Při okradení nebo ztrátě dokladu je důležité dostavit se na zastupitelský úřad. Na tomto úřadu je nepřetržitá služba. Pracovník policie sepíše protokol o ztrátě dokladu a na základě tohoto protokolu od policie vystaví na zastupitelském úřadě náhradní cestovní průkaz. Ověření totožnosti a státního občanství, které je nutné k vystavení náhradního dokladu, na žádost zastupitelského úřadu, provede Policie ČR. Doba k vystavení náhradního dokladu většinou nepřekročí 2-3 hodiny. Postiženého je třeba poučit, že náhradní doklad je určen jen pro jednu cestu, zpravidla na cestu do vlasti.

---

¹⁷² *Karibik. ...s. 158-159.*

Doba platnosti je proto omezena. Pracovník zastupitelského úřadu informuje občana, že je třeba požádat o nové vízum do cestovního průkazu.¹⁷³

Pomoc v případě zadržení či uvalení vazby

V tomto případě má občan České republiky právo požádat zastupitelský úřad v teritoriu o potřebnou pomoc v rámci platných předpisů. Zastupitelský úřad se pokusí zprostředkovat finanční pomoc od příbuzných nebo přátel. Poskytnutí státních prostředků je omezené.¹⁷⁴

Doprava po Kubě

Cestování po Kubě je mnohem snazší pro cizince, kteří platí dolary a mohou zaplatit vyšší cenu za kvalitní a rychlé cestování po ostrově. Přibývá dolarových autobusů, půjčoven aut a státních taxislužeb. Samotní Kubánci však dosud jezdí v dopravních prostředcích, které mají obvykle zpoždění, jsou přeplněné a bez jakéhokoliv pohodlí. Průvodce Karibik upozorňuje, že „počet turistických autobusů jezdících na trase Havana – Varadero se v letech 1998-1999 ztrojnásobil, zatímco počet linek určených pro Kubánce byl snížen na polovinu.“¹⁷⁵

Autobusy

Autobusy jsou nejvyužívanějším způsobem cestování na Kubě. Protože na ostrově je nedostatek pohonných hmot a velmi málo vozidel, znamená to pro cestující, že budou stát v dlouhých řadách na příjíždějící autobus a ještě cestovat v přeplněné lince.

Pro cestující platící v dolarech existují dvě společnosti: *Astro* a *Viazul*. Tyto zajišťují dopravu mezi provinciemi.¹⁷⁶

Autobusy společnosti *Viazul* jsou určené pro turisty. Mají klimatizaci, toaletu a některé dokonce i televizi. Autobusy *Viazulu* jsou jediným místem na Kubě, kde může být cestujícím zima, protože jejich klimatizace je neustále nastavena na maximum. Jízdenky se kupují jen na cestu tam, zpáteční jízdenka se rezervuje až po příjezdu do cílového místa. Nemají-li turisté čas čekat na další spoj *Viazulu*, mohou si zajistit místo ve výletním autobuse. O všechno se starají turistické kanceláře, ale nejsou levné. Cesta

---

¹⁷³ Karibik. ...s. 159.

¹⁷⁴ Karibik. ...s. 159.

¹⁷⁵ Karibik. ...s. 168. [cit. 2010-11-11].

¹⁷⁶ FROESE, G. *Kuba*. ...s. 95.

s kanceláří Cubatur může stát více jak dvojnásobek jízdenky, kterou by si turisté koupili u Víazulu.

Na autobusových nádražích bývají kanceláře, kde se prodávají jízdenky za dolary. Autobusy, které jezdí po nejoblíbenějších trasách, mívají dvě a také více sedadel určených pro cestující, kteří si zaplatili cestu v dolarech. To však neznamená, že by si dolarové sedadlo nemohlo zakoupit více cestujících, než je určený počet sedadel. Zaměstnanci kanceláří doporučují dostavit se na nádraží alespoň hodinu před odjezdem. Dalším doporučením je telefonické ověření, zda autobus pojede. Může se stát, že autobus nemá dostatek pohonných hmot, a proto nejede.

Pokud zahraniční turista pojede místním městským autobusem, stane se předmětem obdivu pro spolucestující. Autobusové zastávky jsou téměř bez informací, protože je nedostatek jízdních řádů. Na zastávkách bývá obrovské množství cestujících, kteří se snaží autobusem odjet. Po zjištění, jakým autobusem má turista odjet do vyčleněného cíle, je nutné zajistit si místo v řadě, která ještě v této době nemusí existovat. Vhodné je dodržet nepsané pravidlo a hlasitě se zeptat, kdo přišel poslední. „...v případě linky 232 byste měli hlasitě zvolat: „¿Última persona para la 232?“¹⁷⁷ Po příjezdu autobusu, cestující zaplatí jednorázový poplatek 40 c. Městskou dopravu na ostrově zajišťují jednopatrové autobusy často pocházející z Evropy. Nazývají se *gua-guas*. Po celém ostrově, především pak v Havaně se také používají přestavěné tiráky, tzv. *camellos*. Cena za jízdenku v tomto typu autobusu je nižší, okolo 20 c. Proto bývají téměř vždy přeplněné cestujícími.¹⁷⁸

Pro zahraniční turisty, kteří neznají tento tajuplný systém cestování, z toho vyplývá, aby raději místními městskými autobusy nejezdili.

Vlaky

V současnosti je Kuba jedinou zemí v Karibiku, která má dobře propracovanou železniční síť. Vlaky sice jezdí pomalu, ale na to, jak jsou vagóny staré, poskytují cestujícím dostatečné pohodlí. K zakoupení jízdenky je třeba pas. Lístky se kupují většinou hodinu před odjezdem. Pokud tuto dobu cestující nedodrží, může se stát, že jim pokladní odmítne jízdenku prodat. Cizinci platí jízdenky v dolarech, jen na méně vytižených trasách je možné někdy platit v pesos.¹⁷⁹

---

¹⁷⁷ *Karibik. ...s. 169. [cit. 2010-11-13].*

¹⁷⁸ *Karibik. ...s. 169.*

¹⁷⁹ *Karibik. ...s. 169.*

Cestování autem po Kubě

Při jízdě autem by měli být turisté připraveni, že chybí nebo jsou zcela nedostatečná silniční značení. Musí být opatrní hlavně na křižovatkách, kde by si měli všimnout semaforů, ale ty bývají zavěšeny vysoko nad silnicí. Chybí bílé pruhy na hlavních silnicích a na vedlejších silnicích vůbec nejsou. Na povrchu vozovky bývají zrádné výmoly. Povrch vozovky bývá velmi narušený i na hlavních silnicích. Kvalita bočních silnic je různá. Po některých se dá při jízdě přejet bez obtíží, ale některé se nacházejí v katastrofálním stavu. Obzvláště velký pozor se musí dát při projíždění horského terénu. Silnice jsou plné prudkých zatáček a svodidla většinou chybí. Výjimku tvoří kubánské dálnice (autopistas), odpovídající stavu vozovek v Evropě.¹⁸⁰

U silnic je málo dopravních značek, které by vedly na správnou cestu, a tak se nezkušený řidič snadno ztratí. Občas je nutné zastavit a zeptat se, kam dále pokračovat. Jednou z mála značek, se kterou se na silnici často řidiči setkají je X (ve španělštině název slova *crucero*) a označuje křižovátku se železničním přejezdem. V těchto místech se musí dávat obzvláště dobrý pozor, protože všechny přejezdy jsou nechráněné.

Po dálnicích by měli jezdit jen ti nejzkušenější řidiči. Měli by být seznámeni se skutečností, že na krajnicích postávají velké skupiny stopařů, bývají tam prodejci, kteří nabízejí všechny druhy úrody, domácí pochutiny i buchty. Řidiči se setkají s celou řadou koňských povozů a někdy i s krávou.

Jízda autem v noci po silnici, kde nejsou semaforey, reflexní světelné označení krajnice a jediným průvodcem ve tmě jsou reflektory aut, se může stát noční můrou.¹⁸¹

---

¹⁸⁰ *Karibik. ...s. 171.*

¹⁸¹ *Karibik. ...s. 172.*

Na Kubě bylo vytvořeno Ministerstvo cestovního ruchu pro návštěvníky ze zahraničí, které má přilákat turisty na následující:¹⁸²

- slunce a pláž
- příroda
- kultura
- exkurze a výlety po ostrově
- zábava
- potápění a mořeplavectví
- zdraví
- svatba a svatební cesta

Jako nejlepší pláže na Kubě jsou vyzdvihovány: *Varadero, Playa Inglés, Playa Santa Lucía, Santa María del Mar, La Llanita, Guanabo, Rancho Luna, Marea del Portillo a Playa Covarrubias.*

Kuba se pyšní následujícími městy, místy a lokalitami, mezi které patří: *Havana, Varadero, Pinar del Río, Cienfuegos, Trinidad de Cuba, Santiago de Cuba, Camagüey, Guantánamo, Holguín, Villa Clara, Jardines del Rey, Las Tunas, Cayo Largo, Cayo Guillermo, Santa Lucía de Cuba, Granma, Península de Zapata.*¹⁸³

---

¹⁸² Dostupné 10.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=53&lang=es.

¹⁸³ Dostupné 10.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=81%3Apinar-del-rio&catid=29%3Adestinos&Itemid=40&lang=es.

7.1 Havana (La Habana)

Provincie, ve které je situováno také hlavní město Kuby, se nachází na severozápadním pobřeží ostrova, je asi 140 km vzdálená od lokality Varadero, které se pyšní svými proslulými plážemi. Havana byla při svém založení v roce 1519 nazvaná San Cristóbal de La Habana na počest svého objevitele Kryštofa Kolumba a přívlastek La Habana dostala podle indiánského názvu této lokality.

Havana je známá po celém světě díky své bohaté historii, kultuře a tradicím. Je to krásné místo, kde se mísí koloniální architektura s mnoha krásnými plážemi a lokalitami určenými k rekreaci. Byly zde vystavěny hotely pro návštěvníky ostrova a také oblíbené restaurace a bary určené k pobavení a nočnímu životu.

Každý rok roste počet turistů, kteří si na ostrov přijíždějí prožít svoji dovolenou. Někteří se zde jezdí léčit ze svých zdravotních problémů. K tomu jim přispívá vhodné klima, které tady panuje. Turisté si mohou vybrat, jestli navštíví jedno z mnoha muzeí, divadel, rekreačních parků nebo si zvolí jednu z mnoha sportovních aktivit, jako je plavba po moři a jiné. Další možností je prohlídka města, staré Havany, pobřežní promenády *Malecónu*.

Při svém výletu do Havany by turisté neměli vynechat návštěvu domu, ve kterém žil držitel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1954, slavný americký spisovatel Ernest Hemingway. O Havaně prohlásil, že je to jedno z nejhezčích měst na světě spolu s Paříží a Benátkami. Město, které se nachází u moře, veselé, otevřené a nezaujaté si však žije svým vlastním životem.¹⁸⁴

Kromě spisovatelova rodného domu by cizinci neměli vynechat i jeho oblíbené bary, které často navštěvoval. Jsou to bary *Tropicana*, *Floridita* a *La Bodeguita del Medio*.

7.1.1 Tropicana

Kabaret, který je známý po celém světě, nechal v roce 1939 pod názvem Beau Sité postavit obchodník Víctor Correa na předměstí Havany na místě Villa Mina, v oblasti Marianao. O rok později byl přejmenován na základě písně nazvané Tropicana.¹⁸⁵ Vláda jej chtěla v minulosti uzavřít, ale díky příjmům valut, které sem

---

¹⁸⁴ Dostupné 12.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=83%3Ala-habana&catid=29%3Adestinos&Itemid=38&lang=es.

¹⁸⁵ Dostupné 12.6.2010 na webových stránkách: <http://www.cubacom.net/tropicana/>.

proudily, zůstal otevřený dodnes. Vystupují zde nejen ti nejlepší kubánští umělci, akrobaté a artisté, ale i další vynikající umělci z celého světa. Večerní představení zahrnuje krásné kostýmy, tance a typickou kubánskou hudbu.

Klub Tropicana se stal brzo velmi oblíbený a začaly ho navštěvovat slavné osobnosti z celého světa. Kromě již zmíněného amerického spisovatele Ernesta Hemingwaye, také francouzská zpěvačka šansonu Édith Piaf, italská televizní a filmová herečka Pier Angeli, americký filmový herec Marlon Brando, apod. Tropicana se díky své slávě zařadil vedle prvotřídních kabaretů jako je Moulin Rouge v Paříži.

7.1.2 Floridita

Bar, restaurace, známý jako kolébka Daiquirí, byl poprvé otevřen v roce 1817. Může se tedy chlubit dlouholetou historií. V roce 1953 byl časopisem *Esquire* vyzdvižen mezi jeden ze sedmi nejvyhlášenějších barů na světě. V roce 1992 mu bylo Severoamerickou akademií gastronomických věd uděleno ocenění *Premio Best of the Best Five Star Diamond Award* pro krále Daiquirí a nejreprezentativnější restaurace se specializací na ryby a mořské plody. Od doby, kdy se tento bar otevřel, se zde míchají ty nejlepší koktejly a jídla v kuchyni jsou připravována odborníky na kubánskou i mezinárodní kuchyni.

Bar navštívilo mnoho slavných osobností z celého světa, mezi nimiž byli lidé z politiky, kultury nebo umělci.¹⁸⁶ Je známo, že spisovatel Ernest Hemingway zde byl častým návštěvníkem a trávil zde i několik hodin popíjením svých oblíbených koktejlů jako jsou Daiquirí, Cuba libre a Mojito.

7.1.3 La Bodeguita del Medio

V roce 1942 Ángel Martínez odkoupil malý vinný sklep s původním názvem *Bodega La Complaciente* a přejmenoval jej na *Casa Martínez*. Nejdříve zde prodával typické kubánské zboží a občas své pravidelné návštěvníky pozval na večeři. Dnes kromě baru slouží také jako restaurace, kde se připravují jedny z nejlepších jídel kubánské kuchyně.

V Casa Martínez se již od počátku míchal nový drink *Mojito*, z rumu, cukru, lístků máty, citrónu a limonády. Tento alkoholický nápoj bar proslavil a dodnes se pyšní tím, že zde míchají nejlepší Mojita na světě.

---

¹⁸⁶ Dostupné 14.6.2010 na webových stránkách: http://www.floridita-cuba.com/contenido/restaurante_floridita_historia.htm.

Dne 26. dubna 1950 byl přejmenován na *La Bodeguita del Medio*. Tento název dostal údajně díky jednomu z prvních návštěvníků, vydavateli Felito Ayonovi. Tento podnik je popisován jako bar, restaurace a muzeum v jednom.

Je svého typu jediný na světě a navštívilo jej mnoho slavných osobností z celého světa. Mezi ně se řadí spisovatelé Ernest Hemingway, Gabriel García Márquez a Pablo Neruda, prezident Salvador Allende, herci, zpěváci, sportovci.¹⁸⁷ La Bodeguita del Medio byla centrem, kde se scházely tyto slavné osobnosti světové kultury. Na památku zde visí jejich fotografie a jsou vystaveny předměty, které vlastnili nebo se zde podepsali. Na zdi visí na ubrousku napsaná a zarámovaná fráze, kterou Ernest Hemingway vlastnoručně napsal: „My mojito in La Bodeguita, my daiquiri in El Floridita“¹⁸⁸ a připojil svůj podpis.

La Bodeguita del Medio má své pobočky v Mexiku na těchto místech: Puerto Vallarta, Playa del Carmen, Guadalajara, D.F. Insurgentes a D.F. Roma. V České Republice byla kubánská hudební restaurace ve stylu staré Havany a koktejlový bar se stejným názvem La Bodeguita del Medio otevřena 17. prosince 2002, 60 let od založení La Bodeguita v Havaně.¹⁸⁹

---

¹⁸⁷ Dostupné 14.6.2010 na webových stránkách: <http://www.labodeguitadelmedio.com.mx/index2.html>.

¹⁸⁸ Dostupné 14.6.2010 na webových stránkách: <http://www.diariodelviajero.com/america/cuba-la-bodeguita-del-medio>.

¹⁸⁹ Dostupné 14.6.2010 na webových stránkách: http://www.labodeguitadelmedio.cz/historie_a_vize_cz.htm.

7.2 Varadero

Tato oblast je hlavní destinací turistů, kteří sem přijíždějí za sluncem. Varadero je také nejznámější z kubánských pláží, od Matanzas je vzdálená asi 30 kilometrů, od Havany pak asi 140 kilometrů. Pláž je dlouhá přes 20 kilometrů. Průměrná teplota je okolo 25°C. Pláže Varadera se vyznačují jemným, bílým pískem a krásně průhlednou vodou s několika odstíny modré barvy.

V devadesátých letech minulého století, kdy se cestovní ruch na Kubě dostává do popředí, se zde začínají stavět ve velké míře hotelové komplexy. Díky přílivu peněz do státní pokladny od zahraničních turistů se mohou začít budovat kromě hotelových zařízení i místa pro jiné služby a aktivity určené pro volný čas.

Byly postaveny tři mezinárodní loděnice, v jejich okolí byl vybudován podmořský park *Cayo Piedras del Norte* a také další zařízení související s námořními činnostmi. Pro milovníky golfu byla postavena golfové hřiště s 18 jamkami.

V lokalitě Varadero je k vidění několik nádherných míst, návštěvníci se mohou zúčastnit exkurzí do národních parků a jiných zajímavých oblastí jako jsou park *Josone*, Biosférická rezervace *Ciénaga de Zapata*, což je jeden z největších močálů v Karibském moři, přírodní park *Montemar* a nebo ekologická rezervace *Varahicacos* a údolí *Yumurí*.

7.3 Matanzas

Druhá největší provincie na Kubě, nachází se nedaleko od lokality Varadero, má přezdívku kubánské Atény nebo také město mostů.

Na konci osmnáctého století byla přeměněna francouzskými emigranty na provincii vzdělaných a bohatých obyvatel a stala se nejvíc prosperující oblastí z celé Kuby.¹⁹⁰ Název Matanzas znamená masakr, krveprolití a údajně odkazuje na porážku v přístavu, který nese stejné jméno, kdy Španělé při přecházení řeky zabili místní domorodé obyvatele.

Původně byla tato provincie založena v roce 1693 pod názvem *San Carlos y San Severino de Matanzas*. Během koloniálního období se zde intenzivně rozvíjely plantáže cukrové třtiny, a proto bylo zejména v první polovině devatenáctého století dovezeno mnoho otroků z Afriky, kteří na nich měli pracovat. Postupem času se jejich počet navyšoval a otroci tak tvořili více než polovinu místního obyvatelstva. Došlo zde k několika povstáním otroků včetně jednoho, známého pod názvem *Escalera*. Díky vysokému počtu Afrokubánců, kteří tady dosud žijí, se turisté při své návštěvě mohou setkat s mnoha zachovalými africkými tradicemi. V roce 1898 v těchto místech vypukla Americko-španělská válka, Američané tady začali s okupací Kuby. Americké námořní lodě koncem dubna tohoto roku začaly odstřelovat město. Nyní se město a současně provincie snaží nalákat turisty na kulturní památky a atrakce.

V Matanzas je pro turisty zajímavá katedrála *San Carlos De Borromeo*, také divadlo *Sauto*, které je národní památkou Kuby. Bylo otevřeno a zpřístupněno návštěvníkům v roce 1863. Hraje se zde balet, opera, koncerty symfonie a jiné. Dále mohou turisté navštívit Španělské kasino, Farmaceutické muzeum, které bylo založeno v roce 1882, Historické muzeum provincie Matanzas. Zajímavá může být projížďka lodí na řece *Canimar* a nebo prohlídka některých z mostů, kterými se Matanzas pyšní.

---

¹⁹⁰ Dostupné 14.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=84%3Avaradero&catid=29%3Adestinos&Itemid=43&lang=es.

7.4 Península de Zapata

Poloostrov se nachází jižním směrem od provincie Matanzas a je považován za jeden z nejdůležitějších ekosystémů na Kubě. Najdeme zde jeden z největších močálů v celém Karibském souostroví. Přírodní krajina je bohatá na flóru i faunu. Přírodní park *Gran Parque Natural Montemar*, který mohou turisté po svém příjezdu na poloostrov navštívit, obklopují exotické lesy, porosty mangrove, pláže, přírodní jezera, dlouhé řeky, zatopené jeskyně, které jsou napojeny na moře a kde se provádí jeskynní potápění. Poloostrov Zapata je vhodný k potápění. Podmořské dno umožňuje potápet se ve dne i v noci.

Další zajímavá místa na tomto poloostrově, doporučená k návštěvě, jsou například krokodýlí farma, pláž a muzeum *Playa Girón* a nebo také *La Laguna del Tesoro* neboli Jezero pokladů.¹⁹¹ Jedná se o jezero s rozlohou 16 km². Je popisováno jako největší přírodní vodní útvar na Kubě. Podle legendy dostalo své jméno před několika staletími, kdy indiáni, kteří se usadili v jeho okolí, házeli na dno jezera své největší poklady, aby zabránili tomu, že by se mohly dostat do rukou jejich nepřátel, dobyvatelů, kterých se báli. Laguna del Tesoro představuje kulturu a historii Kuby z doby předkolumbovské. Významná kubánská sochařka Rita Longa vytesala na jednom ze zdejších ostrůvků Taínskou vesnici pomocí 25 soch.¹⁹²

V parku se mimo jiné dají praktikovat různé sporty jako pěší turistika, jízda na koni, cyklistika, trekking, vodní sporty. Pokud turisté neradi sportují, mohou se jít podívat do divoké přírody, do míst, kde mají svá hnízda místní a také stěhovaví ptáci.

---

¹⁹¹ Dostupné 15.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=86%3Apeninsula-de-zapata&catid=29%3Adestinos&Itemid=55&lang=es.

¹⁹² Dostupné 17.6.2010 na webových stránkách:
<http://www.cubamusic.com/page/CUB/ES/treasurelagoon.aspx>.

7.5 Pinar del Río

Tato provincie je umístěna v nejzápadnější části ostrova a zároveň je tedy nejzápadnější provincií Kuby. Na severu ji omývají vody Mexického zálivu, na západě Yucatánský průliv, na východě hraničí s provincií La Habana a na jihu je ukončena zálivem Batabanó.¹⁹³ Hlavní město této provincie, které je obohaceno neoklasicistní architekturou, se původně nazývalo *Nueva Filipina*. Lidé jej postupně začali obývat od roku 1699, přičemž se usazovali hlavně v povodí řeky *Guamá*, kde rostlo mnoho jehličnatých lesů. Odtud pochází název *Pinar del Río*, který se začal oficiálně používat od roku 1776.¹⁹⁴

Horské hřebeny *Sierra de los Organos* a *Sierra del Rosario* se táhnou přímo přes hlavní město. V *Sierra de los Organos* se nacházejí jedny z největších jeskyní celého kontinentu a *Sierra del Rosario* je známá jako biosférická rezervace.

V provincii se také rozkládá pohoří *Guaniguanico*, Údolí *Viñales*, součástí je i malý ostrov *Levisa*, pláž *María La Gorda* a také botanická zahrada *Soroa*, založena v roce 1943. Ve světě ji proslavily orchideje, které se zde pěstují.

V botanické zahradě *Soroa* je k vidění přes 700 druhů orchidejí a jen 250 z nich roste pouze na Kubě. Díky této skutečnosti zahrada zaujímá na světovém žebříčku první místo.¹⁹⁵ V zahradě se pěstují také kávovníky, mango a odrůdy stromů ceiba a jagüey. Mezi zajímavosti této provincie patří pěstování tabáku v okolí hlavního města *Pinar del Río*. V *Pinar del Río* byla postavena továrna na tabák, přírodovědecké muzeum a také likérka nazvaná *Guayabita del Pinar*.

Likér je považován za nejcennější klenot Karibiku. O jeho původu se dodnes moc neví. I přesto je známo, že mezi první, kdo tento likér vyráběl, patřily rodiny pocházející z Evropy, ze Španělska. Tyto rodiny se ke konci 16. století usídlily u břehů řeky *Cuyaguatije*, protékající městem *Pinar del Río*. Pálenka se vyrábí z plodů ovocného stromu guava a cukru a již hotový likér obsahuje 30% alkoholu. Španělský podnikatel baskického původu, Lucio Garay Zabala založil v roce 1892 továrnu na výrobu nápojů. Likér *Guayabita* již v té době existoval, ale sám Garay jej trochu pozměnil a i díky němu se změnila charakteristika chuti, kterou nyní má a díky níž

---

¹⁹³ Dostupné 17.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=81%3Apinar-del-rio&catid=29%3Adestinos&Itemid=40&lang=es.

¹⁹⁴ Dostupné 17.6.2010 na webových stránkách:

<http://www.marpoint.cz/napoje/likery/?ProductName=la-guayabita-del-pinar-liqueur-071>.

¹⁹⁵ Dostupné 17.6.2010 na webových stránkách: <http://kuba-dovolena.info/pamatky-na-kube>.

získala pálenka několik mezinárodních ocenění. Lucio Garay je považován za otce Guayabity del Pinar.

Výše zmíněná pláž María La Gorda je místo, které se nachází v této provincii. Byl zde postaven hotel se stejným názvem a především je zde umístěno Mezinárodní centrum potápění. To vše turisté naleznou na jednom místě, a to na poloostrově *Guanahacabibes*. Podle odborníků tato lokalita patří mezi deset nejlepších v Latinské Americe. A to díky krásným korálům, které je možné při potápění spatřit, a také díky bohatému mořskému životu, který se zde vyskytuje.¹⁹⁶ Potápěčské centrum se mimo jiné specializuje na potápění k vrakům lodí, starodávných španělských galeon. Je zde okolo padesáti míst, které se dají využít pro potápění v nádherně průzračných vodách připomínajících křišťál. La Gorda se nachází na pláži s bílým pískem a palmami a řadí se k nejpěknějším lokalitám na Kubě i v celém Karibském moři, kde se potápění provozuje. María La Gorda patří mezi nejchráněnější oblasti na Kubě, rozkládá se v jedné z nejlépe dochovaných biosférických rezervací na světě. Korálové útesy lemují pobřeží. V korálových útvarech lze spatřit ve velkém počtu volně žijící živočichy, a to zejména malé a střední ryby. V oblasti María La Gorda žijí i další druhy zvířat jako langusty, krabi, úhoři. Je možné spatřit i žraloky, želvy, apod., nicméně tyto druhy nejsou pro oblast typické. Želvy zde v měsících květen a červen na písčitých plážích budují hnízda pro mláďata. Toto místo je ideální jak pro podmořské potápění, tak i pro ekoturistiku.¹⁹⁷

Údolí Viñales je krasová oblast kopcovitých útvarů homolovitého typu, které místní obyvatelé nazývají mogoty. Prostírá se v pohoří Sierra de los Organos v blízkosti města Viñales. Údolí Viñales je lokalita velmi oblíbená mezi turisty, která je určena k mnoha aktivitám. Mnoho značených tras dává prostor pro pěší turistiku, vyskytují se zde vynikající podmínky pro sportovní lezení. V roce 1999 bylo údolí zapsáno do seznamu památek UNESCO. V údolí se propojuje příroda s prvky lidové architektury lokálních vesnic a farem, kde se i v dnešní době pěstují zemědělské plodiny jako tabák, a to s pomocí tradiční zemědělské techniky.¹⁹⁸ Vyskytují se zde vzácné druhy ptáků, mezi které se řadí také *Tocororo*, jedná se o kubánského národního ptáka. Kromě fauny zde turisté mohou zhlédnout i některé druhy flory, roste tady několik druhů

---

¹⁹⁶ Dostupné 19.6.2010 na webových stránkách: <http://www.villamarialagorda.com/es.html>.

¹⁹⁷ Dostupné 19.6.2010 na webových stránkách: <http://www.villamarialagorda.com/es.html>.

¹⁹⁸ Dostupné 21.6.2010 na webových stránkách: <http://whc.unesco.org/en/list/840>.

endemických rostlin a dřevin.¹⁹⁹ V okolí lze navštívit několik jeskyní, nejznámější je asi *Cueva del Indio* nebo také *Cueva de José Miguel*. Údolí Viñales patří mezi velmi žádané turistické destinace.

7.6 Santiago de Cuba

Provincie na severu hraničí s provincií Holguín, na východě s provincií Guantánamo, na západě s provincií Granma a na jihu se prostírá Karibské moře. Santiago de Cuba se nachází asi 860 kilometrů od Havany, hlavního města státu Kuba. Její celková rozloha se pohybuje okolo 6 343 21 kilometrů². Provincie se těší výborné geografické poloze s výhledem na Karibské moře. Povrch tvoří nepravidelný reliéf, což znamená, že městské ulice klesají a proplétají se mezi horami a mořem. Díky tomuto zvláštnímu jevu mohlo být vybudováno jedno z nejhezčích kubánských měst Santiago de Cuba, hlavní a největší město této provincie a s téměř půl milionem obyvatel, druhé největší město státu Kuba,²⁰⁰ také administrativní a kulturní středisko východní části ostrova.

Santiago de Cuba založila v roce 1514 malá skupina Španělů vedených Diegem Velázquezem de Cuéllar. „Ten pojmenoval přístav Santiago (sv. Jakub) po svatém ochránci Španělska. Santiago bylo hlavním městem ostrova do roku 1607 a je to dnes historicky jeho druhé město.“²⁰¹

Velázquezův dům v městském centru bývá mnohými považován za nejstarší soukromý dům na Kubě. Můžeme na něm pozorovat zvláštní architektonický sloh, který se vyznačuje ornamentálními díly z cihel, sádky a keramiky. Tato architektura pochází ze Španělska. „Pro svou historickou cenu byl prohlášen za státní památku.“²⁰² Půvabné a rušné město Santiago de Cuba je označováno mnoha místními i zahraničními návštěvníky za kubánskou perlu celé Karibské oblasti.

Na celé Kubě, kromě hlavního města, bychom nenašli místo, kde bychom se setkali s takovou nabídkou zábavy. Santiago de Cuba bylo ovlivněno kulturou francouzských přistěhovalců z počátku 19. století, ale také afrických otroků. Právě na toto místo dorazily první lodě vezoucí otroky ze západní Afriky. Jejich vliv se projevil na bohaté kulturní historii ostrova.

---

¹⁹⁹ Dostupné 21.6.2010 na webových stránkách: <http://cs.tixik.com/udoli-vi%C3%B1ales-2353661.htm>.

²⁰⁰ Dostupné 21.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=96%3Asantiago-de-cuba&catid=29%3Adestinos&Itemid=65&lang=es.

²⁰¹ *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami*. ...s.405. [cit. 2010-10-6].

²⁰² *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami*. ...s.405. [cit. 2010-10-6].

Santiago de Cuba patří mezi jednu z nejvíce navštěvovaných oblastí tohoto ostrova. Turisté přijíždějí v hojném počtu celoročně. Obvykle se zde věnují třem činnostem: prohlídce hlavního města a dalších menších městeček, objevování přírodních krás a zajímavých míst, kterých je mnoho k vidění a především lákají na místní pláže. Chtějí si užít sluníčka a vykoupat se v moři. V oblasti se postupně zvyšuje počet akcí, které jsou určeny místním obyvatelům, ale také mají nalákat další turisty. Vytváří se takzvaný kulturní a obchodní průmysl, konají se různé akce na pevnině, ale také se provozují okružní plavby.

Santiago de Cuba má bohatou kulturní historii. Většina kubánských hudebních žánrů pochází právě ze Santiago de Cuba. Karibská kultura se prolíná ve folklórních projevech, ale také i v karibské populární hudbě. V této oblasti se konají ty nejvelkolepější kubánské karnevaly. Také zde každý rok probíhá karibský festival a tradiční oslava ohně se španělským názvem *Fiesta del Fuego*. Provincie je vyhlášena svými obyvateli, kteří jsou známí jako velice přátelští a pohostinní k ostatním, nejen turistům, ale i lidem z dalších provincií země. V oblasti Santiago de Cuba je několik významných historických míst. Mnohé byly organizací UNESCO prohlášeny za kulturní dědictví. Mezi místa zapsaná do seznamu UNESCO patří od roku 1987 například park *Baconao* a nebo pevnost *San Pedro de la Roca*. Park Baconao je biosférickou rezervací, zatímco pevnost San Pedro de la Roca představuje příklad nejlépe uchované španělsko-americké vojenské architektury založené na podstatě italského renesančního designu. Provincie se jako jediná na Kubě může chlubit držitelem titulu *Město hrdinů Kubánské republiky*, díky svým obyvatelům a jejich záslužnému postoji během revolučních bojů v období okolo roku 1950.²⁰³

Slavný kubánský spisovatel a také národní hrdina José Martí je pohřben na zdejším hřbitově *Santa Efigenia*. Z balkonu místní radnice dne 1. ledna 1959 veřejně vyhlásil své vítězství v kubánské revoluci.

Dalším místem, které by si zasloužilo pozornost turistů, je pevnost Castillo del Morro San Pedro de la Roca (El Morro). Stojí v ústí santiagského zálivu, 10 km na jihozápad od města Santiaga a je považován za nejkrásnější hrad na Kubě.

Castillo navrhl ve 30. letech 17. století Giovan Battista Antonelli pro guvernéra Pedra de la Rocu. Tato pevnost měla chránit město před neustálými nájezdy pirátů.

---

²⁰³ Dostupné 22.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=96%3Asantiago-de-cuba&catid=29%3Adestinos&Itemid=65&lang=es.

Stavba je tak rozsáhlá, že v ní může být až 400 vojáků. Mezi místními obyvateli je pevnost známá pod označením El Morro.

Pevnost se stavěla v letech 1633 – 1639. Roku 1662 ji zničili Britové. V roce 1775 se přeměnila ve vězení. Později, v roce 1898, během války za nezávislost, se opět stala pevností. V šedesátých letech 20. století byly zahájeny restaurátorské práce. V roce 1978 bylo v Castillo del Morro otevřeno pro veřejnost Muzeum pirátů. V Museo de la Piratería návštěvníci mohou nahlédnout do historie korzárů a pirátů v oblasti Karibského moře a v Latinské Americe. Návštěvníci si mohou prohlédnout mapy, kresby, pistole, šavle a další zbraně.²⁰⁴ Muzeum je pro řadu návštěvníků příjemným oživením návštěvy, ale jeho prohlídka by neměla turisty připravit o čas, který by věnovali procházce po hradbách.

7.6.1 Cayo Granma

Přibližně dva kilometry od pevnosti El Morro je malé přístaviště, od kterého vyplouvají lodě na maličký ostrov Cayo Granma. Není na něm žádná pláž. Celý ostrov je pokrytý vysokými písečnými dunami, které jsou z větší části porostlé hustou trávou. Ale na turisty čeká několik příjemných restaurací roztroušených mezi půvabnými domy s červenou taškovou střechou. Podávají se zde dobře připravená jídla z ryb a plodů moře. Plavba na ostrůvek trvá asi jen deset až patnáct minut a přijde na dvacet centavos.

---

²⁰⁴ *Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami. ...s.405.*

7.7 Trinidad de Cuba

V druhé polovině 20. století získalo na významu městečko Trinidad de Cuba na jižním pobřeží ostrova. Patřilo k prvním španělským osadám na Kubě. V 19. století se stalo centrem výroby cukru v této oblasti. Nachází se na úpatí horského masivu *Escambray* a *Guamuahaya* v provincii Sancti Spíritus na jihu centrální Kuby. Jižním směrem od Trinidadu de Cuba je Karibské moře. Město bylo založeno v šestnáctém století a dodnes je uznáváno jako architektonický klenot země i celé Ameriky, jehož původ sahá do koloniální doby. V roce 1988 bylo tohle starodávné město Trinidad zapsáno mezi památky do světového dědictví UNESCO. Ve městě jsou propojeny potřeby moderní Kuby s prvky, které pocházejí z dávné minulosti, již od jeho založení. Trinidad připomíná živé muzeum umístěné mezi horami a mořem. Ani přes množství hotelů, restaurací, obchodů a dalších současných míst nezbytných pro život v moderní době, Trinidad de Cuba neztratilo obraz původního koloniálního města.²⁰⁵ Místo je zajímavé jak z pohledu kulturního, tak historického. Vyniká nádhernými plážemi a mořem s průzračnou hladinou. Je zde překrásná příroda, hlavně v horách *Escambray*. Lidé jsou velmi milí, přátelští a pohostinní. Tato oblast se díky množství atraktivních míst k navštívení přímo nabízí.

Trinidad de Cuba, jak již bylo výše zmíněno, patří do provincie Sancti Spíritus. Hlavní město této provincie nese stejný název. I toto město stojí za návštěvu. I přesto, že se město Sancti Spíritus nachází v centru ostrova, řadí se mezi několik málo kubánských měst, kde si lidé mohou naplno užívat přírodu, protože v jeho blízkém okolí jsou situovány důležité oblasti s tabákovými plantážemi, horské regiony a také jezero *Zaza*. Hlavní město provincie Sancti Spíritus je považováno za kolébkou skladatelů písní – trubadúrů.

Zahraniční návštěvníci oceňují Trinidad také proto, že jim dává možnost nahlédnout do zákulisí turistických atrakcí a umožňuje seznámit se se zvyky místní komunity. Místní obyvatelé, kteří jsou nějakým způsobem zapojeni do podnikání v turistickém ruchu, obvykle pronajímají pokoje, řídí soukromé taxi, pracují v restauracích a v muzeích.

---

²⁰⁵ Dostupné 23.6.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatavel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=90%3Atrinidad-de-cuba&catid=29%3Adestinos&Itemid=59&lang=es.

Nejvhodnějším termínem pro návštěvu města je týden před Štědrým dnem. Ve zdejších ulicích se koná pravidelný festival *Semana Santa*. Součástí lidové zábavy jsou především večerní průvody ve světle svíček doprovázené zpěvem vánočních koled. Mladí lidé v převleku za Josefa a Marii projíždějí na oslících ulicemi a žádají o přístřeší, kde by mohli přenocovat.²⁰⁶

Nedaleko Trinidadu, vzdálená asi dvanáct kilometrů, je vztyčena rozhledna nazvaná *Manaca Iznaga*. Věž byla postavena okolo roku 1800 a měří 43 metrů. Sloužila k praktickým účelům. Z jejího vrcholu se dohlíželo na práci otroků na plantážích v okolí. Velký zvon, na který se zvonilo, jakmile se některý z otroků pokoušel o útěk, dnes leží na zemi vedle původního farmářského stavení.²⁰⁷ Dnes tato věž funguje jako rozhledna pro turisty, ze které lze vidět údolí *Valle de los Ingenios*, nejvyšší vodopád ostrovů v Karibském moři *Salto de Caburní*, který je situován v Národním parku *Topes de Collantes* a dosahuje výšky 62 metrů, jeskyně *Cueva de las Calaveras*, malé ostrůvky jako je *Cayo Blanco de Casilda*, pláže *María Aquilar* a *Playa de Ancón*, apod.²⁰⁸

---

²⁰⁶ *Karibik*. ...s. 291.

²⁰⁷ Dostupné 23.6.2010 na webových stránkách: <http://www.fodors.com/world/caribbean/cuba/central-cuba/review-473630.html>.

²⁰⁸ Dostupné 23.6.2010 na webových stránkách: http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=90%3Atrinidad-de-cuba&catid=29%3Adestinos&Itemid=59&lang=es.

7.8 Camagüey

Tato provincie se nachází asi 550 kilometrů od hlavního města Havany a je ze všech kubánských provincií největší. Město Camagüey je hlavním městem provincie stejného názvu a zároveň je to čtvrté největší kubánské město.

K zajímavostem tohoto města patří zachování hispanoarabské architektury a urbanismu. Řadí se mezi jedno z mála měst, ve kterých zůstala tato architektura uchována. V porovnání s ostatními kubánskými městy se v Camagüey nachází nejrozsáhlejší historické centrum.

V osmdesátých letech dvacátého století bylo vyhlášeno národní památkou a později, v roce 2008, bylo zapsáno do seznamu kulturního dědictví UNESCO. V mnoha ze zdejších kostelů je možno se setkat s náboženskými a pohřebními zvyky pocházející z koloniálního období. Různé klikaté a úzké uličky jsou symbolem Camagüey, díky nim si turisté mohou připadat jako v bludišti a snadno se ztratit. Původně byly některé uličky i ulice, které nikam nevedou, vystavěny kvůli pirátům a jiným lidem, kteří mohli mít v úmyslu na město zaútočit. Tyto malé ulice ústí na malé nebo větší náměstí. Město se svým vzhledem stává jedinečným na Kubě. Žádné další není tvořeno podobnými útvary.

Hrnčířství se zde stalou velkou tradicí místních obyvatel, provozuje se zde již od sedmnáctého století.²⁰⁹

Camagüey má své vlastní mezinárodní letiště pojmenované *Aeropuerto Internacional Ignacio Agramonte*. Obvykle bývá využíváno turisty, kteří se vydávají navštívit pláž *Santa Lucía*. Na území provincie se nachází největší množství ostrovů a menších ostrůvků z celé Kuby. Ale největšími lákadly pro turisty jsou již zmíněné hlavní město oblasti Camagüey a také pláž *Santa Lucía de Cuba*. Je situovaná na severním pobřeží centrální části Kuby. Playa Santa Lucía patří k dalším nádherným plážím této země, kam se turisté jezdí opalovat, zaplavat si v moři. Mají zde příležitost potápět se a také rybařit. Abychom prošli všechny části pláže, potřebovali bychom zdolat vzdálenost 21 kilometrů.²¹⁰ Díky svému vybavení se pláž stala nejvyhledávanějším cílem turistů mířících do této oblasti. Kromě pláží se zde návštěvníci mohou těšit z nádherné přírody, ve které žije velké množství plameňáků.

---

²⁰⁹ Dostupné 23.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=72&lang=es.

²¹⁰ Dostupné 26.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=61&lang=es.

7.9 Cienfuegos

Město Cienfuegos je situováno na pobřeží jižním směrem od centrálního regionu Kuby. Zároveň je hlavním městem stejnojmenné provincie, ve kterém žije asi 150 000 obyvatel. Město leží na pobřeží Karibského moře. Severní hranice je společná s provincií Villa Clara, na východě hraničí s provincií Sancti Spíritus a na západě s provincií Matanzas.

Cienfuegos je jedním z architektonických klenotů Kuby s několika historickými stavbami, které jsou dědictvím z dávných dob. Zachovalé historické centrum města zdobí stavby různých architektonických stylů, které se navzájem neruší. Městu Cienfuegos se přezdívá pro tuto harmonii staveb *Perla jihu*, neboli *La Perla del Sur*. Město se rychle rozvíjelo, budovy byly stavěny v různých stylech, a proto se dnes turisté mohou kochat podívanou na art nouveau, art déco, neoklasicismus a jiné styly promítnuté do staveb, které se vyznačují barevností, různorodostí forem, apod.²¹¹

Vzhledem své blízkosti ke Karibskému moři, se většina sportovních, kulturních i jiných zábavních akcí pořádá v jižní části Cienfuegos. Oblíbené se staly především vodní aktivity, které potřebují ke svému provedení klidnou vodu, jakou jim poskytuje zdejší záliv. Ve městě Cienfuegos se usídlily přední instituce se specialisty v široké škále nejrůznějších oborů týkajících se společenského života. Byly zde postaveny hotely, jak pro majetné turisty, tak i pro ty obyčejné. To samé se týká restaurací. Díky různorodým nabídkám si návštěvníci mohou vybírat a o zábavu je vždy dobře postaráno.²¹²

Turisté mohou navštívit hrad nazvaný *Castillo de Nuestra Señora de Los Angeles de Jagua*, který byl postaven v roce 1745 a měl sloužit jako obranná pevnost proti Karibským pirátům.

Mezi další zajímavá místa ke zhlédnutí patří například: *Arco de Triunfo*, což je jediný Vítězný oblouk, který byl na Kubě kdy postaven; botanická zahrada; park José Martího na Plaza de Armas; *Palacio de Valle*. Palác byl postaven v letech 1913-1917 v neogotickém stylu. Za návštěvu také stojí katedrála, jejíž okna jsou zhotovena ze skleněných ploch složených z různobarevných skel s různými ornamenty, tzv. vitráží. Katedrála byla vybudována v letech 1833-1869 a její celé jméno zní *La Catedral de la*

---

²¹¹ Dostupné 26.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=89%3Acienfuegos&catid=29%3Adestinos&Itemid=58&lang=es.

²¹² Dostupné 26.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=89%3Acienfuegos&catid=29%3Adestinos&Itemid=58&lang=es.

Purísima Concepción. Stojí naproti *Parque Martí*. Zájemci o muzea mohou navštívit *Museo Provincial* a nebo také *Palmira Yorubá Pantheon*. Museo Provincial nabízí pro návštěvníky expozice s porcelánem a také nábytkem. Palmira Yorubá Pantheon je muzeum věnované náboženství zaměřené na afro-katolický synkretismus. Nejen dětem, ale všem, kteří mají rádi vodní živočichy, udělá jistě radost návštěva zdejšího delfinária. V laguně se slanou vodou se zde starají o delfíny a také o lachtany.

Cienfuegos je také jedním z hlavních kubánských přístavů, který slouží jako centrum obchodu s cukrovou třtinou, tabákem a kávou.

Během Kubánské revoluce zde došlo k povstání proti Fulgencio Batistovi, následně, dne 5. září 1957, bylo bombardováno.

V roce 2005 bylo historické centrum města Cienfuegos zapsáno na seznam památek světového dědictví UNESCO. Představuje architektonický celek, který reprezentuje nové myšlenky rozvoje v oblasti městského plánování, co se týče moderního vzhledu, pořádku a hygieny.²¹³ Mezi památky UNESCO byly zařazeny: radnice města, Ferrer Palác, škola San Lorenzo, dřívější lyceum a některé vilové domy.

---

²¹³ Dostupné 28.6.2010 na webových stránkách: <http://whc.unesco.org/en/list/1202>.

7.10 Granma

Provincie Granma vytváří jeden z břehů neobyčejně rozlehlé zátoky Bahía de Guacanayabo. V Hlavním městě Bayamo vznikla první píseň trubadúrů *La Bayamesa*, která se stala národní hymnou Kuby.

Bayamo je spojováno s válkami za nezávislost. Je rodištěm Carlose Manuela de Céspedes, který je považován za jednoho z hlavních bojovníků za nezávislost země. Carlos Manuel de Céspedes del Castillo, přezdívaný Otec vlasti, byl kubánský právník, ale především pěstitel tabáku. „Dne 10. října 1868 vyhlásil v *Grito de Yara* (Provolání z Yara) cíle povstalců. Zdůvodnil boj za nezávislost neochotou Španělska přiznat Kubáncům základní politická práva a útlakem v hospodářské sféře. To byl počátek tzv. Desetileté války či První války za nezávislost.“²¹⁴

Na jihozápadním okraji pobřeží Granmy leží *Las Coloradas*, místo, kde přistála slavná plachetnice Granma, na jejíž palubě cestovala skupina revolucionářů vedených Fidelem Castrem. Právě zde začala jejich válečná pout'. Dnes je loď vystavena v Muzeu revoluce, které zřídili Kubánci v bývalém prezidentském paláci.

V provincii Granma, nedaleko od hlavního města se nachází město Manzanillo. Manzanillo je přístavním městem na východě Kuby, je situováno na pobřeží u zálivu Guacanayabo nedaleko ústí řeky Cauto, nejdelší řeky Kuby, jejíž délka je 250 km. Pobřeží lemují korálové útesy *Cayo de Manzanillo* a *Cayo Perla*, které omezují vjezd do zálivu. Ve městě žije okolo 128 000 obyvatel. Turisté se mohou do této provincie dopravit letecky. Nejbližší letiště Sierra Maestra spadá přímo pod správu města. Manzanillo má výborné námořní podmínky a je jednou z oblastí, kde se prezentuje tradiční *son*, oblíbený hudební styl, který vznikl ve východní části Kuby a je základem moderní salsy.²¹⁵ Son cubano se ve světě proslavil okolo roku 1930. Typickými nástroji pro tento hudební žánr jsou kytara, bongo, trubka a další.

Provincie Granma je proslavena svými korálovými útesy, kterých se zde nachází několik, strmými útesy, mořskými terasami, přírodními parky jako je *Desembarco del Granma*, jeskyněmi a hlavně také plážemi pokrytými pískem tmavé barvy. Zmíněný národní park Desembarco del Granma lze najít v jihovýchodní části Kuby, u mysu Cabo Cruz. Vyniká vyvíjejícím se krasovým reliéfem a vyvýšenými mořskými terasami,

---

²¹⁴ OPATRŇY, Josef. *Kuba*. ...s. 46. [cit. 2010-11-26].

²¹⁵ Dostupné 29.6.2010 na webových stránkách: http://www.mamborama.com/cuba_music.html.

představuje tak globální příklad geologických procesů. V roce 1999 byl zapsán do světového dědictví UNESCO mezi přírodní památky.²¹⁶

Pokud v této provincii chtějí turisté zůstat na několik dní, je jim doporučováno vybrat si jeden z hotelů v Marea del Portillo, což je nejvýznamnější turistické letovisko v oblasti Granma.²¹⁷ Resort se rozkládá na jihovýchodním pobřeží ostrova a je obklopen kokosovými a jinými palmami. Na úpatí hor Sierra Maestra se táhne dva kilometry dlouhá pláž *Playa Marea del Portillo* pokrytá černým pískem. Malý ostrůvek *Cayo Blanco* je od pláže vzdálený asi půl kilometru. Ostrov je zajímavý tím, že je zde mělko. Voda není hluboká, i přesto, že člověk ujde od pobřeží třeba sto metrů. Vypadá to, jako by zde lidé chodili po vodě. Je možné se tady potápět a provozovat i jiné vodní sporty a aktivity, které jsou připraveny speciálně pro turisty. Mohou se zde například prohánět po vodě na motorových člunech. Návštěvníkům se nabízí potápění se ke staré galeoně se 36 kaňony nebo k jiným lodím. Jednou z těchto lodí byl bitevní křižník *Cristóbal Colón*, patřící do válečného loďstva španělského admirála Cervera, která se účastnila španělsko-americké války ke konci 19. století. Admirál Cervera prohrál námořní bitvu proti americké flotile u zálivu Santiago de Cuba a raději nechal svoji loď potopit svou posádkou. Na okraji východního regionu u Cabo Cruz se lidem při potápění naskytne pohled jako z pohádky. V okolí korálových útesů mohou vidět velké množství různých druhů ryb, které se zde vyskytují, a také korálů a mořských hub.²¹⁸ Ti, kdo nemají rádi potápění, mají možnost zajezdit si na koni nebo se projít stezkami k vodopádům.

Přibližně dvě hodiny cesty od Marea del Portillo se nachází již výše zmíněný národní park Desembarco del Granma s překrásnými vodopády s velkým spádem. Směrem k městu Santiago de Cuba nedaleko od regionu, se v pohoří Sierra Maestra tyčí s téměř 2000 metry nad mořem nejvyšší vrchol Kuby *Pico Turquino*. Vrchol je ukrytý v národním parku Pico Turquino. Pokud se sem chtějí lidé podívat, musí zaplatit vstupné do parku. Na prohlídku mohou návštěvníci pouze s průvodcem, který jim má zajistit bezpečný návrat. Poplatek zahrnuje průvodce, jídlo a ubytování v horách.²¹⁹

---

²¹⁶ Dostupné 29.6.2010 na webových stránkách: <http://whc.unesco.org/en/list/889>.

²¹⁷ Dostupné 29.6.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=94%3Agranma&catid=29%3Adestinos&Itemid=64&lang=es.

²¹⁸ Dostupné 1.7.2010 na webových stránkách: <http://www.cubahotelbookings.com/hotel-list.asp?IID=1&dID=62>.

²¹⁹ Dostupné 1.7.2010 na webových stránkách: http://www.cubafortravel.com/pico_turquino.php.

7.11 Holguín

Provincie Holguín, třetí nejlidnatější provincie Kuby po Ciudad de la Habana a Santiago de Cuba. Je situovaná na severovýchodě ostrova, severním směrem od východního kraje Kuby, mezi dvěma provinciemi, Guantánamo na východě a Las Tunas na západě. Na severu ji omývá Atlantický oceán a na jihu hraničí s provincií Granma. Hlavní město oblasti je stejného jména, Holguín. Provincie má výhodnou geografickou polohu, pobřeží dlouhé asi 350 km je plné nádherných pláží. Některé z nich se táhnou až k zátokám *Banes*, *Gibara* a *Nipe*.²²⁰ O těchto plážích se říká, že patří k nejmalebnějším v Karibském moři. Voda je zde teplá a klidná a především má krásnou tyrkysovou barvu. Ve vodě je možné spatřit různé druhy korálů. Pláže jsou obklopené hustou zelení. Prostředí dělá na návštěvníky úžasný dojem. V severní části provincie jsou velmi oblíbené pláže *Guardalavaca*, *Playa Esmeralda* a *Don Ligo*.

Část této oblasti pokrývají lesy. Turisté tak mají příležitost vystoupit na horu *Loma de la Cruz* na jejímž vrcholu je vztyčený velký dřevěný kříž. Obyvatelé Holguínu zde pořádají každoročně tradiční lidové slavnosti. Případně mohou navštívit přírodní park *Bahía de Naranjo* a nebo přírodní park *Cayo Saetía*, kde žijí volně létající papoušci a další zvěř, jako jsou divocí kanci, antilopy, zebry, divocí býci, pštrosi, apod. Díky dosavadní ochraně se zde dosud vyskytuje původní fauna a flora. Park funguje jako pralesní safari, návštěvníci mají k dispozici auta k ochraně proti zvěři.²²¹

Provincie Holguín se může těšit z rychlého rozvoje turistické infrastruktury, který tady v posledních letech panuje.

Mořeplavec Kryštof Kolumbus připlul dne 28. října 1492 ke kubánskému pobřeží do zátoky *Bariay*, která patří do provincie Holguín. Zde, nedaleko břehu zakotvil se všemi třemi karavelami *Santa Maríou*, *Pintou* i *Niňou* a poté, co se prošel po okolí, nazval Kubu těmito slovy: "la tierra más hermosa que ojos humanos vieron"²²², které mohou být přeloženy jako: nejkrásnější země, jakou kdy lidské oči spatřily nebo také: nikdy jsem nic krásnějšího nespátřil.

Město Holguín nabízí široký výběr zábavy a trávení volného času. Návštěvník si sám zvolí, jestli chce prozkoumat město a dozvědět se něco o jeho historii, vidět jiná pobřežní města patřící do této provincie, vyzkoušet si nějaký vodní sport či jiné aktivity,

---

²²⁰ <http://www.holguin.cu/categorias/geografia/holguin/geograf%EDa.htm>.

²²¹ Dostupné 2.7.2010 na webových stránkách: <http://www.dtcuba.com/ShowReport.aspx?c=231>.

²²² Dostupné z: http://espanol.cuba.com/cuba_detalle_1809_cayo_bariay_y_playa_guardalavaca.html [cit. 2010-7-2].

kteřé jsou nabízeny, projít se v parku Bahía de Naranjo, Pinares de Mayarí nebo si vyjít do dalších lesů, případně navštívit ostrůvek Cayo Saetía.

7.12 Las Tunas

Jedna z provincií Kuby. Hlavní město provincie nese název Victoria de Las Tunas, ale obvykle bývá nazýváno jen Tunas a nebo Las Tunas. Asi nejzajímavější památkou ve městě z pohledu cestovního ruchu jsou domy se střechami v nekoloniálním stylu. Střechy jsou pokryté přírodními taškami, ale jejich fasády jsou vyzdobeny ve stylu art-deco. Přímo město Las Tunas jiným způsobem není příliš turisticky zajímavé. Nemá žádnou dlouhou historii ani moc kulturních památek. I přesto návštěva tohoto města může být pro některé turisty atraktivní. Především pro ty, kteří si chtějí užít pláže turisticky nevyhledávané nebo zažít den s místními obyvateli a vyzkoušet si tak opravdový kubánský život. Oblast v jižní části Kuby pokrývá více než 35 nádherných pláží, které jsou turisty téměř nedotčené. Písek na plážích je omýván vodou z Atlantického oceánu. Turistický komplex *Covarrubias* je od hlavního města této provincie vzdálen asi devadesát kilometrů. Ihned u pláže zde bylo vystavěno několik hotelů, je tedy z čeho vybírat. Turisté se mohou těšit na tropické slunce, jemný světle hnědý písek, nedotčenou přírodu a také na korálové útesy táhnoucí se v délce šesti kilometrů, v nichž se vyskytuje mořská fauna, jako jsou různé houby, ale také černé korály. Asi za nejznámější z pláží, které se nachází v resortu Covarrubias, je považována la *Playa Covarrubias* na severním pobřeží této provincie. Pokud do této oblasti turisté z jiných zemí světa zavítají, obvykle zamíří na tuto pláž. Je totiž jednou z nejhezčích pláží situovaných ve východní části Kuby. Je zde teplá voda tyrkysové barvy, pláž pokryta bílým pískem a chráněna asi tři kilometry dlouhým korálovým útesem.²²³

Volný čas se dá v této oblasti využít různě. Turisté se mohou opalovat na pláži a koupat v moři, potápět se, projet se na katamaránu nebo se věnovat různým sportům, zahrát si volejbal, tenis, zacvičit aerobik, udělat si vyjížďku na kole podél pobřeží. Večer mohou zajít shlédnout kubánskou show nebo si zatancovat na diskotéce.

---

²²³ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách: <http://www.cuba-junky.com/las-tunas/>.

V provincii Las Tunas se každý rok v měsíci červnu koná tzv. „Cucalambeana Festival“, kde se setkávají různí básníci a zpěváci ze všech částí Kuby, aby oslavili svátek poezie. Během festivalu se zpívají písně Cucalambe.²²⁴

Asi šedesát kilometrů vzdálená od města Las Tunas se tyčí hora *Monte Cabaniguán*. Geograficky spadá pod město Jobabo. Monte Cabaniguán je chráněnou oblastí. Mezi bažinami se nachází krásná příroda s různorodými biologickými druhy. Roste zde velké množství květin, a co se týká fauny, vyskytuje se tady druh krokodýla amerického, z latinského názvu *Crocodylus acutus*, který je chráněný po celém světě.²²⁵ Znalci poukazují na to, že Monte Cabaniguán je jediným místem na světě, kde tento druh krokodýla přežívá od dávných dob. V dnešní době je krokodýl americký považován za jeden z nejcennějších druhů živočichů, kteří se na Kubě vyskytují. K životu mu svědčí zdejší vlhkost udržovaná častými dešti. Je možné spatřit i další tvory žijící v této oblasti. Prostředí je ideálním místem pro život leguánů, kteří se plazí po větvích stromů a když se objeví neznámá osoba, mají schopnost se skrýt tak, aby byli neviditelní. Procházejí se zde plameňáci, volavky, z malých zvířat například ještěrky nebo krabi. Obrovský prostor vyplněný pouze zelenými rostlinami a vodou dává příležitost k volnému létání papouškům, datlům a jiným opeřencům. Zpěv ptáků vyjadřuje přirozeně zdejší každodenní život.²²⁶

---

²²⁴ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách: <http://www.cuba-junky.com/las-tunas/>.

²²⁵ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=92%3AAs-tunas&catid=29%3Adestinos&Itemid=62&lang=es.

²²⁶ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:

http://www.trabajadores.cu/secciones/cuba/cuba_por_dentro/monte-cabaniguan-el-mayor-refugio-de-fauna-de-las-tunas.

7.13 Villa Clara

Provincie Villa Clara je situována v centru ostrova Kuby. Na severu tvoří hranici Atlantický oceán, na jihu hraničí s provincií Cienfuegos, na východě s provincií Sancti Spíritus a na západě s provincií Matanzas. Hlavní město provincie Villa Clara je město Santa Clara. Horské hřebeny Escambray se táhnou přes tuto oblast a dále směrem k Cienfuegos a Sancti Spíritus. Tato destinace vhodná pro cestovní ruch je situovaná na rozloze necelých 8 tisíc kilometrů čtverečních, kde žije více než 800 tisíc obyvatel. Villa Clara je známá ostrůvky, kterých má na svém území několik set. Lze je spatřit na severním pobřeží provincie a jsou součástí souostroví *Sabana-Camagüey*. Uvádí se, že jich je zde okolo pěti set. Mezi ně patří ostrůvky *Cayos Santa María*, *Cayo Las Brujas* a nebo *Cayo Ensenachos*.²²⁷ Tyto jsou asi nejznámější. Kolem ostrůvků se táhnou korálové útesy, na nich jsou krásné pláže pokryté bílým pískem na ploše dlouhé okolo sedmnácti kilometrů. U moře, které díky stínům střídá barvy modrou a zelenou a je krásně průzračné, byla vybudována turistická letoviska. U Cayo Las Brujas je postaveno letiště na kterém mohou přistávat letadla malé a střední velikosti. Cayo Ensenachos se také přezdívá *La Rosa Blanca de Jardines del Rey*, v překladu něco jako Bílá růže královských zahrad. Tuto přezdívku ostrůvek dostal díky velkému množství různorodých podmořských druhů a hojně se vyskytujícím korálům, které vytvářejí různé formace. Místo je ideální pro podmořské aktivity, jako je potápění nebo pořizování fotografií fauny i flory.²²⁸

Hlavnímu městu provincie Villa Clara, nazvané Santa Clara se přezdívá *La ciudad del Che*, v překladu jako Město Che, kvůli své historii spojené s legendou ostrova, hrdinským válečníkem Che Guevarou. Památník, kde jsou zároveň uloženy jeho ostatky a monument obrněného vlaku, mají připomínat jeho památku.

V provincii Villa Clara je mnoho míst, která stojí za spatření. Město San Juan de los Remedios, obvykle nazýváno pouze ve zkráceném tvaru Remedios, jehož historické centrum bylo prohlášeno národní památkou, bylo založeno Španěly na severním pobřeží Kuby. Historické centrum města se rozkládá okolo náměstí Plaza Martí. Budovy se

---

²²⁷ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=88%3Avilla-clara&catid=29%3Adestinos&Itemid=57&lang=es.

²²⁸ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=88%3Avilla-clara&catid=29%3Adestinos&Itemid=57&lang=es.

pyšní koloniální architekturou. Kostel, *La iglesia de San Juan Bautista de Remedios*, má své místo na náměstí od roku 1692. Tento kostel je nejstarším ze všech na Kubě díky tomu, že byl postaven na základech toho původního z roku 1570.²²⁹

Turisté by si také neměli nechat ujít návštěvu jezera *Hanabanilla*, což je jediné uměle vytvořené jezero v zemi, minerálních lázní *Elguea*, parku *Leoncio Vidal*, v němž se dosud konají koncerty pro publikum. Památky vznikly během různých období historie a budovy jsou zde postaveny v neoklasickém a koloniálním stylu. Milovníci kultury by neměli vynechat návštěvu divadla *La Caridad* a lidé, kteří se rádi dozvědí něco nového, by měli zavítat do muzea dekorativních umění nebo do Martího knihovny pojmenované po stejnojmenném Kubánci, na tomto ostrově velice populárním.²³⁰

7.13.1 Cayo Largo

Ostrůvek Cayo Largo, celým názvem *Cayo Largo del Sur*, se nachází na východním okraji souostroví *Canarreos*, v Karibském moři. S délkou asi 25 kilometrů, je druhým největším ostrovem na tomto souostroví. Od hlavního města Havana je vzdálen 177 kilometrů, od města Cienfuegos 125 kilometrů a od ostrova Isla de la Juventud asi 135 kilometrů.²³¹ Ostrůvek oplývá překrásnou přírodou, je ideální na procházky a díky průzračné hladině se výborně hodí pro potápění. Průzračná voda je ovšem pouze v jižní části ostrova. Voda v severní části je zakalená kvůli mořským sedimentům, které se dostávají na povrch. Cayo Largo je vápencový ostrov, který vznikl z pozůstatků mořských organismů, stejných, z nichž se vytvořily korálové útesy. Jeho formování trvalo několik milionů let. Živé korálové útesy, které tady lze najít, se staly atraktivními pro turisty. Severní část ostrova je porostlá mangrovníky. Koncem roku 2001 byl ostrov zasažen hurikánem *Michelle*.

7.13.2 Cayo Coco a Cayo Guillermo

V průběhu let 1513 a 1514 byly různé ostrovy na Kubě pokřtěny na počest krále Ferdinanda Aragonského názvem *Los Jardines del Rey*, v překladu Královské zahrady.

---

²²⁹ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách: <http://www.planetware.com/cuba/san-juan-de-remedios-remedios-cub-vc-r.htm>.

²³⁰ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách: http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=88%3Avilla-clara&catid=29%3Adestinos&Itemid=57&lang=es.

²³¹ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách: http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=87%3Acayo-largo&catid=29%3Adestinos&Itemid=56&lang=es.

Mezi nejznámější z těchto ostrůvků patří právě *Cayo Coco* a *Cayo Guillermo*. Tyto dva ostrovy se nacházejí v centrální části Kuby, na severu provincie nazvané Ciego de Ávila, mezi dvěma provinciemi Camagüey a Sancti Spíritus. Zdejší příroda a prostředí umožňují turistům užít si nádhernou dovolenou na plážích obklopených korálovými útesy. Blízkost moře, ale i lesů dává na výběr mezi potápěním a jiným vodními sporty nebo prohlídkou fauny a flory, které se vyskytují v místních lesích. Typickým představitelem živočichů, kteří zde žijí, jsou plameňáci. V oblasti byly hned u pláže vybudovány moderní čtyř a pěti hvězdičkové hotely. Díky historickým a kulturním památkám, které lze spatřit ve městech Morón a nebo Ciego de Ávila, si turisté mohou vybrat, jaké aktivitě se na své dovolené budou chtít věnovat. Chvilé jim zpříjemní i restaurace a zábavní podniky.²³²

---

²³² Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:
http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=91%3Ajardines-del-rey&catid=29%3Adestinos&Itemid=60&lang=es.

7.14 Guantánamo

Provincie je nejvýchodnější region Kuby. Na jeho území se nachází *Národní park Alejandro de Humboldt*, který byl díky své jedinečné krajině vyhlášen světovou památkou UNESCO a také hlavním jádrem biosférické rezervace *Cuchillas del Toa*. Na jižním kraji pobřeží vyrostly mořské květinové záhony. Tyto terasy jsou považovány za jedny z nejkrásnějších v zemi.²³³ Část území provincie dodnes slouží jako vojenská základna Spojených států amerických.

V provincii Guantánamo je město Baracoa, původní název zní *Nuestra Señora de la Asunción de Baracoa*. Toto město bylo v roce 1512, jako první na Kubě, vybudováno Španěly. Bylo založeno španělským dobyvatelem Diego Velázquezem.

Baracoa bylo zvoleno jako první hlavní město a také první biskupství. Do Baracoy je přístup přes viadukt se zatáčkami, *La Farola*, který byl postavený na začátku šedesátých let a který tvoří 11 mostů. Tyto mosty jsou pověšeny v prostoru ve výšce 600 metrů nad mořem. Je to jediné místo na ostrově, kde se vyskytují polopouště. Baracoa je zároveň i přístavem. Byly zde postaveny letiště mezinárodního typu i místní letiště určené pro středně velká a malá letadla.

V Baracoa si turisté mohou vyrazit na prohlídku tvrze *Matachín*, která dříve sloužila jako koloniální opevnění. Hrad *Seboruco* byl později přeměněn na luxusní hotel. Zajímavou prohlídku nabízí obecní muzeum. Mezi chráněné území této provincie patří kromě národního parku Alejandro de Humboldt a viaduktu La Farola také stolová hora *El Yunque de Baracoa* a malé kopce vytvořené ze sopečných hornin *Los Monitongos*.²³⁴

---

²³³ Dostupné 3.7.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=66&lang=es.

²³⁴ Dostupné 4.7.2010 na webových stránkách:

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=97%3Aguantanamo&catid=29%3Adestinos&Itemid=66&lang=es.

8. Sexuální turistika

Součástí cestovního ruchu je i tzv. sexuální turistika. Sexuální turistikou lze v lépe znějící podobě označit obyčejnou prostituci, která je součástí komerčního sexu. Prostituce je činnost, která byla již v dávných dobách často kriminalizována.²³⁵ Jedná se o jedno z nejstarších řemesel, které bývalo a do dnešní doby je vykonáváno.

Představitelé společnosti, kteří se chtějí prostituce za každou cenu zbavit, touží po zavedení trestních sankcí proti jednotlivým ženám, které se tomuto povolání věnují. Je všeobecně známo, že žádný zákon nevytlačí prostituci ze společnosti.

Prostituce existuje ve všech zemích světa. Ženám, které se této činnosti věnují, přináší velké obnosy peněz. Naopak bohatí muži, kteří si tyto ženy mohou dovolit zaplatit, si tímto vynahrazují své nesplněné potřeby a také si dokazují, že mají peníze, které mohou ve velkém množství utrácet, a díky tomu předvádí svou nadřazenost vůči ostatním lidem.

Prostituce je známá jako fenomén, se kterým se setkáváme ve všech částech světa a v každé době. V historii jsou známy chrámové prostitutky starověkých civilizací, nebo biblická svatá Magdaléna. Popisována je masová prostituce, která byla součástí středověkých katolických církevních sněmů.²³⁶

K pochopení prostituce současné doby, je třeba věnovat pozornost pozici, kterou měla v období tzv. viktoriánské morálky nebo-li klasického křesťanského puritanismu, kdy existoval dvojnásobný mravní standard. Konzum sexu byla pouze mužská záležitost. Ženy měly sehrát roli poskytovatelek sexu.

Žena, která byla manželkou a matkou, představovala čistotu, tzv. asexuální symbol, zatímco prostitutky byly jejich protipólem. Sex byl rysem těchto zkažených žen, jak byly prostitutky označovány.²³⁷

Doc. Jaroslav Zvěřina, ve své knize *Lékařská sexuologie* uvádí: „sex za peníze je typickou kulturní pseudopotřebou. Je projevem konzumního postoje k sexualitě, který by měl být v moderních společnostech spíše oslabován, než posilován.“ Dále tvrdí, že „kontakt s prostitutkou připouští 10 – 30% mužské populace. Většina těchto kontaktů je příležitostná a ojedinělá. Nejde tedy o předmět základní potřeby, jak se někdy tvrdí.“²³⁸

²³⁵ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. Praha: H&H, 1992, s. 164.

²³⁶ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 165.

²³⁷ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 165.

²³⁸ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 166. [cit. 2010-8-9].

Sexuální turistika, jak již z označení vyplývá, je podoba turismu nebo také jeden ze způsobů cestování po světě se sexuálním podtextem.

Tato podoba turistiky může být pro turisty nebezpečnou zábavou. Turista se může nakazit nějakou banální pohlavní nemocí a rozšířit ji dále mezi lidi i do jiných lokalit, do země, kam pojede poté. V horším případě může dostat smrtelně nebezpečnou nemoc AIDS, která znamená vysoké nebezpečí jak pro nakaženého jedince, tak především pro ostatní lidi se kterými se dostane do styku a to hlavně v případě, kdy nakažený netuší, že je touto nemocí infikovaný. Prostitutky mohou nechtěně otěhotnět nebo v horším případě se mohou také nakazit nějakou sexuálně přenosnou nemocí. Rizika těchto nemocí je možné zmírnit používáním prezervativů a jiných bezpečnostních pomůcek, apod.²³⁹ Prostitutky a jejich pasáci šířili teorii, že provozují tzv. bezpečnou a čistou prostituci. Těmito způsoby se snažili udržet ekonomicky velmi výnosnou činnost, která nemůže být nikdy bezpečná.²⁴⁰

V této podobě turismu existují tzv. kriminogenní faktory, kdy může dojít při poskytování sexuálních služeb ke zvýšenému výskytu násilné kriminality. Této aktivitě se nejen na Kubě, ale i v dalších zemích, kde se sexuální turistika vyskytuje, věnují převážně mladí lidé. Na Kubě, ale i jinde, se navíc můžeme setkat s tím, že rodiče buď nutí své děti, nebo je jinak povzbuzují, aby nabízeli svá těla. Tím pro své příbuzné vydělávají jinak těžko dostupnou měnu a mohou si tak dovolit nakoupit potraviny a další věci nutné pro život.

Podle Jaroslava Zvěřiny existují v dnešní době ve světě tři základní modely. Jeden tuto činnost staví mimo zákon a kriminalizuje ji. Poukazuje na nesnadnou úlohu soudů a kriminalistů, kteří mají za úkol prostituci trestat. Zdůrazňuje, že i u případů trestního kuplířství, které jsou jednoznačné, je těžké tyto jedince potrestat. Kromě toho, prostituci, která je provozována v ilegalitě, lze velmi těžko dokázat.²⁴¹

Dalším modelem má na mysli zavedení reglementované prostituce, kdy je prostituce povolena a vedena jako živnost nebo podnikání. Ženy vykonávající tuto činnost se musí pravidelně podrobovat preventivním prohlídkám.

Nejvíce nebezpečná je oblast neorganizované prostituce, která také bývá nazývána „heroinová prostituce“.

---

²³⁹ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 166.

²⁴⁰ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 166.

²⁴¹ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 167.

Jaroslav Zvěřina ve své knize *Lékařská sexuologie* uvádí, že trestat prostituci nemá význam a ani oficiální vnučená reglementace by nic nevyřešila. Podle něj by bylo nejlepší, kdyby se tím stát nezabýval a spíše kladl důraz na stíhání kuplířství. Co se týká prostitutek a jejich klientů, podle něj by se mělo dbát na jejich sexuální výchovu.²⁴²

Moderní státy jsou víceméně bezradné, pokud se jedná o postoj k prostituci. Neexistují žádné ideální organizace a právní úpravy zabývající se touto oblastí. Podle Zvěřiny se při uvažování o zaujmutí postoje k prostituci vychází z těchto bodů.²⁴³

- Klienti prostitutek rozhodují o výnosnosti této činnosti a o její hygienické a estetické úrovni, nicméně o těchto klientech existuje minimum informací.
- Hlavním důvodem prostituce je poptávka klientů po této činnosti, především mužské populace.
- Riziko prostituce je především šíření pohlavních nemocí od prostitutek na klienty a opačným způsobem.
- Prostituce není a neměla by být kriminalizována, v případě rozhodnutí státem o potrestání by měly být postiženy obě strany – prostitutka i zákazník.
- Všeobecný náhled na prostituci je negativní, neexistují zde pozitivní podoby této činnosti.

---

²⁴² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 168.

²⁴³ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. ...s. 166.

8.1 Sexuální turistika na Kubě

Někteří turisté při svých cestách využijí nabídek prostitutek, které potkají. Jiní přijíždějí na ostrov cíleně za touto zábavou. To se týká především velmi zámožných klientů z různých koutů světa. Dříve se jednalo především o občany Spojených států amerických, nyní se klienty stali Evropané, Kanadčané a lidé z dalších států světa.

Kuba patří mezi nejpobulárnější sexuální turistické destinace na světě. V žebříčku popularity zveřejněném v roce 2008 na internetovém portálu *Sex Tourism* se na prvním místě mezi všemi zeměmi světa umístilo Thajsko, následují Filipíny a na třetím místě je uvedena Kuba.²⁴⁴ Turisté do těchto států jezdí především kvůli levným cenám. Tedy i ceny sexuálních služeb nemohou být nastaveny tak vysoko jako například v zemích Evropy, kde je vyšší úroveň ekonomiky. Centry sexuální turistiky jsou obvykle hlavní města, kam přijíždí nejvíce zahraničních turistů. Na Kubě se jedná o Havanu. Většina prostitutek pracuje v ulicích města sama pro sebe, některé jsou vedeny pod různými soukromými agenturami a jiné pracují v nočních klubech. I přesto, že Kuba není na prvním ani druhém místě na tomto ne zrovna hezky znějícím žebříčku, pořád se vyskytuje velmi vysoko a prostituce, hlavně dětská, se na ostrově neřeší.

Na Kubě bylo po vítězství revoluce v roce 1959 okolo 100 000 žen, které se živily prostitucí, přičemž ostrov v té době obývalo asi 6 milionů obyvatel. Tyto prostitutky se na Kubě nazývaly „jineteras“, ve španělštině „jineterismo“ znamená prostituce zaměřená na zahraniční turisty.²⁴⁵ Podle encyklopedie U.T.E.H.A., vydané v Mexiku, pojem „jineterismo“ znamená boj v krutých podmínkách: „este término es la forma en que popularmente se le ha llamado en estos años en Cuba a la persona que busca „resolver“ necesidades de cualquier índole relacionadas con personas que pudieran satisfacer dicha necesidad de forma rápida (fundamentalmente individuos con acceso a divisas y extranjeros o que ostentan algún cargo, etc.)“²⁴⁶. Byla zde snaha o vymýcení této činnosti, která údajně byla provozována kvůli špatnému ekonomickému a politickému systému v zemi a problémy s nimi spojenými.²⁴⁷

---

²⁴⁴ Dostupné 17.8.2010 na webových stránkách: <http://www.novinky.cz/cestovani/153469-zebricek-nejpopularejsich-destinaci-sexualni-turistiky-na-svete.html>.

²⁴⁵ *Diccionario de uso del español actual Clave*. Madrid: Ediciones SM, 2002, s. 1155.

²⁴⁶ ROBLEDO, Luis. *Cuba: Jóvenes en los 90*. Cuba: Casa Editora Abril, 1999, s. 324. [cit. 2010-8-16].

²⁴⁷ ROBLEDO, Luis. *Cuba: Jóvenes en los 90*. ...s. 323.

Proto byl vytvořen nový sociální projekt zaměřený na pomoc lidem a speciálně těm, kteří se prostituci věnovali. Padly návrhy různých strategií na vymýcení prostituce. Jednalo se o uzavření nevěstinců a následné péči o prostitutky, ale také o jejich děti, aby se této činnosti v budoucnosti vyhýbaly. Pozorností, která se těmto ženám prodávajícím svá těla měla dostat, byla především nabídka nové práce, užitečnější pro společnost. Vznikl sociální projekt, který se týkal alfabetizace společnosti. Zaměřil se i na místní prostitutky, které se měly vzdělávat. Nejdřív se měly naučit psát, aby poté mohly vykonávat smysluplnější zaměstnání.

Díky tomuto projektu, který se stal účinným, se ve velké míře zmenšila činnost prostituce. Bohužel, jen dočasně.

Zejména po rozpadu Sovětského svazu, po roce 1990, kdy se Kuba z hlediska ekonomiky propadá na dno, prostituce se stává jedním z mála řešení, jak místní obyvatelé mohou získat americké dolary a tím si taky zajistit lepší život už v tak špatných životních podmínkách.²⁴⁸ Díky této tvrdé měně, jak ji Kubánci nazývají, si mohou dovolit nakoupit více jídla, které je jinak pouze na příděl. Také mají možnost koupit si i jiné než jen základní suroviny a mohou si nakoupit další věci nutné k životu jako je oblečení, apod.

Komunistický režim na Kubě se nechtěl smířit se vzniklou situací a snažil se něco se svou špatnou ekonomikou udělat. Nejlepší řešení bylo podpořit místní turismus. Nicméně, podoba turismu, která se jevila jako neoptimálnější, byl sexuální turismus. Vlášda začala představovat zahraničním turistům kubánské ženy. Prezentovala je jako ženy velmi přátelské a inteligentní, které mají velice dobré vztahy se zahraničními turisty.

Ženám, které se věnovaly prostituci neboli jineterismu, bylo obvykle mezi dvaceti a dvaceti čtyřmi lety. Přesto existovalo vysoké procento dívek mladších, které se tomuto povolání věnovaly. Obecně nebyly charakterizovány tím, že by příslušely k určité rase, která prostituci vykonávala, ale podle průzkumů v povolání prostituce převažovaly ženy a dívky bílé rasy. Také se prostitucí živilo více těch dívek, které byly svobodné a dosud neměly své vlastní děti.²⁴⁹

Samy sebe nenazývají prostitutkami, ale říkají si „luchadoras“ nebo přímo „jineteras“, přičemž ve společnosti tento výraz znamená bavit se, poznávat nové lidi a nová místa, užívat si.

---

²⁴⁸ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>.

²⁴⁹ ROBLEDO, Luis. *Cuba: Jóvenes en los 90. ...s.* 324.

Často se stává, že vztah prostitutky a klienta neskončí jen s vykonáním její práce, ale vznikne mezi nimi vztah. Existuje totiž spousta cizinců, kteří se rozhodnou najít si zde na Kubě svoji budoucí manželku a matku svých dětí, například proto, že ve své zemi nemohli najít tu pravou. Kubánské dívky a ženy se naopak chtějí dostat z tohoto ostrova pryč, i touto formou si hledají muže, se kterými budou moci odjet z Kuby, opustit práci prostitutky a začít žít nový život, který by byl lepší než ten dosavadní. Navzájem si tak pomohou a oba mohou být šťastni.

Na Kubě jsou i prostitutky vzdělané, není to tak, že by se prostitucí živily dívky, které by neuměly číst, psát a nechodily do školy jako například v jiných zemích, kde prostituce také existuje a kde dívky nemají možnost vzdělávat se. Na Kubě byla ustanovena povinná školní docházka a je zde stoprocentní alfabetizmus, takže ty, které se věnují prostituci, mají minimálně základní vzdělání a často vystudovaly i střední školu. Někdy se stává, že i univerzitně vzdělané dívky se snaží si finančně přilepšit a proto se věnují této práci.

Nemají žádné vazby na politické subjekty ani na sociální podniky a veřejně vychvalují své nezávislé povolání.²⁵⁰

V knize „*Jóvenes en los 90*“ autor popisuje výpovědi samotných prostitutek, které říkají, že díky prostituci mohou rychle a snadno získat peníze. Prostituce pro ně představuje rychlý způsob, jak uspokojit svoje ekonomické potřeby i potřeby rodiny. Dívky, které se živí nebo si přivydělávají touto formou, potvrzují, že za provozování prostituce dostanou mnohem víc peněz než by si vydělaly v práci. Díky vydělaným penězům se poté mohou lépe začlenit do společnosti. Peníze jsou na Kubě chápány jako tzv. klíč, který otevírá bránu konzumu. Pomocí peněz si mohou Kubánci nakoupit potraviny a další věci potřebné k životu, ke kterým jinak nemají přístup.²⁵¹

Kubánské prostitutky se snaží při své práci co nejvíce si chránit své zdraví před různými přenosnými pohlavními nemocemi, jako jsou například AIDS, kapavka, apod. Autor v knize „*Cuba: Jóvenes en los 90*“ připomíná, že i přesto, že v posledních letech vzrostl počet nakažených pohlavními nemocemi, kubánské prostitutky nejsou obvykle těmi, které přenášejí tyto nemoci na své klienty.

Sexuální turistika na Kubě se stávala čím dál tím oblíbenější, postupem času se Kuba dostala na první místo na světě v žebříčku popularity cestovního ruchu této

---

²⁵⁰ Dostupné 11.8.2010 na webových stránkách:

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>.

²⁵¹ ROBLEDO, Luis. *Cuba: Jóvenes en los 90*. ...s. 325.

podoby. Do ostatních zemí světa se začaly šířit zprávy o kubánských ženách, především mulatkách, které jsou schopny udělat prakticky cokoli, aby se o ně turisté zajímali a platili jim za jejich služby v amerických dolarech tolik potřebných a oblíbených mezi Kubánci.

Díky rozmachu této podoby turistiky si na ostrov v roce 1991 kubánská vláda mohla pozvat světoznámý časopis *Playboy*, ve kterém byly čtenářům, mužské populaci, představeny kubánské ženy a jejich proslulá atraktivnost.²⁵²

Dívky na Kubě se prostituci začínají věnovat okolo 12 let, kdy od svých kamarádek zjišťují, co si mohou za poskytování tohoto druhu služeb koupit za tvrdou měnu, kterou dostanou po vykonání práce. Tvrdou měnou byly myšleny nejdříve americké dolary. Nyní si dívky a ženy vydělávají také eura, která jsou často výhodnější než dolary. Mladým dívkám a slečnám, které *šlapou* chodník, se přezdívá *chicas* a nebo *noční chicas*. Rodiče často vědí, že se jejich dcery tímto způsobem turistům nabízejí. Obvykle jim to však nevadí, protože doufají, a i samy dívky o tom sní, že si je některý z těchto bohatých cizinců, kteří většinou pocházejí z Kanady nebo z některého státu v Evropě, odveze z Kuby do své země, kde by se jim žilo lépe a poté by jim odtamtud posílali peníze potřebné pro lepší život na ostrově Kuba. Takto posílají svým příbuzným peníze všichni, kteří měli to štěstí, že mohli Kubu opustit a začít žít někde jinde.²⁵³

Prostitutky na ostrově se dělí na dvě skupiny. Jedny se tomuto řemeslu věnují příležitostně, přičemž si udržují stálé zaměstnání, ve kterém dostávají plat, zatímco ty druhé mají prostituci jako hlavní práci, kterou vykonávají denně a která je živí.²⁵⁴

Říká se, že vzhledem k vysoké emancipaci kubánských žen je na Kubě velká míra prostituce a postoj k ní je zde otevřenější proti jiným zemím.

„V roce 2001 Fidel Castro prohlásil v jednom ze svých plamenných projevů ke shromážděnému davu, že na Kubě jsou i kurvy univerzitně vzdělané.“²⁵⁵

Kuba má proti jiným karibským oblastem výhodu v tom, že noční města zde jsou celkem bezpečná a je zde i relativní bezpečnost sexu, jelikož sami turisté bývají opatrní. To vykazují i výsledky oficiálních statistik, kde čísla ukazují nízký počet případů nakažených AIDS a dalšími pohlavními chorobami.

---

²⁵² Dostupné 11.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>.

²⁵³ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>.

²⁵⁴ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách:

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sid=313>. [cit. 2010-8-12].

²⁵⁵ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>.

Policie v posledních letech na popud vlády dělá zátahy na tyto kubánské prostitutky a snaží se tak zbavit prostitutek na ulicích města, ale obvykle nemá velký úspěch. Dívky, které toto své povolání vykonávají již nějakou dobu, znají jednoho nebo více policistů, které podplatí a ti je nechají na pokoji. Zatknou většinou pouze nezkušené.²⁵⁶

„Jedním z pilířů procastrovské propagandy je tvrzení, že kdyby režim nebyl tak přísný, brzo by byl z Kuby jeden velký nevěstinec pro severoamerické sousedy. Ano, to by bylo hrozné. Proto z Kuby raději uděláme jeden velký nevěstinec pro turisty z Evropy a Kanady.“²⁵⁷

Prostituce na Kubě vzrostla především s příjezdem zahraničních turistů na ostrov. Ti sem začali ve velkém počtu jezdit začátkem devadesátých let dvacátého století. S příchodem turistů na Kubu se změnil i vztah místních obyvatel k sexuální morálce. Prostitutky, kterým se často říká *chicas*, se většinou snaží zaujmout zahraniční turisty tak, aby s nimi mohly být po celou dobu jejich pobytu a ne pouze na jednu noc. Jsou si totiž moc dobře vědomy, že díky nim si budou moci koupit pěkné oblečení, kosmetiku nebo procestovat ostrov.²⁵⁸

Na Kubě existuje dvojí měna. Národní měna, *Peso nacional*, které slouží jako běžné platidlo pro Kubánce, v této měně dostávají svůj měsíční plat a nakupují za ni potraviny na lístky. I turisté za *Peso nacional* mohou nakupovat v daných obchodech. Nicméně nákupní místa, kde se platí touto měnou, znají dobře jen Kubánci. Druhou měnou, kterou se na Kubě oficiálně platí v obchodech i na jiných místech, je *Peso convertible*, neboli *CUC*, které nahrazuje americký dolar. Slouží jako měna pro cizince, tzv. turistická měna. Tuto měnu dnes dostanou turisté také po výměně eur. Pokud Kubánec tuto měnu obdrží, může jejím prostřednictvím nakupovat v tzv. bonových obchodech, v nichž lze nakupovat zboží jinak nedostupné za běžné pesos.²⁵⁹

V pesos nacionales lze nakoupit za velmi levné ceny, nicméně jen omezené množství potravin, mezi které patří běžné suroviny jako je chleba, rýže nebo fazole, které se nakupují na přiděl. Zatímco nakupování v pesos convertibles je sice dražší, ale nejen turisté, ale i místní obyvatelé, pokud tuto měnu obdrží díky cizincům, si mohou nakoupit, co budou chtít. Díky nim si mohou pořídit jim jinak nedostupné zboží.

---

²⁵⁶ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>.

²⁵⁷ Dostupné 12.8.2010 na webových stránkách: <http://www.hotel-kuba.cz/sexualni-turistika>. [cit. 2010-8-12].

²⁵⁸ Dostupné 16.8.2010 na webových stránkách: <http://www.dreamlife.cz/magazin-luxusu/cestovani/kuba-ostrov-mnoha-tvari-ii-cast/article.html?id=1489>.

²⁵⁹ Dostupné 16.8.2010 na webových stránkách: <http://www.invia.cz/kuba/kurz-meny/>.

Existence prostituce na Kubě byla popisována již v církevních dokumentech z 19. století. Války, jakými byly „La Guerra de los Diez Años“ a „La Guerra Chiquita“ významně urychlily zvýšení prostituce v této zemi. V průběhu let 1879 a 1895 z každých deseti žen žijících na ostrově minimálně jedna byla prostitutkou. Kromě toho dvě z pěti kubánských prostitutek patřily k chudší třídě, obvykle byly venkovského původu.²⁶⁰

Podle Amira Valleho, autora knihy „Jineteras“, která se zabývá prostitucí na Kubě, v roce 1910 jen v hlavním městě Kuby, Havaně, bylo provozováno více než 3000 nevěstinců a v každém z nich bylo zaměstnáno více než deset prostitutek. Ve dvacátých letech dvacátého století se obchod se sexem koncentroval především na Havanu a Santiago. Později, ve čtyřicátých letech, se důležitých hotelů na ostrově zmocnila mafie, která zanechala své stopy v místním cestovním ruchu.²⁶¹

Obchod se sexuální turistikou se neprovozoval jen v nevěstincích, ale i v luxusních hotelech jako byl *Sevilla Biltmore* a také v *El Palacio Presidencial*. Tento druh podnikání vzkvétal i proto, že se do něj zapojili někteří vládní úředníci, členové místní buržoazie a investoři ze Severní Ameriky.

Amir Valle ve své knize tvrdí, že na základě oficiálních údajů, v roce 1959, v době, kdy zvítězila kubánská revoluce, bylo na ostrově provozováno 20 tisíc „bordelů“, nevěstinců a jiných domů, ve kterých se uskutečňovaly schůzky za účelem komerčního sexu a bylo zde více než 150 tisíc prostitutek.²⁶²

Revoluční vláda zahájila kampaň za úplné odstranění prostituce tak, že chtěla prostitutky začlenit do společenského, ekonomického a politického života země. Příznivci komerční prostituce byli zatčeni a uvězněni a ženy byly převezeny na venkov, aby pracovaly na farmách.

V 70. letech 20. století se na Kubě objevila další forma prostituce, tzv. *titimania*. Tento druh prostituce spočíval v tom, že si vysoce postavení civilní i vojenští úředníci vydržovali mladé dívky jako své milenky a hýčkali si je. Hospodářský kolaps Sovětského Svazu a následně zavedené embargo ze strany Spojených států amerických byl důsledkem snižování zásob surovin a výrobků, které se z těchto zemí dovážely, a začalo se tak nedostávat životně důležitých zásob. Životní úroveň Kubánců se začala

---

²⁶⁰ Dostupné 16.8.2010 na webových stránkách:

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>.

²⁶¹ Dostupné 19.8.2010 na webových stránkách:

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>.

²⁶² Dostupné 19.8.2010 na webových stránkách:

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>.

snižovat. Život se komplikoval o to víc, že byl penalizován americký dolar. Z těchto důvodů mnozí zaměstnanci, aby přežili, přešli do sféry cestovního ruchu.²⁶³

---

²⁶³ Dostupné 19.8.2010 na webových stránkách:
<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>.

Závěr

Geografická poloha, klima, bohatá historie a mnoho dalších lákadel způsobují, že ostrov Kuba má pro turistický ruch velmi příznivé podmínky. Již od objevení této země Kryštofem Kolumbem se o ni začali lidé zajímat. Představitelé španělské koruny, katoličtí králové Isabela Kastilská a Ferdinand Aragonský, pro které Kubu Kolumbus objevil, zde postupně vysílali svá vojska, aby si toto území podrobili. Snažili se získat co nejvíce potravin a surovin, které byly užitečné pro Španělsko, a mohli je odvézt do Evropy.

Později se na ostrov vydávali různí cestovatelé a ti na základě svých zážitků napsali cestovní průvodce. I díky těmto průvodcům, pocházejícím z 19. století, měli turisté možnost si přečíst, jaký je zde život a na jaké podmínky se mají připravit, pokud do této země pojedou. Autoři průvodců popsali život na tomto ostrově od prvních zpráv o životě obyvatel Kubu až po současnou dobu. Významná role byla věnována cestování a turismu.

Cestovní ruch na Kubě se vyvíjel podle doby, ve které se právě Kuba nacházela. Ve městech i na vesnicích bylo vybudováno mnoho kulturních a historických památek, mezi které patřily katedrály, kostely, vládní budovy, apod. Některé byly zničeny, jiné se zachovaly dodnes.

Velmi významný vliv na ekonomiku a politiku Kubu, život Kubánců, i na již zmíněné památky měla několik desetiletí dlouhá vláda Fidela Castra. Víceméně na jeho rozhodnutí závisel veškerý život na Kubě. Všechna důležitá rozhodnutí dělal sám, s pomocí svých poradců. Pokud se mu některé místa líbily, nechal je opravit a propagoval v rámci cestovního ruchu. Naopak, například Varadero, lokalita velice oblíbená mezi zahraničními turisty, nebyla jeho přízni nakloněna, a proto tyto turistické oblasti upadaly. Chátraly hotely, doprava, služby. Turistický ruch zanikal.

Fidel Castro a jeho rozhodnutí způsobily, že turisté ze Spojených států amerických měli najednou zakázáno na ostrov cestovat. Tito turisté jezdili na Kubu dlouho před jeho nástupem k moci a utráceli v této zemi mnoho peněz. Kuba tak přišla o velký přísun tolik ceněných dolarů a také o významné osobnosti americké politiky a kultury, které si sem jezdily odpočinout za sluncem a teplem.

Nicméně, i Fidel Castro si začal uvědomovat, že Kuba potřebuje finance, aby mohla prosperovat. Finanční prostředky byly a jsou z velké části získávány z cestovního ruchu, který se ve velkém začal prosazovat po roce 1993. Na Kubě se začala budovat

turistická letoviska, stavět hotely, opravovat silnice. To všechno mělo přilákat větší množství turistů. Bylo vytvořeno Ministerstvo cestovního ruchu. Jeho úkolem bylo propagovat turismus na ostrově a to nejen v nejnavštěvovanějších místech jakými jsou hlavní město Havana, jeho okolí a v současnosti asi nejoblíbenější turistické letovisko Varadero, ale také v dalších neméně pěkných místech na ostrově. Je zde mnoho míst, které byly zapsány na seznam světového dědictví UNESCO. Mnoho z nich, hlavně přírodních krás, turisté dosud nikdy nespátřili. Proto je nyní snahou kubánské vlády, kubánských velvyslanců působících v různých zemích světa i za pomoci internetových stránek Ministerstva cestovního ruchu a cestovních průvodců přilákat co největší počet zahraničních turistů na tento nádherný ostrov.

Na Kubě již několik let nevládne Fidel Castro. Moc předal do rukou svého mladšího bratra Raúla Castra. Komunismus na Kubě stále převládá, ale životní podmínky Kubánců se pomalu mění k lepšímu. Postupně mají větší pravomoci. I přes negativní stránky života na tomto ostrově, ke kterým patří také sexuální turistika, díky níž si mnohé místní ženy, muži a bohužel i děti přivydělávají, si obyvatelé ostrova většinou nestěžují a žijí si dál svým klidným životem. Pracovních příležitostí je málo a moc peněz si za vykonanou práci nevydělají. Často žijí z peněz turistů, kterým pronajímají pokoje ve svých domech, apod. I přesto si umějí užívat života.

Dá se říci, že turismus ostrov a jeho obyvatele živí a pravděpodobně tomu tak bude i v budoucnosti.

Conclusion

Geographic location, climate, rich history and many other attractions cause that the island of Cuba is highly suitable for tourism. Since the discovery of this country by Christopher Columbus, people began to be interested in this country. The representatives of the Spanish Crown, the Catholic kings Ferdinand of Aragon and Isabella of Castile, for whom Columbus discovered Cuba, successively dispatched their troops to subjugate this area and to find the most food and raw materials that would be useful to Spain and they could take them back to Europe.

Later, various travelers set off to the island and on the basis of their experiences they wrote travel guides. Also thanks to these guides coming from the 19th century, the tourists who were going to visit Cuba had the opportunity to read what the life was like and what conditions they should be prepared for. The Authors of guides described life on the island since the first reports about the life of the population of Cuba to the present time. The travelling and tourism played also important role in the guides.

Tourism in Cuba evolved according to the period in which Cuba was found that time. In towns and villages many cultural and historical monuments were built among which belonged cathedrals, churches, government buildings, etc. Some of them were destroyed; others have been preserved to this day.

Very significant impact on the economy and politics of Cuba, Cuban life, and the previously mentioned sights had Fidel Castro's rule which took several decades. The entire life in Cuba depended largely on his decisions. He made all the important decisions by himself with the help of his advisors. If he liked some places, he had them repaired and promoted them within the tourism industry. By contrast, for example Varadero, location very popular among foreign tourists, was not in his favor.

Fidel Castro and his decisions meant that the tourists from the United States of America who traveled to Cuba long before his accession to power and who spent a lot of money here were suddenly forbidden to travel to the island. Therefore, Cuba lost big valued dollar money supply, and moreover, it also lost important American political and cultural personalities who came here to relax in the sun and hot climate.

Nevertheless, Fidel Castro began to realize that Cuba requires funds in order to prosper. Funding is largely derived from tourism, which started making large progress after 1993. In Cuba they started building new tourist resorts, hotels, and repairing roads. All this aimed to attract a greater number of tourists. The Ministry of Tourism was

created in order to promote tourism on the island. And not only in the most visited places such as the capital Havana, its surroundings, and currently the most popular tourist resort of Varadero, but also in other equally nice places on the island. There are many places that were registered on the UNESCO World Heritage List. Many of them, mainly of natural beauty, have not been seen so far by any tourists. Therefore, now the Cuban government and the Cuban ambassadors serving in various countries effort to attract the greatest number of foreign tourists to this beautiful island also with the help of the website of the Ministry of Tourism and travel guides.

Fidel Castro has not ruled in Cuba for several years. He passed the power into the hands of his younger brother Raul Castro. Communism in Cuba is still prevalent, but the living conditions of Cubans are slowly changing for the better. Gradually, the people are gaining more authority. Despite the negative aspects of life on the island, which include also sex tourism, thanks to which many local women, men and unfortunately even children make money, the majority of island residents do not complain and live their quiet lives. They do not earn a lot of money while working; they often make living from the money from tourists, whom they rent their houses and the like. But on the other hand, they know how to enjoy their lives.

It can be said that the tourism is the main way of living and probably it will be like this also in the future.

Bibliografie

Primární literatura

DE LA FUENTE, Alejandro. *Una nación para todos. Raza, desigualdad y política en Cuba*. Madrid: Colibri, 2000.

HEGE, Hugo. *A factful and colorful guide to Havana, Cuba*. Habana: Roberts Tobacco Company, 1956.

HOROWITZ, Irwing Louis, SUCHLICKI, Jaime. *Cuban Communism 1959-2003*, New Jersey: Transaction Publishers, 2003.

PRINCE, J. C. *Cuba Illustrated*. New York: Napoléon Thompson, 1893-4, 6.vyd.

ROBLEDO, Luis. *Cuba: Jóvenes en los 90*. Cuba: Casa Editora Abril, 1999.

The Stranger in the Tropics: Being a Hand-book for Havana. New York: American News Company, 1868.

Sekundární literatura

BATEMAN, G., EGAN, V. *Encyklopedie Zeměpis světa*. Praha: Columbus, 1994.

Diccionario de uso del español actual Clave. Madrid: Ediciones SM, 2002.

FROESE, G. *Kuba*. Ostfildern: Mairdumont, 2006.

HLAVIČKOVÁ, V., MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Introducción al Español de los Negocios*. Praha, 2005.

MACHOVÁ, K. *Lecturas españolas de turismo*. Ostrava, 2004

Nejkrásnější místa světa: průvodce turistickými památkami. Praha: Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2005.

OPATRŇÝ, Josef. *Kuba*, Praha: Nakladatelství Libri, 2002.

OPATRŇÝ, Josef. *Zajímavosti z Kuby*, Praha: Albatros, 1983.

Turistické průvodce: Karibik, Brno: Nakladatelství Jota, 2006

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. Praha: H&H, 1992.

Internetové stránky

http://www.caribbeannewsdigital.com/es/noticias/22917/cuba_sistema_formatur_garantiza_profesionalidad_de_trabajadores_del_turismo

<http://www.conexioncubana.net/index.php?st=content&sk=view&id=524&sitd=313>

<http://cs.tixik.com/udoli-vi%C3%B1ales-2353661.htm>

http://www.cuba.com/cuba_category_314_isla_de_la_juventud_cuba.html

<http://www.cubacom.net/tropicana/>

<http://www.cubacaribbeantravel.com/clubhavanacitycubahabana.htm>

http://www.cubafortravel.com/pico_turquino.php

http://www.cubagob.cu/des_eco/turismo.htm

<http://www.cubahotelbookings.com/hotel-list.asp?IID=1&dID=62>

http://www.cubaminrex.cu/English/Look_Cuba/Economy/economy_Ministry%20of%20Tourism%20.htm

<http://www.cubamusic.com/page/CUB/ES/treasurelagoon.aspx>

<http://www.cuba.tc/>

http://www.cubatravel.cu/otros/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=54&lang=es

http://www.cubatur.cu/sobre_nosotros.html

<http://www.cuba-junky.com/las-tunas/>

<http://www.diariodelviajero.com/america/cuba-la-bodeguita-del-medio>

<http://www.dreamlife.cz/magazin-luxusu/cestovani/kuba-ostrov-mnoha-tvari-ii-cast/article.html?id=1489>

<http://www.dtcuba.com/ShowReport.aspx?c=48>

http://espanol.cuba.com/cuba_detail_1809_cayo_bariay_y_playa_guardalavaca.html

http://www.floridita-cuba.com/contenido/restaurante_floridita_historia.htm

<http://www.fodors.com/world/caribbean/cuba/central-cuba/review-473630.html>

<http://www.holguin.cu/categorias/geografia/holguin/geograf%EDa.htm>

<http://www.hotel-kuba.cz/turisticky-prumysl>

<http://www.hotelnacionaldecuba.com/sp/historia.asp>

<http://www.iata.org/about/Pages/history.aspx>

<http://www.invia.cz/kuba/kurz-meny/>

<http://kuba-dovolena.info/pamatky-na-kube>

<http://www.labodeguitadelmedio.com.mx/index2.html>

http://www.mamborama.com/cuba_music.html
<http://www.marpoint.cz/napoje/likery/?ProductName=la-guayabita-del-pinar-liqueur-071>
<http://www.novinky.cz/cestovani/153469-zebricek-nejpopularnejsich-destinaci-sexualni-turistiky-na-svete.html>
<http://www.planetware.com/cuba/san-juan-de-remedios-remedios-cub-vc-r.htm>
<http://pocasi.orbion.cz/kuba/>
http://rhr.dukejournals.org/cgi/pdf_extract/2003/87/19
http://www.trabajadores.cu/secciones/cuba/cuba_por_dentro/monte-cabaniguan-el-mayor-refugio-de-fauna-de-las-tunas
<http://www.traveltraderibbean.com/noticias/cuba-es/1526-turarte-transmite-el-mensaje-de-la-cultura-cubana-.html>
<http://www.villamarialagorda.com/es.html>
<http://www.wardline.com/page/page/4557563.htm>
<http://whc.unesco.org/en/list/840>

Seznam příloh

Přílohy

Příloha č. 1 Mapa Kuby

Příloha č. 2 Fotografie Havany

Příloha č. 3 Fotografie Varadera

Příloha č. 1

Mapa Kuby

Pramen:[2010-12-27] Dostupné z:

http://www.uen.org/utahlink/tours/tourImage.cgi?image_id=36495&tour_id=21988&element_id=46991&category_id=36960

Příloha č. 2

Fotografie Havany

Pramen:[2010-12-27] Dostupné z: http://ww2.unhabitat.org/havana2005/about_havana_en.asp

Příloha č. 3

Fotografie Varadera

Pramen:[2010-12-27] Dostupné z: <http://www.cuba.tc/Varadero/Herradura.html>